

BIDRAG TILL FINLANDS OFFICIELLA STATISTIK.

IX.

UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

ÖFVER

ELEMENTARLÄROVERKENS I FINLAND

VERKSAMHET

för tiden från den 1 September 1902 till den
1 September 1905.

Afgifven af Öfverstyrelsen för skolväsendet.

HELSINGFORS,
KEJSERLIGA SENATENS TRYCKERI,
1906.

Underdånig berättelse

öfver elementarläroverkens i landet verksamhet för tiden från den 1 September 1902 till den 1 September 1905, afgifven af Öfverstyrelsen för Skolväsendet jämlikt § 12 i det af Hans Kejslerliga Majestät den 18 Oktober 1898 för Öfverstyrelsen utfärdade nådiga reglemente.

De senaste årens politiska förhållanden hafva naturligt nog icke kunnat undgå att sträcka sina verkningar äfven till skolans område. Särskildt hafva omkastningarna i läseplanerna åstadkommit djuptgående förändringar i dess arbete och verksamhet, såsom nogsamnt synes af följande redogörelse för den tilländagångna treårsperioden. Men af densamma torde jämväl framgå att äfven under detta tidsskede, så vidt svåra yttre förhållanden det medgifvit, skolans lif varit stadt i utveckling. Såsom en glädjande företeelse bör särskildt nämnas att, oaktadt rådande trångmål, behovet af skolbildning blifvit allt mera lefvande bland vårt folk, hvarpå såsom ett tydligt bevis framstår det under denna period ökade antalet af såväl statens som i synnerhet af de af privata personer inrättade skolorna samt det proportionsvis i ännu högre grad stegrade elevantalet.

Hvad först de klassiska lyceernas antal beträffar, har detta under perioden ökats med ett, i det att nämligen ett nytt finskt klassiskt lyceum från början af läseåret 1904—1905 organiserades i Tammerfors. I dessa läroverks undervisningsspråk har den förändring inträffat, att lyceet i S:t Michel, hvarest tidigare såväl finska som svenska varit undervisningsspråk, från början af läseåret 1903—1904 gjordes till finskspråkigt. För närvarande är alltså de klassiska lyceernas antal inalles 16, af hvilka 11 finsk- och 5 svenskspråkiga.

Äfven reallyceernas antal har under denna treårsperiod ökats med ett, sedan de reala parallelklasserna vid finska klassiska lyceet i Åbo gestaltats till ett eget läroverk. Reallyceernas nuvarande antal uppgår till 10, däraf 7 finsk- och 3 svenskspråkiga.

De af staten upprätthållna elementarskolornas antal har under denna period förblifvit detsamma som förut. De hafva utgjorts af 2 femklassiga, 4

fyrklassiga och 1 treklassig sådan. Af dessa öfver gick Ekenäs fyrklassiga skola från början af läsåret 1905—1906 i kommunens ego och förändrades till samskola, såsom längre fram närmare framställes.

De finskspråkiga fruntimmersskolornas antal har tillvuxit med 2 nya läroanstalter, i det att nämligen de privata fruntimmersskolorna i Sordavala och Nikolaistad öfvertogos af staten vid början af läsåret 1904—1905. Fruntimmersskolornas nuvarande antal är 14, af hvilka 9 finsk- och 5 svenskspråkiga.

Af elever funnos under treårsperiodens skilda läseår i lyceerna följande antal: 5 600 (i de klassiska 3 371 i reallyceerna 2 229), 5 703 (i de klassiska 3 230, i reallyceerna 2 473) och 5 870 (i de klassiska 3 476, i reallyceerna 2 394); i elementarskolorna 577, 537 och 514; i fruntimmersskolorna 2 405, 2 515 och 2 909. Såsom här af synes, har elevantalet i nämnda skolor i allmänhet ökats, märkbarast i fruntimmersskolorna, och blott i elementarskolorna är det stadt i nedgående. Förhållandet mellan elevantalet i klassiska och reallyceer har under denna treårsperiod förblifvit ungefär detsamma, fastän visserligen antalet elever i de klassiska lyceerna läsåret 1904—1905 betydligt ökats i jämförelse med föregående läseår, medan det i reallyceer under samma läseår något minskats.

Efter modersmålet fördelade sig eleverna på följande sätt:

	1902—1903.	1903—1904.	1904—1905.
<i>I lyceerna:</i>			
Finskspråkiga	3 775	3 849	4 012
Svenskspråkiga	1 776	1 803	1 802
Med något annat språk	49	51	56
<i>I elementarskolorna:</i>			
Finskspråkiga	240	221	212
Svenskspråkiga	337	316	301
Med något annat språk	—	—	1
<i>I fruntimmersskolorna:</i>			
Finskspråkiga	1 363	1 477	1 781
Svenskspråkiga	997	994	1 080
Med något annat språk	45	44	48

Då Öfverstyrelsen för hvarje af nu ifrågavarande tre läseår särskildt publicerat statistiska öfversikter öfver elementarläroverkens tillstånd och verksamhet, är en närmare redogörelse i detta afseende icke af nöden.

Följande framställning ansluter sig omedelbart till berättelsen för senaste treårsperiod. I samma ordningsföljd som förut lämnas här först under en allmän öfversikt uppgifter om de viktigaste allmänna förordnanden och åt-

gärder beträffande verksamheten i såväl statens som de enskilda läroverken. Därefter behandlas de omgestaltningar och förändringar, som inträffat i särskilda statsläroverk och deras lärarepersonal. Uppgifterna om öfverhetliga förfoganden beträffande särskilda privatskolor framställas slutligen i tredje afdelningen af denna berättelse.

I. Allmän öfversikt.

Nya läseplaner. De år 1901 till iakttagande i landets lyceer fastställda läseplanerna fingo endast en kortare tid blifva gällande, ty redan år 1903 utfärdades i deras ställe nya, hvilka åstadkommo mycket djuptgående förändringar i skolornas verksamhet.

På grund af Hans Kejsrerliga Majestäts den 17 April, den 12 Juli och den 26 November 1901 i nåder gifna befallning, att läseplanerna i läroverken i Finland skulle tagas under ompröfning, i syfte att för undervisningen i ryska språket i dessa läroverk en densamma tillkommande plats skulle beredas och sedan landets Generalguvernör i en till Kejsrerliga Senaten den 11 Maj 1902 aflåten skrivelse såsom sin åsikt framhållit, att timantalet för ryska språket kunde, utan nedsättande af den allmänna bildningsnivån, höjas i lyceerna till 40, anmodade Kejsrerliga Senaten i remissresolution af den 30 Maj 1902 Öfverstyrelsen att i ärendet afgifva underdånigt utlåtande. Sedan utlåtanden från lyceernas rektorer och lärarekollegier förmedelst cirkulär af den 18 Juni infordrats, anförde Öfverstyrelsen den 31 Januari 1903 i underdånighet följande:

Då Öfverstyrelsen har att föreslå nya läseplaner med förökadt timantal i ryska språket, har Öfverstyrelsen ingen säker grund, på hvilken den kunde bygga. Det nuvarande timantalet, 30 veckotimmar, har tillämpats blott från höstterminen 1901, då det förra i 1896 års läseplan upptagna timantalet höjdes med hela 50 %; klart är att det på grund af 1½ års erfarenhet icke ens i minsta grad är möjligt att afgöra, hvilka resultat med detta timantal kunna nås, om det är tillräckligt eller ej. Det är likväl större, än hvad något annat språk i landets lyceer någonsin haft sig anvisadt — naturligtvis med undantag af det döda språket — latin, hvilket i afseende å undervisningens metod och ändamål är alldeles egenartadt, hvarför någon jämförelse i detta afseende icke kan komma ifråga. Beklagligt nog erbjuda icke skolförhållandena utomlands jämförelsepunkter, ty öfverhufvud torde i intet land i läroverk motsvarande våra lyceer för undervisningen i något nytt språk hafva anslagits mera än 30 veckotimmar. Vi sakna därför i detta afseende hvarje erfarenhet såväl från eget land som från utlandet.

Allmänt torde medgifvas att undervisningens framgång icke beror ensamt af timantalet. De för undervisningen i ryska språket anslagna timmar-
nas ojämna fördelning på olika klasser är utan tvifvel icke lycklig och för
undervisningens framgång i hög grad hindrande; ensamt en ändring i detta
afseende skall göra resultaten betydligt bättre än de nuvarande. Alldeles ny-
ligen har antalet inspektorer för den ryska språkundervisningen ökats, hvari-
genom inspektionen blir mycket intensivare än härtills, och följderna af denna
åtgärd torde ej böra skattas ringa.

Det synes visserligen naturligt och lätt att sluta, att ju mera timmar
något språk i skolan tilldelas, desto mera och bättre inhemtas detta. Att
märka är dock att nyttan af timantalets ökning, hvad i skolan meddelad
språkundervisning beträffar, antagligen kommer att vara allt mindre proportio-
nell med den för undervisningen använda tiden, ju högre timantal komma
i fråga. Helt visst nås äfven med det timantal, som ryska språket för närva-
rande har i våra lyceer, om blott undervisningen är ändamålsenligt ordnad,
sådana resultat, att elever obehindradt läsa vanlig litteratur och så i tal som
skrift nöjaktigt kunna använda språket.

Med afseende härå och då en större ökning af undervisningstimmarna i
ryska språket — våra skolor äro ju eljest också genom förhållandenas tvång
betungade med alltför mycket undervisning i språk — skulle beröfva nöd-
vändiga undervisningsämnen oundgängliga timmar och sålunda skadligt inverka
på landets kulturståndpunkt, får Öfverstyrelsen, för den händelse att ifrågava-
rande ökning likväl fortfarande ansågs oundviklig, framställa förslag till läse-
plan, hvari åt ryska språket gifvits i klassiska lyceer 32 och i reallyceer 35
timmar, hvilken skillnad grundar sig på det hos oss allmänt erkända sakför-
hållande att undervisningen i latin i betydande grad underlättar inhämtandet
af andra språk, hvarigenom resultaten, hvad ryskan vidkommer, sannolikt med
de af Öfverstyrelsen föreslagna timantalen skulle blifva samma i hvardera
slaget lyceer. De härför erforderliga timmarna borde tagas af något annat
språk, då de, enligt Öfverstyrelsens öfvertygelse, icke utan stor skada för skol-
undervisningens allmänna resultat kunna tagas från andra undervisningsämnen.
Undervisningsspråket kan i detta afseende alldeles icke komma i fråga, eme-
dan dess timantal för närvarande i våra lyceer är relativt mindre än i mot-
svarande läroanstalter i andra land samt ett vidare minskande af detsamma, med
hänsyn därtill att undervisningen i hvarje språk är beroende af den i hög grad
grundläggande undervisningen i modersmålet, ovillkorligen skulle skadligt inverka
på undervisningens resultat i alla andra språk samt på elevernas hela utveckling.
I detta afseende kan Öfverstyrelsen hänvisa äfven på förut vunnen erfarenhet.
På den tid, då undervisningsspråkets timantal verkligen var ännu mindre än
det nuvarande, eller 14 veckotimmar, voro följderna däraf så betänkliga för

elevernas universitets-studier, att Universitetets konsistorium, på grund af Juridiska fakultetens hos Konsistoriet gjorda anmälan därom, att »en del studerande vid Universitetet så alldeles bristfälligt kunde använda sitt modersmål» i skrifvelse för den 22 December 1888 ansåg sig böra hos Öfverstyrelsen anmäla detta missförhållande, hvilket sedermera jämväl befanns nödvändigt att afhjälpa. Af alla språk synes, enligt Öfverstyrelsens tanke, det andra inhemska språket vara det, som utan större men måhända kunde åt ryska språket afstå erforderliga tillskottstimmar, då det för lyceernas elever öfverhufvud icke torde vara omöjligt att genom praktiskt inlärande fylla den förlust, som en minskning af skoltimmarna medför.

Ehuru i ofvannämnda förslag till läseplan, i hvilket ryska språket i förhållande till andra språk ovillkorligen innehar en dominerande ställning, ryska språkets fördelar redan tillgodosetts så mycket det enligt Öfverstyrelsens mening med hänsyn till öfriga undervisningsämnen är möjligt, har Öfverstyrelsen, för det fall att det likväl skulle anses oundvikligt att åt detta språk gifva ett större timantal, ansett sig böra uppgöra ett förslag till läseplaner, i hvilket undervisningen i ryska språket erhållit i klassiska lyceer 35 och i reallyceer 38 timmar.

Likväl kan framgången af den ryska språkundervisningen icke tryggas endast genom undervisningstimmarnas ökande. Äfven i detta fall gäller den allmänna regeln, att framgången af undervisningen i synnerligt hög grad beror af, hurudan läraren är. För att verkligt gagn må vinnas genom ökandet af undervisningstimmarna i ryska språket, är det enligt Öfverstyrelsens åsikt och med stöd af en öfvertygelse, som grundar sig på en i landets skolor tidigare vunnen erfarenhet, nödvändigt att de nya lärarekrafter, som härigenom blifva erforderliga, äro för sin uppgift på allt sätt dugliga, och såsom förutsättningar härför böra anses grundliga insikter i själfva läroämnet, pedagogisk förberedelse och tillika fullständig kännedom i användandet af skolans undervisningsspråk, -- om dessa förutsättningar till och med endast delvis saknas hos läraren, kunna de afsedda resultatena lätt förvandlas till baksteg. Då de nuvarande lärarene i ryska språket knappast kunna bestrida mera än 32 veckotimmar en hvar, blir alltså användandet af ett större timantal i praktiken väsentligen beroende af i hvilken mån nya, för uppgiften kompetenta lärare stå att fås. Så vidt Öfverstyrelsen känner förhållandena, kan man antaga att årligen fyra eller fem sådana blifva färdiga, hvarför det praktiska tillämpandet i praktiken af den ryska språkundervisningen i den utsträckning, Öfverstyrelsens förra läseplan afser, vore genomfördt vid ingången af läsåret 1904—1905.

På grund af hvad Öfverstyrelsen sålunda framställt, får Öfverstyrelsen i underdånighet hemställa:

att bifogade med litt. A. betecknade läseplaner för klassiska lyceer och för reallyceer i landsorten, i hvilka läseplaner ryska språket i de förra har 32, i de senare 35 timmar i veckan, måtte i nåder fastställas;

att behörig läseplan för de klassiska lyceerna från början af första läseår utan undantag måtte införas;

att behörig läseplan för reallyceerna från början af första läseår måtte införas vid reallyceerna i Viborg, Sordavala och Nyslott, men i öfriga reallyceer i landsorten från början af därpå följande läseår, d. v. s. 1904—1905.

att i de sistnämnda, eller reallyceerna i Tammerfors, Åbo, Nikolaistad och Uleåborg antalet timmar i ryska språket provisoriskt för läseåret 1903—1904 måtte bestämmas till 32 i veckan;

att för bekostande af den ökade undervisningen i ryska språket i de klassiska lyceerna samt i reallyceerna i Tammerfors, Åbo, Nikolaistad och Uleåborg tjänstgöringsanslaget vid hvarje af dem måtte höjas med 280 mark från den 1 instundande September; samt

att i staten för reallyceerna i Viborg, Nyslott och Sordavala från början af nästa läseår måtte upptagas ett belopp, motsvarande lön för lektor i ryska språket, samt från den 1 September 1904 samma belopp i staten för reallyceerna i Tammerfors, Åbo, Nikolaistad och Uleåborg.

För den händelse att Öfverstyrelsens med litt. B. betecknade förslag till läseplan för landets lyceer blefve fastställt till iakttagande har Öfverstyrelsen, med hänsyn till möjligheten att erhålla lärarekrafter, ansett sig böra underdånigt hemställa:

att behöriga läseplaner från början af nästa läseår måtte tillämpas vid reallyceerna i Viborg, Nyslott och Sordavala och från början af följande läseår 1904—1905 i öfriga reallyceer i landsorten samt, enligt Öfverstyrelsens bestämmande, i fem klassiska lyceer från den 1 September 1905, i andra fem från den 1 September 1906 och i öfriga klassiska lyceer från den 1 September 1907.

att i de lyceer, i hvilka den nya läseplanen ännu icke införts, undervisning i ryska därunder meddelas under 32 timmar i veckan;

att redan vid nästa läseårs början vid hvarje af landets lyceer, utom reallyceerna i Helsingfors, måtte upptagas lön för lektorn i ryska språket, men att denna lön skulle tagas i anspråk först från den tid, då lektor i ifrågavarande språk tillsättes vid hvarje af vederbörande läroanstalter;

att i staten för alla öfriga lyceer utom reallyceerna i Helsingfors, Viborg, Nyslott och Sordavala från början af nästa läseår måtte upptagas ett anslag af 280 mark till bekostande af den med 2 veckotimmar ökade undervisningen i ryska språket samt att detta anslag måtte utbetalas, så länge behovet det fordrar;

att oberoende däraf, hvilketdera af Öfverstyrelsens ofvannämnda alternativa förslag till läseplaner för reallyceer kommer att vid landsortens reallyceer införas, vid reallyceerna i Helsingfors från början af nästa läseår måtte tillämpas bifogade, med litt. C. betecknade läseplan, enligt hvilken ryska språket i dessa lyceer framgent kommer att hafva 40 veckotimmar, men hvilken i andra afseenden ansluter sig till det af Öfverstyrelsen för landets öfriga reallyceer uppgjorda förslaget till läseplan, i hvilket ryska språket tilldelats 38 timmar.

Slutligen kan Öfverstyrelsen icke underlåta att framhålla, att den vid uppgörandet af förslag till läseplaner icke ansett det möjligt att skjuta grekiska språket från den ställning, det såsom valbart ämne för närvarande intager i landets klassiska lyceer, emedan en sådan åtgärd ingående skulle beröra dessa läroanstalters hela karaktär. Otvifvelaktigt skall framdeles, såsom äfven nu, pluraliteten af eleverna välja ryska språket, men dåligt skulle Finlands klassiska lyceer fylla sin plats och motsvara sin uppgift, om deras elever helt och hållet beröfvades möjligheten att inom den egentliga läseplanen invigas i antikens bägge kulturspråk och utvecklingsformer. Med hänsyn till den säkra grund, hvilken enligt den af Öfverstyrelsen föreslagna läseplanen kommer att på skolans lägre klasser läggas för studierna i ryska, borde det dessutom icke ens för de elever, hvilka i skolan välja grekiska språket, blifva svårt att förfullkomna sin kunskap i förstnämnda språk, isynnerhet som de hafva jämförelsevis lätt tillfälle till praktiskt inhämtande af ryska språket i ryska trakter, hvarvid det ej torde vara omöjligt att med tillhjälp af säkra grunder genom oafbruten, allsidig öfning redan inom kortare tid uppnå samma praktiska resultat som genom fortsatta skolstudier. Och detta tillfälle skulle helt visst icke lämnas obegagnadt, ty de skäl, som mana därtill, komma otvifvelaktigt att i många fall vara nog vägande.

Hvad öfriga ämnen beträffar, vill Öfverstyrelsen här blott anmäla att bortlämnandet af logiken och psykologin ur läseplanen blifvit nödvändigt för ett ändamålsenligare ordnande af undervisningen i ryska språket.

De af Öfverstyrelsen uppgjorda förslagen till läseplaner voro följande:

A. Timfördelning för klassiska lyceer med 32 timmars undervisning i ryska språket i veckan.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Summa
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Undervisningsspråket	4	2	2	2	2	2	2	2	18
Det andra inhemska språket . . i	—	6	4	2	2	2	2	3	21
Transport	6	10	8	6	6	6	6	7	—

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Summa
<i>Icke obligatoriska läroämnen:</i>									
Grekiska språket	—	—	—	—	—	4	3	3	10
Franska språket	—	—	—	—	—	2	2	2	6
Sång	—	—	1	1	1	1	1	1	6

För klassiska lyceer, i hvilka grekiska språket är obligatoriskt läroämne.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Summa
<i>Obligatoriska läroämnen:</i>									
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ryska språket	6	5	4	4	4	2	2	2	29
Uundervisningsspråket	3	3	2	2	2	2	2	2	18
Det andra inhemska språket	4	4	2	2	2	2	2	2	20
Grekiska språket	—	—	—	—	—	4	3	3	10
Latin	—	—	6	6	6	6	6	6	56
Tyska språket	—	—	—	—	3	3	3	3	12
Geografi och historia	4	5	3	3	3	3	3	3	27
Matematik	5	5	5	5	4	4	4	4	36
Fysik	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Naturlära	—	—	4	4	2	—	—	—	10
Kalligrafi	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Sång	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Gymnastik	3	3	3	3	3	3	2	2	22
Summa	31	31	31	31	31	31	31	31	—
<i>Icke obligatoriska läroämnen:</i>									
Rysk litteratur	—	—	—	—	—	4	3	3	10
Franska språket	—	—	—	—	—	2	2	2	6
Sång	—	—	1	1	1	1	1	1	6

För reallyceer:

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Summa
<i>Obligatoriska läroämnen:</i>									
Religion	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ryska språket och litteraturen	6	5	4	4	4	5	6	6	40
Undervisningsspråket	3	3	2	2	2	2	2	2	18
Det andra inhemska språket	4	4	2	2	2	2	2	2	20
Transport	15	14	10	10	10	11	12	12	—

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Summa
Transport	15	14	10	10	10	11	12	12	—
Tyska språket	—	—	4	4	4	2	2	2	18
Franska språket	—	—	—	—	—	4	4	4	12
Geografi och historia	4	5	3	3	3	3	3	3	27
Matematik	5	5	5	5	4	4	5	5	38
Naturlära	—	—	—	—	3	3	2	2	10
Naturhistoria	—	—	4	4	2	—	—	—	10
Kalligrafi	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Teckning	—	—	2	2	2	1	1	1	9
Sång	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Gymnastik	3	3	3	3	3	3	2	2	22
Summa	31	31	31	31	31	31	31	31	—
<i>Icke obligatoriska läroämnen:</i>									
Engelska språket	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Bokföring	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Sång	—	—	1	1	1	1	1	1	6

Därjämte täcktes Hans Kejsersliga Majestät i nåder åt Senaten öfverlämna:

a) att i normallyceernas stat upptaga lön för öfverlärare i ryska språket samt i staterna för öfriga lyceer i landet, utom reallyceerna i Helsingfors, lön för lektorer i ryska språket, hvilka löner skulle utbetalas från den tid, då dessa tjänster i vederbörande läroverk besättas;

b) att i staterna för landets alla lyceer, utom normallyceerna äfvensom reallyceerna i Helsingfors, Viborg, Nyslott och Sordavala, upptaga ett provisoriskt årligt anslag af 280 mark för tvänne öfvertimmar i ryska språket, så länge ett sådant är af behofvet.

Beträffande införandet af nya läseplaner förordnade Kejsersliga Senaten med stöd af åt densamma i nåder gifven befogenhet, i samråd med landets generalguvernör, den 5 November 1903.

att de genom nådiga förordningen af den 26 (13) Juli 1903 för klassiska och reallyceer i Finland fastställda läseplanerna skola från början af nästa vårtermin, den 14 Januari 1904, fullständigt införas, läseplanen för reallyceer vid reallyceerna i Helsingfors, Viborg, Nyslott och Sordavala samt läseplanen för klassiska lyceer, i hvilka grekiska språket icke är obligatoriskt läroämne, vid landets bägge normallyceer, hvarvid likväl åt de elever å nämnda lyceers.

VI, VII och VIII klass, hvilka härförinnan valt grekiska i stället för ryska, framgent till början af nästa läseår (1904—1905) skulle meddelas undervisning enligt den den 28 Augusti 1901 fastställda läseplanen; samt

att i alla öfriga klassiska- och reallyceer de nya läseplanerna skulle från nästa vårtermins början, den 14 januari 1904, följas å lycerenas I och II klass, i de klassiska lyceerna den läseplan, hvari grekiskan ej är upptaget såsom obligatoriskt läroämne och i reallyceerna den för dessa lyceer fastställda läseplanen, hvarjämte i de klassiska lyceerna undervisningen i grekiska språket skulle från början af nästa vårtermin helt och hållet indragas på V klassen och alla elever på denna klass förpliktas att läsa ryska.

Om denna Kejslerliga Senatens skrifvelse underrättade Öfverstyrelsen i cirkulär af den den 24 i samma månad skolornas rektorer.

Förenämnda 5 November anbefalldes Kejslerliga Senaten tillika Öfverstyrelsen att med det snaraste uppgöra och till Senaten insända:

förslag därom huru undervisningen borde under nästa läseår ordnas i de lyceer, hvarest de nya läseplanerna, jämlikt nyss anförda bestämmelser, från instundande läsetermins början icke fullständigt införas, för att sagda läseplaner ovillkorligen komme att fullständigt tillämpas i alla klassiska och reallyceer i landet i början af September 1905, samt

specificerad kostnadsförslag för de utgifter, hvilka betingas af ifrågavarande läseplaners införande.

På grund af denna befallning ingaf Öfverstyrelsen i skrifvelse för den 5 januari 1905 infortrad förslag, meddelande tillika att något tillskott icke erfordrades i lyceernas utgiftsstat, emedan ökningen af lärarekrafterna för undervisningen i ryska språket i dem tagits i beräkningen i enlighet med Öfverstyrelsens förslag. Utöfver hvad i nådiga förfogandet af den 4 November 1903 i ärendet föreskrifvits Öfverstyrelsen, förordnade Kejslerliga Senaten, i samråd med landets Generalguvernör, den 2 Februari 1904, att de genom nådiga förordningen af den 26 (13) juli 1903 för de klassiska- och reallyceerna i Finland fastställda läseplanerna böra fullständigt tillämpas i alla elementarläroverk samt beträffande undervisningen i ryska i motsvarande, af staten understödda läroverk den 1 förstkommande September, likväl med den inskränkning vid de klassiska lyceerna, att de elever, som för närvarande på VI och VII klassen läsa grekiska, få fortsätta sina studier på VII och VIII klassen enligt sådan läseplan för klassiska lyceer, som upptager undervisningen i grekiska såsom obligatorisk, eller, med andra ord under tre timmar i grekiska och två timmar i ryska språket på nyss nämnda tvänne klasser.

Angående läseplanernas tillämpande i normallyceerna föreskrefs i Kejslerliga Senatens beslut af den 12 januari 1904 jämlikt Hans Kejslerliga Majestäts befallning:

att å de tre högsta klasserna af de bägge normallyceerna i Helsingfors bör för undervisningen i grekiska språket inrättas parallelafdelningar och att på dessa afdelningar förutom nämnda ämne bör meddelas undervisning i ryska språket i sådan utsträckning, som enligt det fastställda programmet är föreskrivet för klassiska lyceer, i hvilka undervisningen i grekiska är obligatorisk;

att undervisningen i alla andra ämnen, än de i moment 1 omnämnda, skall meddelas gemensamt åt hvardera afdelningens elever;

att till utgifter, som påkallas af de nyinrättade parallelafdelningarnas upprätthållande, af allmänna medel årligen anvisas ända till 1700 mark;

att åt Kejserliga Senaten öfverlämnas, att efter samrådan med Finlands Generalguvernör afgöra de speciella frågor, som kunna uppstå vid genomförandet af denna åtgärd.

Med anledning häraf anbefalldes Kejserliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik Expeditionen för den 12 Januari 1904 Öfverstyrelsen att uppgöra och till Kejserliga Senaten insända detaljerad framställning om de närmare åtgärder, hvilka med anledning af nämnda föreskrifter måhända kunde anses af behofvet påkallade, med iakttagade däraf att ifrågavarande parallelafdelningar skulle börja sin verksamhet vid ingången af läsåret 1904—1905.

Sedan Öfverstyrelsen för fullgörandet af denna befallning infordrat utlåtande af de tvänne normallyceernas rektorer, föreslog Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 15 Mars 1904 att nämnda parallelafdelningar, på af normallyceernas rektorer anförda skäl, finge inrättas klassvis, vidtagande från början af läsåret 1904—1905 med VI klassen, så att under läsåret 1904—1905 VII och VIII klassens samt läsåret 1905—1906 VIII klassens grekiska studerande elever skulle följa den förra läseplanen samt läsa jämte grekiska språket jämväl logik och psykologi, hvarjämte Öfverstyrelsen anmälde, att inrättandet af ifrågavarande parallelafdelningar icke medförde ökade utgifter eller gjorde nya lärarekrafter nödiga.

Vid af ärendet den 5 Maj 1904 skedd föredragning godkände Kejserliga Senaten icke Öfverstyrelsens omförmälda framställning, utan bestämde att de elever på normallyceernas VI och VII klass, hvilka då läste grekiska språket, skulle likasom eleverna på motsvarande klasser af öfriga klassiska lyceer fortsätta sina studier enligt sådan läseplan för de klassiska lyceerna, enligt hvilken undervisningen i grekiska är obligatorisk, eller med andra ord sagdt under tre timmar läsa grekiska och under två timmar ryska språket på sistnämnda tvänne klasser.

Jämlikt nådiga förordningen af den 26 Juli 1903 förordnades till vikarier vid öfverläraretjänsten i ryska språket vid normallyceerna från hösttermimens början kollegerna i samma språk vid nämnda lärovärk och deras tjänste-

åligganden ordnades på i åberopade förordning föreskrifvet sätt. I skrifvelse för den 21 December anmälde dock Generalguvernören hos Kejslerliga Senaten att till hans vetskap kommit, att t. f. öfverlärarene i ryska språket vid normallyceerna icke tillätos taga del i bedömandet af lärarekandidaternes undervisning och att denna inskränkning i deras verksamhet vidtagits på grund af bestämmelsen i mom. 5 af nådiga förordningen af den 26 Juli 1903. Med anledning häraf och då öfverläraretjänsterna vid normallyceerna voro inrättade särskildt för ledandet af lärarekandidaternas undervisningsöfningar äfvensom öfverhufvud för bedömandet af lärareaspiranterns praktiska prof och åberopade förordnings bestämmelse därom, att andra skyldigheter ej få åhvälfvas öfverlärare i ryska än undervisning i detta språk och öfningar med aspiranter till läraretjänster i detta språk, icke kunnat innehålla annat än att till dessa lärares fackåliggande ej finge höra andra ämnen än ryska språket, fann Kejslerliga Senaten nödigt påpeka att ifrågavarande öfverlärare i allt annat äro så till rättigheter som skyldigheter att anses likställda med öfriga öfverlärare.

Med anledning af att Hans Kejslerliga Majestät genom nådigt förfogande af den 26 Juli 1903 hade förordnat att vid landets lyceer, med undantag af normallyceerna och reallyceerna i Helsingfors, lektorstjänster i ryska språket skulle inrättas, hade Öfverstyrelsen att vidtaga åtgärder för dessa tjänsters besättning. Vid sådant förhållande och då nådiga förordningen af den 7 December 1891 innehöll föreskrift därom att till läraretjänster i ryska språket i främsta rummet skulle förordnas ryska infödingar med universitetsbildning, fann Öfverstyrelsen det nödigt att få närmare bestämdt om de kompetensvillkor, som skulle fordras af dem för tillträde till dessa tjänster. Vid den 31 Maj 1904 skedd behandling af ärendet beslöt Öfverstyrelsen därför hos Kejslerliga Senaten föreslå att i förenämndt afseende skulle fordras.

1) diplom öfver fullständig, med högsta vitsord i ryska språket och litteraturen absolverad kurs vid något universitet i Ryssland eller motsvarande anstalt;

2) intyg af högskola öfver ådagalagda nöjaktiga insikter i pedagogik;

3) intyg, afgifvet af jämlikt gällande språkförordning därtill berättigad lycei- eller universitetslärare angående erforderlig kännedom i undervisnings-språket (finska eller svenska)

4) att sökanden under två års tid vid normallyceum åhört undervisningen i ryska språket samt därefter därstädes aflagt godkända praktiska prof, allt detta i öfverensstämmelse med för dylik auskultering och nämnda prof gällande föreskrifter; likväl kan sökande, som ej uppfyller bestämmelserna i denna punkt, men förtjänstfullt verkat på undervisningens område, så vidt han anses däraf förtjänt, blifva befriad från uppfyllandet af auskulteringskyldig-

heten, samt få, efter ansöknings- och respit-tidens utgång aflägga praktiska prof på tid, som Öfverstyrelsen bestämmer.

Frågan gaf icke anledning till någon åtgärd från Senatens sida, men Öfverstyrelsen anslog samtliga nämnda lektorstjänster att ansökas i Augusti 1904.

Då i de genom nådiga förordningen af den 26(13) Juli 1903 fastställda läseplanerna ingenting nämnts om den valfrihet mellan särskilda ämnen, som tidigare medgifvits eleverna på III och IV klassen i klassiska lyceer på orter, hvarest reallyceum med samma språk ej existerade, äfvensom i rellyceer på de orter, där motsvarande klassiskt lyceum ej fanns, och då önskvärdt var att åtminstone eleverna i sådana klassiska lyceer, till hvilkas högre klasser privata reallinjer inrättats, framgent skulle medgifvas nämnda valfrihet, beslöt Öfverstyrelsen i skrifvelse för den 29 Juli 1904 hos Kejslerliga Senaten hemställa, att de elever vid finskspråkiga klassiska lyceet i S:t Michel äfvensom vid svensk-språkiga klassiska lyceerna i Borgå, Viborg och Nikolaistad, hvilka sådant önskade, skulle tillåtas äfven framgent på III och IV klassen utbyta latin mot tyska och teckning.

Till denna Öfverstyrelsens framställning biföll Kejslerliga Senaten, jämlikt skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 15 November 1904.

Beträffande undervisningen i ryska språket i privata läroanstalter anmodade Kejslerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 20 September 1902, med stöd af moment 3 i nådiga brevet af den 25 Juli 1901, Öfverstyrelsen att bland annat noggrannt tillse att i statsunderstöd åtnjutande privata läroanstalter undervisningen i ryska språket tilldelas samma timantal, som den för reallyceerna i landsorten fastställda läseplanen upptager. I cirkulär af den 7 Oktober 1902 delgaf Öfverstyrelsen med anledning häraf genom vederbörande skolråd den erhållna föreskriften till iakttagelse åt de privata skolornas ägare äfvensom föreståndare och föreståndarinnor. Då det sedan framgick att några privata läroanstalter i Helsingfors under höstterminen 1902 icke i läseplanen upptagit föreskrifvet antal timmar för ryska språket, anmodade Öfverstyrelsen i skrifvelse för den 12 och den 22 December 1902 dessa läroanstalter att från nästa läsetermins början iakttaga den gifna föreskriften. Med anledning af de besvär, som af några af ifrågavarande läroverk anfördes, fann Kejslerliga Senaten, efter det Öfverstyrelsen den 16 Januari 1903 afgifvit utlåtande i saken, godt att i enlighet med Öfverstyrelsens förslag föreskrifva att åt undervisningen i ryska språket skulle i alla de privata läroanstalter, hvilka åtnjuta understöd af allmänna medel, bestämmas 30 veckotimmar, jämlikt nådiga brevet af den 25 Juli 1901, samt att i öfverensstämmelse härmed de särskildt för hvarje läroanstalt uppgjorda och vederbörligen fastställda läseplanerna genast härefter skulle träda i kraft; likväl sålunda att i de af dessa läroverk, i hvilka ryska språket då på de högre klasserna var valbart ämne

mot latin, undervisningen i ryska språket enligt anförda grunder genast skulle införas å de lägre klasserna, men att på nämnda högre klasser man skulle skrida därtill klass för klass först från början af nästa läseår, så att de elever på de högre klasserna, hvilka hade valt latin i stället för ryskan, fortsättningsvis skulle få fortsätta därmed.

I skrifvelse för den 24 November 1903 hade Öfverstyrelsen, då i nådiga brefvet af den 25 Juli 1901 föreskrifvits bland annat att understöd ur allmänna medel skulle tilldelas samskolor och läroverk för gossar endast på det villkor, att i dem för undervisningen i ryska språket samma timtal bestämdes som i reallyceerna eller 30 timmar i veckan, men sagda språks timantal sedermera genom nådiga förordningen af den 26 Juli 1903 förhöjts till 40 i veckan, till Kejslerliga Senatens pröfning öfverlämnat, huruvida denna föreskrift om ökningen borde tillämpas äfven på förenämnda privatskolor samt, i händelse så vore fallet, på anförda skäl hemställt, om icke den ifrågasatta reformen kunde beträffande privatskolorna uppskjutas till hösten år 1904.

Med anledning häraf fann Kejslerliga Senaten den 18 December 1903 att af de i sista meningen i mom. 1 § 2 af nådiga förordningen af den 11 December 1884, angående särskilda privata läroanstalters understödande med statsmedel äfvensom af de i mom. 3 af ofvan åberopade nådiga bref ingående bestämningar tydligt framgår, att i ifrågavarande privatskolor, så vidt de åtnjuta statsbidrag, bör meddelas undervisning i ryska språket lika många veckotimmar som i statens reallyceer samt alltså enligt den för dessa lyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen under 40 timmar i veckan.

Hvad åter beträffade tiden, då denna reform skulle i sagda skolor genomföras, fann Kejslerliga Senaten, med hänsyn därtill att samma reform icke bestämts att genast i sin helhet genomföras ens i statens skolor, godt till Öfverstyrelsens ofvan anförda framställning bifalla.

I skrifvelse af den 26 April 1904 hade Öfverstyrelsen, med hänsyn därtill att det i särskilda privata skolor blifvit sed, att på vederbörande föräldrars eller målsmän begäran befria elever från att följa med undervisningen i en del ämnen, till Kejslerliga Senatens pröfning hemställt, huruvida icke jämlikt Hans Kejslerliga Majestäts nådiga förordning af den 11 December 1884 de bägge inhemska språken äfvensom ryskan borde för framtiden fastställas såsom obligatoriska läroämnen i statens äfvensom i alla statsunderstöd åtnjutande privata skolor, dock så att denna bestämning skulle från första läseårs början införas i 9 klassiga läroverk på de fem och i 8 äfvensom 5 klassiga sådana på de fyra lägre klasserna, såvidt nämligen sagda ämnen jämlikt fastställd läseplan läsas på dessa klasser, äfvensom sedermera successivt klass för klass.

Vid ärendets behandling den 27 Juni 1904 fann Kejslerliga Senaten, all-

denstund lärokurserna i statsbidrag åtnjutande privata skolor skola, jämlikt nådiga kungörelsen af den 11 December 1884, omfatta bland annat de bägge inhemska språken äfvensom ryskan i samma utsträckning som i motsvarande statsskolor och dessa språk i alla statsskolor äro obligatoriska läroämnen, d. v. s. sådana att undervisningen i dem är för alla elever gemensam och från deltagande i hvilka det ej är lof att befria någon elev, i fall icke befrielsen grundar sig på särskildt lagstadgande, och då häraf alltså, oafsedt under senare tider gifna särskilda föreskrifter beträffande ryska språket, tydligt följde att äfven i statsbidrag åtnjutande privata läroanstalter, jämlikt för dem fastställda läseplaner, såväl ryska språket som de begge inhemska böra läras såsom för alla elever obligatoriska läroämnen, att någon särskild föreskrift i detta afseende icke erfordrades, men ville ålägga Öfverstyrelsen att strängeligen tillse att gällande förordningar beträffande undervisningen i sagda språk noggrannt iakttago i statsbidrag åtnjutande privata skolor och att sålunda alla elever, såsom jämväl i statens skolor, utan något undantag följa med undervisningen i dessa ämnen.

Med anledning af denna skrifvelse uppmanade Öfverstyrelsen i cirkulär af den 29 Juli 1904 skolråden för privatskolorna att om saken underrätta vederbörande föreståndare och föreståndarinnor och framhöll därjämte att någon afvikelse från ofvan anförda föreskrift framdeles icke kommer att medgifvas.

Af förekommen anledning ansåg Kejslerliga Senaten sedermera den 1 November 1904 nödigt föreskrifva att i alla statsbidrag åtnjutande privata sam- och gosskolor, i hvilka reallyceernas lärokurser genomgås, senast från följande läseårs början, den 1 September 1905 den för reallyceerna genom nådiga förordningen af den 26 (13) Juli 1903 fastställda läseplanen skall fullständigt följas och ville tillika ålägga Öfverstyrelsen att öfvervaka att denna föreskrift iakttages samt att om uraktlåtenhet beträffande densamma hos Kejslerliga Senaten anmäla i afseende å åtgärder, hvartill förhållandet måhända anses gifva anledning.

Med anledning af denna skrifvelse beslöt Öfverstyrelsen den 14 December 1904 vända sig till Kejslerliga Senaten med anhållan om sådan förklaring, att direktionen för privata skolor, hvilka vilja i sina läroanstalter tillämpa en från det för reallyceerna fastställda programmet afvikande läroplan, skulle berättigas att genom Öfverstyrelsen vända sig till Kejslerliga Senaten med motiverad framställning i saken.

Härunder hade vederbörande direktioner äfvensom föreståndare och föreståndarinnor för privata gossläroverk och samskolor i Helsingfors hänvänt sig till Kejslerliga Senaten samt, under framhållande af de svårigheter, hvilka skulle förorsakas särskilda läroverk icke blott i denna stad utan äfven sådana

på landsbygden, om Kejslerliga Senatens i skrifvelse för den 1 November 1904 gifna befallning därom att de för landets reallyceer fastställda läseplanerna borde följas i alla ofvannämnda skolor, anhållit om vidtagande af åtgärd i sådant syfte, att den i Kejslerliga Senatens ofvan åberopade skrifvelse gifna föreskrift icke skulle komma att i praktiken tillämpas.

I med anledning af denna hemställning affordradt yttrande ansåg Öfverstyrelsen den 27 Januari 1905 sig böra hänvisa blott till sin i skrifvelse härom af den 14 December 1904 hos Kejslerliga Senaten gjorda framställning.

Vid slutlig behandling af ärendet den 22 Mars 1905 ansåg Kejslerliga Senaten nödigt förklara att ofvan berörda föreskrift icke afser det, att å ifrågavarande privata skolors hvarje klass samma läroämnen ovillkorligen skulle läsas under samma antal timmar som på motsvarande klasser af reallyceerna, utan endast det att i fullständiga till universitetet ledande skolor, vare sig dessa äro åtta eller nioklassiga, de i läseplanerna för statens reallyceer intagna obligatoriska läroämnena skola läsas öfverhufvud under så många veckotimmar, som i dessa läseplaner angifvas, samt i fem- eller sexklassiga skolor så många timmar som på reallyceernas fem lägre klasser.

Härjämte fann Kejslerliga Senaten, på framställning af Öfverstyrelsen och med hänsyn till de förhoppningar, hvilka i detta afseende af särskilda privata läroanstalter framstälts, godt berättiga direktionerna för statsbidrag åtnjutande privatskolor, hvilka önska vid sina läroverk införa en från det för statens reallyceer fastställda programmet afvikande läseplan, att i ärendet inkomma med motiverad framställning, hvilken bör ingifvas till Öfverstyrelsen, för att tillika med af Öfverstyrelsen afgifvande utlåtande till Kejslerliga Senatens afgörande öfverlemnas.

Undervisningen i ryska språket blef obligatorisk icke blott i lyceer och samskolor, utan densamma utsträcktes såsom obligatoriskt läroämne jämväl till några fruntimmersskolor. Då det nämligen bestämdes att de privata fruntimmersskolorna i Sordavala och Vasa från början af läseåret 1904—1905 skulle öfvertagas af staten, såsom längre fram skall omtalas, föreskrefs tillika beträffande den senare att vid skolan skall införas undervisning i ryska språket under så många timmar, som af behovet påfordras. Enligt Kejslerliga Senatens beslut af den 28 Januari 1904 skulle från följande läseårs början vid skolan på försök för en tid af tre år införas en ny läseordning, hvari 24 timmar i veckan anvisats för undervisning i ryska. Då Vasa privata finska fruntimmersskola öfvergick i statens ego, täcktes Hans Kejslerliga Majestät tillika den 22 Januari 1904 påbjuda att obligatorisk undervisning i ryska språket, minst 24 timmar i veckan, skulle vid skolan införas, och skulle antalet af dessa timmar slutligt bestämmas enligt öfverenskommelse mellan Generalguvernören för Finland och Senaten. Äfven för denna skola blef det slutliga timantalet 24 i veckan.

Förutom i dessa tvänne nya läroverk åsyftades vidsträktare plats och rum för ryska språket i fruntimmersskolorna öfverhufvud. Den 23 Juni 1904 täcktes Hans Kejslerliga Majestät i nåder anbefalla Senaten för Finland hafva omsorg därom, att undervisningen i ryska språket i fruntimmersskolorna må förbättras äfvensom att planen för undervisningen i historia och geografi i samma skolor granskas för att eleverna måtte få en grundligare och riktigare kunskap om ryska riket, hvaraf Finland är en oskiljaktig del.

Sedan denna nådiga föreskrift genom Kejslerliga Senatens beslut af den 13 Juli 1904 meddelats Öfverstyrelsen, beslöt Öfverstyrelsen, efter det vederbörande föreståndarinnor den 10 Oktober 1904 affödrats utlåtande därom, huruvida byggnaderna för de svenska fruntimmersskolorna i Åbo, Nikolai stad och Viborg erbjödo erforderligt utrymme för det fall, att skolorna utvidgades med en VI klass, den 15 Novemder 1904 till Kejslerliga Senatens pröfning öfverlämna, huruvida icke för beredande af rum för undervisning i ryska språket i fruntimmersskolorna, utan att detta skulle ske på bekostnad af andra för kvinnobildningen viktiga ämnen äfvensom för undervisningens ordnande på ett mera planmässigt sätt, än härtills varit möjligt, de nuvarande femklassiga fruntimmersskolorna kunde utvidgas till sexklassiga.

Förrän likväl en så viktig fråga kunde upptagas till afgörande, ansåg Kejslerliga Senaten den 25 Januari 1905 nödigt erfara, huru mycket den föreslagna utvidgningen ungefär komme att årligen kosta statsverket, huru den var afsedd att genomföras, i hvad mån den skulle erfordra ett ökande af lärarekrafterna äfvensom hvilka andra ämnen än ryskan möjligen hade behof af ökade timmar, hvarför Ecklesiastik-Expeditionen anmodade Öfverstyrelsen till Kejslerliga Senaten inkomma med erforderlig utredning beträffande anförda omständigheter.

Sedan Öfverstyrelsen af fruntimmersskolornas föreståndarinnor och lärarekollegier infordrat förslag till på öfvermaldt sätt utvidgad läroplan och i öfverensstämmelse därmed uppgjort förslag till timfördelning för läroverket äfvensom beräkning af de ökade kostnader, hvilka blefve nödvändiga genom skolornas utvidning till sexklassiga, beslöt Öfverstyrelsen den 27 Oktober 1905, med hänvisning till sitt den 17 i samma månad till Kejslerliga Senaten afgifna utlåtande beträffande Ständernas vid landtdagen 1904—1905 gjorda petition, angående särskilda missförhållanden på skolans område, till Kejslerliga Senatens bepröfvande hemställa, huruvida någon förbättring i undervisningen i ryska språket vore i landets fruntimmersskolor af behofvet påkallad, och huruvida icke i sammanhang härmed Öfverstyrelsens i skrifvelse af den 15 Novemder 1904 till Kejslerliga Senaten väckta fråga om dessa läroverks utvidgande med en sjätte klass för närvarande finge förfalla. Saken har ej heller gifvit anledning till vidare åtgärder.

Äfven för besättandet af lediga skoltjänster stadgades under denna period genom nådiga förordningen af den 20 September 1902, angående ändring af särskilda stadganden beträffande tjänster vid finska civilstaten, ett från det härtills gällande afvikande tillvägagående. Denna förordning ansåg Öfverstyrelsen, då sådan tjänst varit anslagen att ansökas, hvars besättande förut hade ankommit å Öfverstyrelsen, men hvars innehafvare numera, jämlikt åberopade förordning, utnämndes af Senatens Ekonomiedepartement med Generalguvernörens samtycke, kunna vid besättande af dylik tjänst tillämpas så, att den uppstälde förslag, hvaröfver vederbörande hade tillfälle att anföra besvär. Denna Öfverstyrelsens uppfattning vann dock icke vederbörligt godkännande. Kejserliga Senaten förklarade nämligen, såsom åt Öfverstyrelsen i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 10 Mars 1903 tillkännagafs, under nyss nämnda dag att, alldenstund det i punkt V mom. III af nämnda förordning uttryckligen säges, att bestämningarna angående ansökandet af tjänster, hörande till VII och lägre rangklasser, samt beträffande uppgörandet af tjänsteförslag och anförandet af besvär öfver dessa tjänsteförslag bibehållas i kraft, så följer häraf att uppgörandet af tjänsteförslag kan komma ifråga endast för sådana tjänster, vid hvilkas besättande, jämlikt redan tidigare gällande stadganden, sedvanliga förslagsrum upprättats, samt att det i andra meningen punkt II förekommande ordet »tjänsteförslag» sålunda kan afse blott dessa sistnämnda tjänster. Och borde Öfverstyrelsen förty framdeles, då fråga var om besättandet af sådan tjänst, för hvars besättande förslagsrum icke ens tidigare upprättats, utan att uppgöra sådant förslag och utan att utfärda besvärsanvisning insända sökandenas ansökningshandlingar till Senatens Ekonomiedepartement tillika med eget utlåtande därom, åt hvem af sökandena företråde borde lämnas.

Bland särskilda öfriga åtgärder, utvisande tidens allmänna riktning på skolans område under denna treårsperiod, må följande anföras.

I skrifvelse af den 25 (12) April 1903 hade landets Generalguvernör, med hänsyn därtill att vid granskning af läroböckerna i historia och geografi äfvensom andra till läsning i landets skolor godkända arbeten flere af dem befunnits innehålla uppgifter om Finlands politiska ställning, hvilka icke stode i öfverensstämmelse med verkligheten, hos Kejserliga Senaten föreslagit att för revision af nämnda läroböcker vid Öfverstyrelsen skulle tillsättas en särskild kommitté, till hvilken Generalguvernören ämnade för egen del utnämna särskild person, samt uttalat förhoppning att saken skulle så påskyndas, att nödiga rättelser i läroböckerna kunde fås gjorda, om möjligt, redan före följande läsetermins början.

Vid ärendets behandling den 5 Maj 1903 kallade Kejsrerliga Senaten till medlemmar i nämnda kommitté Öfverdirektören i Öfverstyrelsen, filosofiedoktorn, friherre Yrjö-Koskinen, Öfverdirektörsadjointen, filosofiedoktorn W. N. Tavaststjerna äfvensom Öfverinspektorn för de historiska vetenskaperna, filosofiedoktorn Artturi H. Snellman.

Jämlikt skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen för den 10 Juni 1903 hade hans Excellens Generalguvernören till medlemmar i denna kommitté utnämnt Chefen för generalguvernörskansliet P. Nivet äfvensom tjänstemannen för särskilda uppdrag vid sagda kansli, kollegiassessorn R. Jeleneff, hvarjämte såsom förstärkning senare till kommittén utnämndes direktorn för Alexandersgymnasiet i Helsingfors, Statsrådet V. Semenoff och kollegan vid finska normalyceet Voldemar Kanninen äfvensom hos hans Excellens Generalguvernören för särskilda uppdrag anställda yngre tjänstemannen, kollegiirådet V. Krochin.

Den sålunda tillsatta kommittén höll sina sammanträden under våren 1904 och behandlade hufvudsakligen läroböckerna i historia och geografi samt afgaf den 11 Juni 1904 till Kejsrerliga Senaten betänkande angående dessa läroböcker.

Därunder hade landets Generalguvernör jämte skrifvelse för den 23 (10) Februari 1904 tillsänt Kejsrerliga Senaten sammandrag af de berättelser, hvilka inspektorerne för den ryska språkundervisningen till Generalguvernören afgifvit på grund af de inspektioner, som af dem förrättats i en del statsläroverk och privata skolor, och hade af de vid dessa inspektioner befunna bristfälligheter nedan anförda tilldragit sig Generalguvernörens särskilda uppmärksamhet, nämligen:

- 1) att lärarepersonalen i ryska i flere fall icke motsvarar det verkliga behovet utan måste förnyas och förbättras;
- 2) att läroböckerna i historia och geografi innehålla sanningen vanställande uppgifter rörande förhållandet mellan Ryssland och Finland;
- 3) att kartor öfver det ryska kejsarriket saknas;
- 4) att man gifvit spridning åt Z. Topelius' »Boken om vårt Land», hvilken rikligen innehåller afsiktliga uppgifter, de där framställa det ryska folkets och befolkningens i Finland verkliga ställning i orätt ljus, samt att i en del skolbibliotek finnas böcker af anstötligt innehåll. Och hade Generalguvernören, som önskade få dylika missförhållanden aflägsnade, ansett det ändamålsenligt, att ärendet i Kejsrerliga Senten göres till föremål för noggrann och allsidig undersökning.

Med hänsyn till ofvanstående fann Kejsrerliga Senaten den 14 April 1904 nödigt att, innan man skred till vidare åtgärder, anmoda Öfverstyrelsen att afgifva utlåtande med anledning af de i ofvannämnda sammandrag framställda och särskildt beträffande ofvan relaterade anmärkningar.

Sedan Öfverstyrelsen den 29 November 1904 hade aflåtit infordradt utlåtande, gaf saken icke anledning till vidare åtgärder.

Från dessa år och särskildt från år 1903 är att anteckna särdeles ofta gjorda beskyllningar mot lärare eller elever vid än ett, än ett annat läroverk. I de allra flesta fall befunnos vid anställda inspektioner dessa beskyllningar ogrundade, men i hvarje fall åstadkommo de dock ledsamma förvecklingar i skolans lif.

När sedermera landets Ständer sammanträdde till 1904—1905 års landtdag, blefvo skolförhållandena, såväl beträffande staten sskolor som privata läroverk, föremål för en omfattande behandling med den följd, att Ständerna vände sig till Hans Kejslerliga Majestät med en underdånig petition, som berörde särskilda af de senaste årens regim förorsakade missförhållanden på skolans område. Kejslerliga Senaten, som hade att afgifva utlåtande med anledning af Ständernas petition, infordrade i remissresolution af den 3 Oktober 1905 utlåtande af Öfverstyrelsen. Den 17 i samma månad var Öfverstyrelsens utlåtande färdigt att insändas till Kejslerliga Senaten, och lydde detsamma på följande sätt:

Till fullgörande af Öfverstyrelsen i remissresolution af den 3 innevarande Oktober gifven befallning får Öfverstyrelsen afgifva följande utlåtande angående Ständernas vid senaste landtdag gjorda petition:

I

„a) att undervisningen i ryska språket i statens elementärläroverk och med dem jämförliga privata läroanstalter finge samma ställning som den öfverhufvud hade i dessa läroverk före år 1901.“

Den af vårt ringa folks förhållande till kulturländerna äfvensom af historiska och samhällsförhållanden beroende mångspråkigheten har alltid ställt stora svårigheter för ordnandet af skolförhållandena i vårt land. Ända till de senaste åren har man dock något så när nöjaktigt redt sig med dem, då läseplanerna för den lärda skolan kunnat ordnas så, att man i dem kunnat inpassa ett våra bildningsbehof ock säregna förhållanden motsvarande timantal för de många i våra skolors program ingående språken. Då likväl i de genom nådiga förordningen af den 26 Juli 1903 för landets lärdomsskolor fastställda läseplanerna den stora förändring gjordes, att för ryska språket såväl i real- som i de klassiska lyceerna, med undantag af de båda normallyceerna, fastställdes 40 obligatoriska undervisningstimmar i veckan, så skedde detta naturligen på öfriga ämnens bekostnad. I hvilket trångmål öfriga ämnen och sär-

skildt språken enligt nuvarande läseplaner råkat vid sidan af ryskan, framgår till och med åskådligt af det förslag till nya lärokurser för lyceerna, hvilket Öfverstyrelsen senaste vår uppgjorde för att af Kejsrerliga Senaten fastställas. Isynnerhet hafva öfriga språk fått gifva vika och fordringarna för dem inskränkas till minsta mått. Följden af en sådan anordning har varit den att våra lyceer numera råkat i ett svårt läge, såsom en detaljerad granskning det nogsamt tydiligen visar.

Främst måste sålunda modersmålet, som redan förut hade ett alldeles otillräckligt timantal, nöjas med sin förra ringa anpart ja förlorade i reallyceerna till och med 1 timme. Ock likväl borde detta ämne enligt riktiga pedagogiska principer intaga en helt annan ställning, såsom annorstädes öfverhufvud är fallet. Så har det till sitt förfogande t. ex. i Tyskland 24—32 timmar, i Österrike 26, i Sverige 36, i Ryssland 30—34. I våra förhållanden är en förbättring i modersmålets ställning ännu nödvändigare, då undervisningen i allmän grammatik öfverlämnats främst åt modersmålet icke blott i reallyceerna utan äfven i de klassiska, sedan latinet fått vidtaga först från III klassen. Erfarenheten har också sedan hunnit till fyllest visa, att undervisningen i modersmålet med sitt nuvarande ringa timantal icke förmår utföra ens denna grundläggande uppgift, att icke alls tala därom att det egentliga målet för denna undervisning icke uppnås. Ett betydligt tillskott till modersmålets nuvarande timantal bör därför anses för oundvikligen nödvändigt.

Vidare har det andra inhemska språket genom senaste läseplan förlorat en del af sina timmar. Onekligen är det dock i våra tvåspråkiga förhållanden af behovet påkalladt att landets bildade ungdom får en såvidt möjlig god grund i det andra inhemska språket, hvarför dess timantal borde i någon mån ökas.

Latinet bör i de klassiska lyceerna såsom hufvudspråk intaga en viktig plats. Det oaktadt har dess timantal i de senaste årens läseplaner alltjämt inskränkts. Sålunda hade detta språk, som nu för sin del erhållit 36 timmar, ännu i läseplanen för 1901 38 timmar samt i läseplanerna för åren 1896 och 1883 42 timmar. Med hänsyn härtill och för att de klassiska lyceerna måtte på ett deras namn och ändamål motsvarande sätt lösa sin bildningsuppgift, borde latinska språkets mot förr betydligt minskade timantal åter höjas, detta med desto giltigare skäl som på dess inhämtande för närvarande användes omkring 6 år af våra lyceers 8-åriga lärotid.

Tyska språket är i våra förhållanden nödvändigt såväl i de klassiska som i reallyceerna. Den vetenskapliga litteratur, som af den studerande ungdomen vid univertitetet användes, är till större delen tysk, och därför är det nödvändigt att för detta språk reservera åtminstone så mycket timmar, att

eleverna måtte få tillräckliga grunder. Då i de klassiska lyceerna antalet timmar i detta språk härtills varit mycket litet, vore därför ett tillskott af någon timme af behovet påkalladt. I reallyceerna har det för franska språket anvisade timantalet varit ännu knappare, med afseende å den uppgift som detta språk har i dessa läroverk. Utom att ett tyskt-språkigt skrifprof skall vid studentexamen afläggas, borde undervisningen i detta språk vara ett stöd för språkundervisningen öfverhufvud i reallyceerna och sålunda för sin del ersätta det gagn, som latinet onekligen för med sig i de klassiska lyceerna. Det är ock en allmän klagan, hvilken erfarenheten visat vara berättigad, att det är svårt att med det nuvarande mot förr inskränkta timantalet uppnå det afsedda hufvudsyftet. Därför vore en ökning med någon timme äfven i reallyceerna oundvikligen nödvändig.

Äfven geografi och historia har för närvarande råkat i ett ofördelaktigare läge än förut, då timantalet för dessa ämnen i 1903 års läseplan minskades, i klassiska lyceer med två och i reallyceer med en timme. Häraf har lidit särskildt geografiundervisningen, hvars relativt omfattande och för den allmänna bildningen så viktiga lärokurs det är omöjligt att genomgå på ett tidens fordringar och ämnets ökade betydelse motsvarande sätt under så få timmar, som numera kunna egnas däråt i våra lyceer. Historiens ställning är, särskildt i reallyceerna, icke bättre, isynnerhet med hänsyn därtill att genomgåendet af den vidsträcktare, till universitetet ledande lärokursen vidtager först på VI klassen. Då historien i den nuvarande skolans mångspråkiga läroprogram hör till de ämnen, hvilka kunna sägas leda eleverna till att tillägna sig humanistisk bildning, skulle ett ökande af undervisningstimmarna för detta ämne till åtminstone det förra antalet hafva synnerligt stor betydelse för den studerande ungdomens allmänna utveckling.

Matematiken hade enligt 1873 års läseplan 44 timmar. Nu har detta timantal minskats, i reallyceer till 38 och i klassiska lyceer till 36. Följden häraf har varit den att, ehuru de vid matematikundervisningen använda läroböckerna allt mera förkortats, det likväl blifvit svårt att genomgå de föreskrifna kurserna, såsom det från flere skolor klagas.

Teckningen, hvars betydelse i praktiskt afseende samt såsom ett för allmänbildningen viktigt läroämne för närvarande i de stora kulturländerna är allmänt erkänd och hvilken i landets alla lyceer enligt 1873 års läseplan hade 6 veckotimmar, har numera helt och hållet trängts bort från de klassiska lyceernas läseplan. Denna brist borde afhjälpas.

Grekiska språket är enligt den nuvarande läseplanen såsom läroämne i skolan nära nog dömdt till undergång, då det med sitt ringa timantal kommit in bland frivilliga ämnen utom den egentliga läseplanen. Endast ytterst få elever hafva den viljestyrka och andliga spänstighet, att de vid sidan af

det ansträngande, obligatoriska skolarbetet skulle hafva kraft att därutöver lära sig ett så svårt språk, som det grekiska är. Och likväl är kunskap i detta språk alldeles nödvändig för blifvande teologer och likaså för en del filologer, hvilkas studietid vid universitetet enligt den nuvarande ordningen betydligt förlänges. Af denna orsak och framför allt för att syftet med de klassiska lyceerna skall kunna realiserast är det alldeles nödvändigt att bringa det grekiska språket tillbaka in bland de egentliga ämnena vid de klassiska lyceerna, sålunda att det på de högre klasserna vore ställt vid sidan af ryskan och valbart ämne i stället för detta för de elever, som önska läsa det samma. Från synpunkten af det ryska språkets fördel vore denna valfrihet ingen uppoffring, alldenstund erfarenheten redan noggsamt visat att antalet af elever, hvilka läste grekiska på den tid, då detta ämne i landets klassiska lyceer från och med V klassen var valbart mot ryska, år för år varit stadt i nedgående. Såsom bevis därpå må anföras att under läsåret 1895—1896, hvilket var det sista år, under hvilket 1883 års läseplan ännu var gällande, 22,32 % af eleverna på nämnda läroverks V klass valda grekiska, hvaremot under läsåret 1900—1901, — det sista hvarunder 1896 års läseplan följdes — antalet af de elever som läste grekiska, uppgick på samma klass till blott 12,64 %. Dessutom är att observera, att då de reala läroverkens och elevernas antal år för år tillvuxit, äfven antalet af dem som läsa ryska förökats, så att bland skolungdomen antalet af dem som, läsa grekiska, i förhållande till totala numerären kommer att bli helt liten.

Bland de största svårigheterna i den nuvarande läseplanen är den, att inlärandet af tvänne främmande språk, det andra inhemska och ryskan, såväl i klassiska som reallyceer vidtager på I klassen, det senare därtill med ett synnerligen stort timantal. Det kan ej råda det minsta tvifvel därom att en sådan ordning strider mot alla pedagogiska principer. Ty modersmålet har då ej ännu hunnit gifva eleverna någon allmän grammatikalisk grund, hvarför till och med inlärandet af ett främmande språk medför stora svårigheter. Dessutom är inhämtandet af tvänne nya, svåra språk för elever, hvilka hafva så bristfälliga förutsättningar, egnadt att till det yttersta anstränga dem, störa tankegången och sålunda förminska och fördröja framstegen i själfva läroämnen, såsom erfarenheten redan hunnit visa. Därför hafva äfven föreståndarene och lärarekollegierna vid landets statsskolor, då Öfverstyrelsen nyligen af dem infortrade utlåtanden om språkundervisningens ordnande, i dessa framhållit att ryska språkets timantal med nödvändighet borde minskas samt såsom en allmän fast öfvertygelse framställt den förhoppningen, att undervisningen i detta språk skulle bortfalla åtminstone på lägsta klassen af våra skolor.

Då sålunda erfarenheten redan hunnit visa att de tvifvelsmål varit berättigade, hvilka de nuvarande läseplanernas införande strax vid början väckte,

och då minskandet af ryska språkets timantal är den enda utvägen för att våra skolor må komma ur det trångmål, hvori de till oberäknelig skada för undervisningens verkliga framgång äfvensom för ungdomens utveckling nu hafva råkat, så måste denna förändring anses för ett livsvillkor för ett regelbundet och framgångsrikt arbete i landets skolor. Denna förändring anser Öfverstyrelsen möjlig att verkställa utan att såra de berättigade fordringar, hvilka i våra förhållanden kunna med fog uppställas för ryska språket och hvilkas realiserande vid skolundervisningen icke ens med hänsyn till detta språk kan hafva annat syfte än läggandet af en fast grund för elevernas framtida utveckling. Erfarenheten från gångna tider har tillräckligt bevisat att för vinandet af detta mål timantalet i ryska språket icke behöfver vara så högt, att jämte det öfriga ämnen obilligt beröfvas plats, det elementära utvecklandet af eleverna för tillagnandet af allmänbildning störes, då ju detta under alla tider varit det högsta målet för vårt lands skolväsende, hvartill jämväl hela dess organisation alltid syftat.

På grund af allt detta anser Öfverstyrelsen, såsom öfvervakaren af skolornas i Finland verksamhet, det för sin skyldighet att förena sig om ofvan omförmälda af landets senast församlade Ständer hos Hans Kejserliga Majestät gjorda underdåniga petition, samt att därjämte i underdånighet föreslå, att ryska språkets timantal, hvilket före införandet af 1901 års läseplan var mycket stort i reallyceerna, i alla dessa läroverk skulle minskas till samma antal.

Med hänsyn därtill att i de läseplaner, enligt hvilka undervisningen i landets lyceer före år 1901 var ordnad, det för undervisningen i olika ämnen anvisade timantalet äfvensom dess fördelning kan gifva anledning till berättigade önskningsmål, anhåller Öfverstyrelsen, att sedan frågan om ryska språkets timantal blifvit slutligt afgjord, tillfälle senare måtte beredas densamma att uppgöra förslag till läseplaner för lyceerna;

b) „att undervisningen i ryska språket i de under åren 1903 och 1904 af staten öfvertagna fruntimmersskolorna måtte få samma plats som den för närvarande har i öfriga fruntimmersskolor.“

I fråga om landets fruntimmersskolor har härtills iakttagits den naturliga grundsats, att de böra hafva en egen bildningsuppgift, afvikande från gosskolans och förty äfven en i öfverensstämmelse med denna uppgift lämpad organisation. Enligt den under den 27 November 1885 fastställda läseplanen har ryska språket öfverhufvud icke ingått i dessa läroverks läroplan. Endast i fruntimmersskolan i Helsingfors och Viborg har detta språk varit s. k. kompensativt och på samma gång valbart ämne mot tyska och franska samt i Helsingfors jämväl mot engelska. Med afvikelse härifrån har ryska språket gjorts till obligatoriskt ämne i de tvenne af staten senast öfvertagna frun-

timmersskolorna, nämligen de i Sordavala och i Nikolaistad och i hvardera af dem har för detsamma anslagits 24 veckotimmar, således proportionsvis ungefär lika mycket som i lyceerna. En nödvändig följd af ett så betydande antal timmars öfverlämnande i 5-klassiga skolor åt ett nytt ämne har varit den, att öfriga ämnen råkat i en undanskjuten ställning, samt att läseplanen äfven i öfrigt blifvit splittrad, till stor skada för den kvinnobildning, som i dessa skolor skall meddelas.

Med hänsyn härtill och då fyllandet af kvinnans, främst på hemmet riktade uppgift, en af vår nationella existens' lifsbetingelser, hvilkas tryggande Hans Kejsrerliga Majestät flere gånger tillförsäkrat Finlands folk, fordrar en af politiska synpunkter oberoende skoluppfostran, anser Öfverstyrelsen det för sin skyldighet att äfven i detta fall förena sig om Finlands Ständers underdåniga petition, men anhåller att tillika få föreslå, att för de elever i landets fruntimmersskolor, hvilka önska läsa ryska, måtte därtill beredas samma tillfälle, som för närvarande finnes i fruntimmersskolorna i Helsingfors och Viborg.

II.

„att statsbidrag måtte beviljas privata läroanstalter utan sådana inskränknningar, som, hvad undervisningen i ryska språket beträffar, under senaste tider gjorts i den dessa läroverks elever medgifna rättigheten, att efter pröfning erhålla befrielse från vissa ämnen; samt att privata läroverk äfven i öfrigt skulle tryggas vid den rätt att ordna sin undervisning, som de ända till senaste tider haft.“

Såsom grund för denna petition hafva Ständerna anført att landets största och mest betydande privata sam- och gosskolor genom Kejsrerliga Senatens föreskrifter af den 27 Juli och den 1 November 1904 förlorat sin tidigare frihet i fråga om undervisningens ordnande i allmänhet och särskildt i fråga om utbyte och val af läroämnen, i det att den förra af dessa föreskrifter innehåller att undervisning i ryska skall meddelas alla elever vid ifrågavarande läroanstalter, den senare åter att i dessa läroverk skall följas den för landets reallyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen.

Nekas kan icke att nådiga förordningen af den 7 April 1856, angående privata läroanstalters ställande under styrelsens tillsyn, och nådiga kungörelsen af den 11 December 1884, angående sådana läroverks understödande med statsbidrag, såsom dessa förordningar tidigare tillämpades, åt privatskolorna medgåfvo en betydande frihet beträffande undervisningens ordnande, såsom äfven framgår af de för en del af dessa läroverk tidigare fastställda läseplanerna. Då nämnda läroverk och särskildt samskolorna, organiserade efter förhållandena på olika orter och bildningssträfvandena därstädes, fylla ett bild-

ningsbehof, hvilket statens skolor, med hänsyn till sitt relativt ringa antal och sin likartade organisation, icke kunna fylla, är Öfverstyrelsen af den åsikt att omförmälda frihet, såvidt den kan förenas med god ordning och läroverkens syfte öfverhufvud, icke borde beröfvas privatskolorna. Genom Kejsrerliga Senatens beslut, delgifvet Öfverstyrelsen i skrifvelse från Ecklesiatik-Expeditionen för den 22 Mars 1905, har visserligen sedermera i de privata skolornas läseplaner i fråga om undervisningens ordnande betydande lättnader medgifvits i Kejsrerliga Senatens tidigare beslut rörande denna sak. Men allt ännu kvarstår föreskriften om ryska språket såsom obligatoriskt för alla elever. Då likväl ofta en stor del af samskolornas elever utgöres af flickor, för hvilka kunskap i ryska i en framtid i de flesta fall icke är nödig, och då det för undvikande af allt för stor ansträngning är viktigt att svaga och mindre begåfvade elever hafva möjlighet att mot ett annat utbyta något ämne eller helt och hållet bortlämna det, såvidt skolornas organisation samt deras skolråd och lärarekollegier därtill bifalla, så böra enligt Öfverstyrelsens tanke privatskolorna återfå äfven den frihet, som de i detta afseende tidigare haft. Det torde icke vara skäl att befara något men af medgifvandet af en dylik frihet, då Kejsrerliga Senaten i hvarje särskildt fall pröfvar och fastställer läseplanerna och beviljar dessa läroverk dimissionsrätt till universitetet, först sedan deras läseplaner och kurser blifvit pröfvade, hvarutom såsom villkor för nämnda frihet kunde föreskrifvas att i skilje- och afgangsbetyg tydligt antecknas, hvilka klassers lärokurser eleven i olika ämnen absolverat.

III.

„att de före utfärdandet af förordningen af den 31 Juli 1902 gällande stadganden angående besättandet af läraretjänster vid landets elementärläroverk och fruntimmersskolor måtte åter försättas i kraft; samt att den i nämnda förordning stadgade ordning för besättandet af Öfverdirektörsadjointsbefattningen och Öfverinspektorstjänsterna skulle förändras sålunda, att utnämningarna till dessa tjänster framdeles skulle ske på grund af ansökan och tjänsteförslag.“

I motiveringen för denna hemställan hafva Ständerna i hufvudsak framhållit, huru den i nämnda förordningen af den 31 Augusti 1902 stadgade ordningen för besättandet af skoltjänster i hög grad förändrat hithörande tidigare föreskrifter, men att intet varit att anmärka mot denna förändring, om vid besättandet af skoltjänster den i Öfverstyrelsen till en början praktiserade tillgången iakttagits, med andra ord sagdt, om i grundlagarna påbudet tjänsteförslag hade upprättats och tillfälle lämnats att däröfver i vanlig ordning anföra besvär. Vidare hafva Ständerna uttalat förhoppningen att vid besättandet

af Öfverdirektörsadjoints och Öfverinspektorstjänster tjänsterna måtte anslås till ansökning samt att Öfverstyrelsen finge, enligt i vår samhällsordning redan sedan gammalt följdt tillvägagående, uppgöra lagenligt tjänsteförslag, för att då tjänsterna blifva lediga, af hugade sökande den mest förtjänstfulla och kompetenta kunde komma i åtanke.

Vid tillämpandet af den för skoltjänsters besättande stadgade nya ordningen, sådan den förklarats i Kejsrerliga Senatens bref af den 10 Mars 1903, synes den betänkligaste bristen ligga däri att sökande till skoltjänster, hörande till VII—IX rangklasserna, icke hafva något tillfälle att i besvärsväg få sin ansökan upptagen till förnyad pröfning.

Enligt Öfverstyrelsens tanke vore därför, såsom Ständerna framhållit, det högeligen af behovet påkalladt att återgå till tidigare angående besättande af skoltjänster gällande stadganden, hvilka började iakttagas med stöd af gymnasii- och skolordningen af år 1724 och alltjämt sedermera blifvit i hufvudsak följda och visat sig tillfredsställande samt helt ingått i rättsuppfattningen i landet. Likaså vore af nämnda skäl önskvärdt att ordningen vid besättandet af tjänster vid landets seminarier och abnormskolor skulle blifva den tidigare iakttagna. Äfven anser Öfverstyrelsen önskvärdt att ledigblifvande öfverdirektörsadjoints- och öfverinspektorstjänster finge besättas på af Ständerna föreslaget sätt.

IV.

„att olagligheter och missförhållanden af ofvan omförmäldt (i Ständernas motivering närmare framhållet) slag ofördröjligen måtte aflägsnas och särskildt hvarje till saken icke hörande öfvervakande af skolorna upphöra.

Till närmare belysning af dessa olagligheter och missförhållanden hafva Ständerna framhållit hufvudsakligen, att i stället för den förra inspektorn för ryska språkundervisningen en äldre och tvänne yngre inspektorer tillsatts, ehuru för öfvervakandet af hela den öfriga elementarundervisningen funnos blott tre öfverinspektorer och oaktadt Öfverstyrelsen hade anmält att den förra inspektorn utan känd svårighet hade hunnit verkställa inspektionen af undervisningen i ryska språket i alla elementärläroverk; att föreskrifterna angående kompetensvilkoren för de nya inspektorstjänsterna stå i strid med den allmänna grundsatsen, att tjänstemännen skola vara inhemska män och väl kunna landets språk, att dessa inspektorer användts, utom för att inspektera den ryska språkundervisningen, till mångahanda andra inspektionsuppdrag i skolor, hvilket varit så mycket mera betänkligt, som de icke ägt därtill nödiga förutsättningar äfvensom att skolverket i stor utsträckning varit underkastad gendarmers och andra angifvares oansvariga lömska verksamhet.

Såsom Ständerna är äfven Öfverstyrelsen af den åsikt, att en så stor
Elementärläroverken i Finland.

personal, som den nuvarande, icke är af nöden för inspektionen af undervisningen i ryska, desto mindre som de yngre inspektorernas verksamhet fordrat af dem hvardera terminligen blott en sex eller sju veckor varande inspektionsresa och äldre inspektorn, jämte sina åligganden till följd af ledamotskapet i Öfverstyrelsen, åtminstone tillika med öfriga inspektorer skulle hunnit fullt nöjaktigt verkställa nämnda inspektion. Icke håller anser Öfverstyrelsen några undantagsstadganden angående kompetensvilkoren för dessa tjänster nödiga. Hvad slutligen de mot skollärare och elever riktade angifvelserna beträffar, kan Öfverstyrelsen intyga, att de flesta af dessa angifvelser, hvilkas ursprung varit för Öfverstyrelsen obekant, vid verkställda undersökningar visat sig antingen ogrundade eller oriktiga och öfverdrifna, hvarjämte de allmänt ådagalagt angifvarens obekantskap med förhållandena i landet, men att likväl i några fall skollärare på grund af dem, utan laga undersökning och dom, förlorat sin tjänst.

Återställande handlingarna vågar Öfverstyrelsen hoppas, att ofvannämnda inom skolverket i landet för närvarande rådande missförhållanden och behof komma i nådig åtanke och sålunda möjligheten till en lugn och jämn utveckling för våra skolor för framtiden tryggas.

En naturlig följd af de nya läseplanerna var att förändringar måste göras i de i lyceernas stat upptagna anslagen till tjänstgöringsarfvoden. Då de nya läseplanerna betingade särskilda förändringar i fråga undervisningens fördelning mellan vederbörande lärare och ersättning för arbete utom klass, fastställde Öfverstyrelsen därför den 7 Oktober 1903 nya timfördelningsförslag, enligt hvilka arfvodena för öfver- och hemtimmar konne att utgöra för klassiskt lyceum 7 280 mark och för reallyceum 6 930 mark om året äfvensom ersättning för vården om biblioteket 280 mark samt åt den, som handhar en del af rektors undervisningsskyldighet, 840 mark om året i alla lyceer och i öfriga elementarläroverk i proportion till antalet klasser i hvarje skola, samt hemställde i skrifvelse af samma dag hos Kejsrerliga Senaten att ersättning för arbete utom klass i ifrågavarande läroverk finge beräknas efter nämnda grunder.

Med bifall till Öfverstyrelsens framställning förordnade Kejsrerliga Senaten den 10 Augusti 1904 att nämnda arfvoden skulle utbetalas, räknadt från den 1 September 1904, enligt anförda grunder.

Hvad den normallyceernas lärare tillkommande ersättning för arbete utom klass beträffar, hemställde Öfverstyrelsen i skrifvelse för den 14 Oktober 1904 att ifrågavarande lärare tillkommande arvode för arbete utom klass finge beräknas efter en skrifvelsen bilagd tablå, hvari beräknats för undervisnings-

språket 13, för det andra inhemska språket 10, för ryska 10, för latin 10, för franska och tyska språket $2\frac{1}{2}$ och för matematiken 6 äfvensom för värden om de naturalhistoriska samlingarna $2\frac{1}{2}$ samt för värden om biblioteket 5 veckotimmar eller inalles 60 veckotimmar, hvarigenom ifrågavarande ersättning efter 140 mark för veckotimme komme att utgöra inalles 8 400 mark om året. Till denna hemställan fann Kejsrerliga Senaten den 21 December 1904 godt bifalla.

Af öfriga under detta tidsskede förekomna ärenden rörande skolornas och den i deras tjänst varande personalens ekonomiska ställning må följande omnämnas.

Då de vid elementarskolorna i Torneå, Lovisa, Heinola och Gamlakarleby för uppsikten öfver de kvinliga eleverna samt för deras handledning i gymnastik tillsatta lärarinnornas löneförmåner höstterminen 1902 hade nedgått af den orsak, att de kvinliga elevernas terminsafgifter från början af läsåret 1902—1903 hade minskats från 40 till 20 mark, och då vid sådant förhållande de nämnda lärarinnor jämlikt gällande stadganden tillkommande arfvoden ej kunnat till dem fullständigt utbetalas, voro dessa lärarinnor enligt Öfverstyrelsens mening berättigade att få ersättning för den minskning i inkomster, som de härtills lidit. Men då det beträffande dem stadgade aflönings sättet numera med hänsyn till de nya principer, hvilka lagts till grund för det nya bokförings sättet, icke syntes vara förmenade, antog Öfverstyrelsen att saken kunde på ett ändamålsenligare sätt ordnas, om ifrågavarande lärarinnor skulle tilldelas ett årligt arfvode och den dem tillkommande delen af terminsafgifterna inlevereras till statsverket. På grund häraf ingick Öfverstyrelsen den 9 December 1902 med följande hemställning:

att åt de vid elementarskolorna i Torneå, Lovisa, Heinola och Gamlakarleby för uppsikten öfver de kvinliga eleverna och deras handledning i gymnastik tillsatta lärarinnorna, med anledning däraf att de för dem stadgade löneförmåner under innevarande hösttermin minskats, i nåder måtte tilläggas godtgörelse, vid skolan i Torneå 120 mark, vid skolan i Lovisa 102 mark, vid skolan i Heinola 90 mark samt vid skolan i Gamlakarleby 134 mark;

att de förenämnda lärarinnor för närvarande tillkommande andelar af terminsafgifterna från början af nästa kalenderår skulle indragas till statsverket och ifrågavarande lärarinnor i stället erhålla ett årligt arvode, hvilket vid femklassiga elementarskolan i Torneå skulle bestämmas till 1 500 mark samt vid fyraklassiga elementarskolorna i Lovisa, Heinola och Gamlakarleby till 1 200 mark vid hvarje.

Med anledning af denna hemställning fann Kejsrerliga Senaten den 10 Februari 1903 godt tilldela nämnda lärarinnor, ersättning, vid skolan i Torneå

130 mark, vid skolan i Lovisa 102 mark, vid skolan i Heinola 99 mark och vid skolan i Torneå 134 mark.

Hvad senare delen af Öfverstyrelsens hemställning beträffar, tacktes Hans Kejslerliga Majestät på underdånig framställning af Kejslerliga Senaten genom föreskrift af den 7 Maj (24 April) 1903 bifalla därtill att för ifrågavarande vid elementarskolorna i Torneå, Lovisa, Heinola och Gamlakarleby tillsatta lärarinnors aflönande skall, räknadt från den 1 Januari 1903, af finska statsmedel för hvarje skola utbetalas årligen 1 200 mark, jämte det lärarinnorna härtills tillfallna andelar af terminsafgifterna indragas till statsverket,

På grund af denna nådiga föreskrift fann Kejslerliga Senaten den 15 Juli godt förordna, att Öfverstyrelsen från ingången af Januari månad sagda år eger i vederbörlig ordning utanordna sagda aflöningsbelopp och observera dem i de årliga förslagen till stat.

Då i staten för en del fruntimmersskolor ett anslag af 200 mark för musik under gymnastiktimmarna fanns upptaget, hvilket anslag vid de flesta fruntimmersskolor saknades, indrog Kejslerliga Senaten den 14 Oktober 1902, då det underdåniga förslaget till stat för följande år stadfästes, för vinnande af nödig öfverensstämmelse i fruntimmersskolornas utgiftsstater omförmälda anslag för musik vid gymnastiken.

På framställning af Öfverstyrelsen fann Kejslerliga Senaten den 9 December 1902 godt förordna, att den lönebesparing, som från ledig kollegatjänst vid elementarskolor och fruntimmersskolor författningsenligt tillfaller Finska Skolstatens pensionskassa och hvilken, jämlikt Kejslerliga Senatens beslut af den 7 Oktober 1886, faststälts till 600 mark om året, framdeles skall erläggas med 1 200 mark om året, under sådan förutsättning, att kassan medan lönebesparingstid för sådan tjänst varar, fortsättningsvis ansvarar för från tjänsten utgående årsafgifter och enkehjälp.

I skrifvelse för den 13 Oktober 1903 meddelade Ecklesiastik-Expeditionen att hemställningar om anslag och understöd, hvilka äro afsedda att åtnjutas under visst kalenderår eller någon del däraf, hvilka Expeditionen underlydande embetsverk, antingen af eget initiativ eller på grund af vederbörandes till dem ingifna ansökningar, komma att göra hos Kejslerliga Senaten, skola insändas senast före den 1 Mars föregående år.

Den 12 November 1903 fann Kejslerliga Senaten nödigt framhålla att vid användningen af till diverse utgifter samt till ved och belysning anvisade anslag största sparsamhet bör iakttagas och att sålunda, alldenstund de förnödenheter, som med dem skola anskaffas, samt de utgifter, som med dem skola bestridas, till största delen äro af den beskaffenhet, att de med god vilja och noggrannhet fås att under årets lopp i betydande grad minskas, vederbörande rektorer, föreståndare och föreståndarinnor böra försöka ordna

anskaffandet af dylika förnödenheter oah skolornas hela ekonomi öfverhufvud så, att de under senaste tider allt oftare yppade brister i anslagen, såvidt möjligt, undvikas.

Med anledning däraf att i några skolor en betydande del af de inkomster, hvilka äro afsedda för diverse behof vid skolorna eller de medel, som tidigare kallats skolkassor, användts till bestridande af utgifter för renskrifning af månadsrapporter, statistiska uppgifter, uppbördsförteckningar, läseordningar m. m., ehuru läroverkens ifrågavarande inkomster, jämlikt § 113 i nämnda skolordningen af den 8 Augusti 1872, få användas utom för där nämnda bestämda ändamål, hvartill ej hör ersättning för renskrifning, endast för läroverkens tillfälliga behof och vid läroverken alltjämt förefallande renskrifningsarbeten enligt Öfverstyrelsens tanke icke kunna räknas till läroverkens tillfälliga behof, anhöll Öfverstyrelsen den 24 Februari 1903 om sådan förklaring till nämnda stadgande, att läroverkens omförmälda inkomster icke få användas till bekostande af renskrifningsarbeten.

Alldenstund likväl tillgångarna i läroverkens skolkassor eller de nuvarande anslagen för diverse behof alltid användts äfven för löpande utgifter vid skolorna, såsom för anskaffandet af skrifmaterialier m. m., af orsak att något anslag för expenser icke finnes upptaget i staten för dessa läroverk, och då läroverkens förståndare icke med fog kunna åläggas att sjelfva bestrida utgifterna för nödiga renskrifningsarbeten, ansåg Kejsrerliga Senaten vid ärendets behandling den 23 April 1903 skäl icke förefinnas att i frågan utfärda närmare föreskrifter.

Sedan föreståndarene för särskilda skolor hos Öfverstyrelsen gjort framställning om höjandet af vaktmästarenes lön, och Öfverstyrelsen, vid undersökning af vaktmästarenes vid lyceerna och fruntimmersskolorna löneförmåner hade funnit, att de i många afseenden voro ojämnt fördelade och att denna ojämma fördelning hade kommit af det myckna arbetet, så beslöt Öfverstyrelsen att i detta sammanhang försöka få tillstånd nödiga utjämningar i nämnda afseende, af hvilken orsak Öfverstyrelsen den 25 November 1904 beslöt hos Kejsrerliga Senaten hemställa vaktmästarenes arfvoden vid de klassiska lyceerna i Björneborg och Borgå äfvensom vid svenska reallyceet i Åbo måtte förhöjas från 600 till 800 mark vid hvarje af dessa lyceer samt att vaktmästarenes arfvoden vid fruntimmersskolorna i Kuopio, Jyväskylä och Joensuu skulle höjas, vid de två förra från 400 och den sistnämnda från 500 till 600 mark vid hvarje af dessa fruntimmersskolor.

Jämlikt skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 13 September 1905 täcktes Hans Kejsrerliga Majestät genom nådigt förfogande af den 19 (6) Juli 1905 i nåder härtill bifalla med föreskrift, att arfvodena för vaktmästarene vid de klassiska lyceerna i Björneborg och Borgå, vid svenska reallyceet i

Åbo äfvensom vid fruntimmersskolorna i Kuopio och Jyväskylä skola höjas med tvåhundra mark samt vaktmästarens vid fruntimmersskolan i Joensuu arfvode med 100 mark om året, räknadt från den 1 Januari 1906.

Beträffande inrättandet af nya läroverk och omorganiseringen af redan existerande sådana under denna treårsperiod bör främst omnämnas den mångsidigt behandlade frågan om ökandet af öfverläraretjänsterna vid normallyceerna och den i samband därmed väckta frågan om inrättandet af fullständiga realafdelningar vid dessa läroverk. Den förra delen af denna omorganisation utgick från vederbörande lärarekollegier. Jämte skrifvelse af den 13 Maj 1904 öfverstyrde nämligen professorn i pedagogik och didaktik vid Kejsersliga Alexanders Universitetet Waldemar Ruin med varmaste förord för egen del ett af öfverlärarne vid de bägge normallyceerna till honom ställdt utlåtande och förslag angående omorganisering af öfverläraretjänsterna i språk vid normallyceerna och dessas bringande på tidsenlig fot, sålunda att nämnda tjänst skulle tudelas, hvarvid å ena sidan de tvenne klassiska språken, latinet och grekiskan, å andra sidan de bägge främmande nutida språken, tyska och franska skulle förenas på en hand. Beträffande det andra inhemska språket voro öfverlärarene af den åsikt, att detta, finskan i svenskspråkiga och svenskan i finskspråkiga läroverk, med afseende å sin metodik närmast hör tillsammans med de nämnda nyare språken och alltså borde ställas under uppsikt af den öfverlärare, åt hvilken handledningen af lärarekandidaterna i de sistnämnda är anförtrodd, hvaremot modersmålet lämpligast borde stanna under inseende af öfverläraren i de klassiska språken, isynnerhet då undervisningen i latin för närvarande i mångt afseende erbjuder beröringspunkter med undervisningen i modersmålet. Den sålunda föreslagna delningen af öfverläraretjänsterna i språk kunde enligt öfverlärarenes tanke bäst försiggå så, att lektorstjänsterna i moderna språk skulle förändras till öfverläraretjänster i moderna språk och att till innehafvarenes af dessa skyldigheter skulle räknas jämväl lärarekandidaternas handledning i det andra inhemska språkets undervisning. Därjämte föreslogo öfverlärarena angående lärareprofven en sådan anordning, att antalet af bedömare i intet prof skulle vara större än fem.

Vid behandlingen af detta ärende den 23 September 1904 anmärkte Öfverstyrelsen, jämte det den fann den föreslagna delningen af öfverläraretjänsterna i språk af behovet påkallad och förtjänt af understöd, att de reformer, hvilka vår nuvarande normalskoleinstitution tarfvar, genom densamma blefve endast delvis realiserade. Då de klassiska språken och det ryska språket redan hade erhållit samt de moderna kulturspråken enligt detta förslag skulle erhålla till målsman en särskild öfverlärare, framkallade det läge, hvori

de inhemska språken och särskildt modersmålet därigenom skulle råka, allvarligt bekymmer. Deras fastkedjande med de andra språken på föreslaget sätt skulle, enligt Öfverstyrelsens tanke, gifva dem en föga uppmärksam position, ty helt visst skulle de öfverhufvud blifva ett biämne för en öfverlärare, hvilkens vetenskapliga studier egentligen varit riktade åt annat håll, isynnerhet blefve detta fallet med finska språket, om detta skulle komma att representeras af öfverläraren i moderna språk. Med hänsyn härtill och till förbättrande af den ofördelaktiga ställning, hvori de inhemska språken råkat i våra läseplaner, äfvensom för utbildandet af en konsekvent lärometodik vid undervisningen i dem, vore inrättandet af en skild öfverläraretjänst för dessa språk synnerligen viktigt. Därtill finnes desto mera skäl, då undervisningen i modersmålet i den ojämförligt största delen af våra skolor, nämligen reallyceer samskolor och fruntimmersskolor bör utvecklas därhän, att den blir grundläggande för all annan språkundervisning. Denna förändring ansåg Öfverstyrelsen lätt kunna genomföras i samband med organiserandet af realafdelningar vid normallyceerna. Då i betraktande toges att nästan hälften af vårt lands lyceer äro reallyceer och härtill komma fruntimmers- och elementarskolor äfvensom talrika privata skolor med statsunderstöd, så äro i vårt land elementarläroverken med real läseplan ojämförligt de talrikaste. Vid sådant förhållande ansåg Öfverstyrelsen för själfklart att vid normallyceer, om man vill att de fylla sin uppgift såsom utbildningsanstalt för lärare, nödvändigtvis äfven de reala läroverkens behof måste uppmärssammas. Därför borde vid dem inrättas parallelafdelningar, hvilka beträffande såväl undervisningsplan som kursernas omfattning skulle motsvara fullständiga reallyceer. Inrättandet af sådana realafdelningar vid normallyceerna vore en desto naturligare och lättare utförbar reform, då vid hvardera af dem redan å flere klasser fanns en klassisk parallelafdelning, om hvars fortsättande äfven å de högre klasserna det på grund af det årligen växande antalet inträdessökande till dessa skolor icke fanns något tvifvel. Denna klassiska parallelafdelning borde blott förändras till real och ställas på varaktig fot.

På grund häraf hemställde Öfverstyrelsen:

att vid landets tvenne normallyceer skulle inrättas fullständiga realafdelningar samt att, i händelse detta förslag syntes kunna bifallas, Öfverstyrelsen måtte lämnas tillfälle att uppgöra en detaljerad plan beträffande denna reform;

att den nuvarande öfverläraretjänsten måtte delas i tre, sålunda att en öfverläraretjänst för de klassiska språken, en för de inhemska språken och en för de moderna språken skulle inrättas, samt att de nuvarande lektorerna i moderna språk vid normallyceerna genast skulle förordnas till t. f. öfverlärare i dessa språk, hvaremot inrättandet af öfverläraretjänsterna i de inhemska

språken kunde försiggå i sammanhang med den föreslagna realafdelningen; samt

att afläggandet och bedömandet af de praktiska lärareprofven finge, hvad antalet närvarande öfverlärare vidkommer, försiggå på af öfverlärarene föreslaget sätt.

Med anledning af denna hemställning infordrade Ecklesiastik-Expeditionen i skrifvelse af den 19 November 1904 af Öfverstyrelsen upplysningar om bland annat öfverlärarnes nuvarande arbetsbörda, de praktiska lärareprofvens anordning och behöflighet i särskilda ämnen samt särskildt utlåtande därom, hvilken gruppering af språken med hänsyn till deras inbördes samband och bestående förhållanden enligt Öfverstyrelsens tanke vore att anse för mest ändamålsenlig för det fall, att endast en ny öfverläraretjänst i språk kunde fås inrättad vid normallyceerna. På uppmaning af Öfverstyrelsen afläto öfverlärarekollegierna vid normallyceerna den 6 Februari 1905 med anledning häraf utlåtande, hvori de såsom sin uppfattning anförde att vid anordnandet och bedömandet af lärareprofven det förra tillvägagåendet öfverhufvud borde följas, dock så att större likformighet vid profven i särskilda öfningsämnen vore önskvärd. Hvad åter språkens ändamålsenliga gruppering beträffade, om antagligt vore att endast en ny öfverläraretjänst i språk skulle inrättas, ansågo öfverlärarene att från skolundervisningens synpunkt sedt tyska och franska språken borde höra ihop, oafsedt deras olikhet såsom språk. Af de inhemska språken åter borde det, som intager modersmålets plats, förenas att representeras af öfverläraren i de klassiska språken, det andra inhemska språket af öfverläraren i moderna språk.

I skrifvelse af den 8 Mars 1905 understödde Öfverstyrelsen i allmänhet de af öfverlärarene framställda skäl och synpunkter, anseende att de med såväl pedagogiska som praktiska skäl motiverat den åsikt, enligt hvilken grupperingen af språken vid ifrågavarande delning af öfverläraretjänsten i språk, oberoende af deras inbördes förvandtskap, skulle försiggå så att å den ena öfverläraretjänsten i språk skulle ankomma modersmålet och de tvenne klassiska språken, hvarigenom förty det andra inhemska språket samt tyska och franska språken skulle tillkomma den andre öfverläraren. Härjämte ville Öfverstyrelsen, som fortfarande var af den mening, att öfverläraretjänsten i språk, helst borde delas i trenne, så att de inhemska språken skulle hafva sin egen målsman, för den händelse att frågans lösning skulle ske enligt öfverlärarenes förslag, lägga skild vikt på den omständigheten att modersmålet på intet sätt finge komma i undanskjuten ställning vid sidan af de klassiska språken, utan borde särskild omsorg nedläggas på handhafvandet af detta viktiga ämne. Hvad särskildt ifrågavarande öfverläraretjänst vid svenska normallyceet beträffade, ansåg Öfverstyrelsen på grund en mängd omständigheter för

önskvärdt, att i detta läroverk åt den nuvarande öfverläraren i språk nu skulle öfverlämnas de bägge inhemska språken, hvarigenom förty de nya språken skulle tillkomma den nye öfverläraren. Framdeles skulle likväl grupperingen af språken äfven i detta läroverk försiggå på samma sätt som i finska normallyceet.

Vid sedermera skedd behandling af detta ärende ville Ecklesiastik-Expeditionen i Kejslerliga Senaten i skrifvelse af den 10 Maj 1905 anbefalla Öfverstyrelsen att fordernsammast till Senaten insända detaljerad plan och kostnadsförslag för ifrågavarande realafdelningars inrättande vid normallyceerna, med iakttagande af att vid dessa läroverk på denna grund måhända tillkommande sådana läraretjänster, som i reallyceerna handhafvas af lektorer, för utgifternas minskande så vidt möjligt borde gestaltas såsom kollegatjänster, hvarjämte Öfverstyrelsen till kännedom meddelades att delningen af de nuvarande öfverläraretjänsterna i språk borde verkställas så, att öfverläraretjänsten i språk i finska normallyceet delas i tre, nämligen öfverläraretjänsten för klassiska språk, en för nya språk och en för modersmålet samt det andra inhemska språket, varande innehafvaren af sistnämnda öfverläraretjänst skyldig att undervisa jämväl i det andra inhemska språket, äfvensom i det svenska normallyceet i tvenne, d. v. s. öfverläraretjänsten i klassiska språk samt öfverläraretjänsten i nya språk.

De af rektorsembetena vid normallyceerna på uppmaning af Öfverstyrelsen i detta ärende uppgjorda förslagen voro byggda på grundsatsen att den tillkommande realafdelningen skulle i ekonomi, ordning, ledning äfvensom efter omständigheterna jämväl beträffande lärarekrafter så nära som möjligt ansluta sig till den förut existerande klassiska afdelningen, så att normallyceet fortfarande, utan afseende å dess tvenne afdelningar, skulle bilda en helhet. I enlighet härmed skulle vid svenska normallyceet upptagas aflöning för två öfverlärare, en lektor, fem kolleger och en lärare, hvilken finge uppbära läraren i kalligrafi och teckning tillkommande arvode, samt vid finska normallyceet två öfverlärare, två lektorer, fyra kolleger och äfvenledes en lärare, den där skulle åtnjuta lärarens i kalligrafi och teckning arvode. Kostnaderna för de sålunda förstärkta lärarekrafterna tillika med utgifterna för realafdelningarna utgjorde enligt af rektorerna gjorda beräkningar vid svenska normallyceet 63 360 mark och vid finska normallyceet 64 970 mark. Vid den 30 Maj 1905 företagen granskning af dessa förslag fann Öfverstyrelsen för sin del att de väl lämpade sig för förhållandena vid de skilda läroverken och att förty, då lärarepersonalen i afseende å undervisningen icke heller enligt Öfverstyrelsens tanke borde bindas uteslutande blott vid den ena afdelningen af samma lyceum, undervisningen i dessa läroverk skulle på föreslaget sätt blifva bäst ordnad. Vid sådant förhållande understödde Öfverstyrelsen det af rektorerna

gjorda förslaget att 63 360 mark skulle anvisas för organiserandet af en realafdelning vid svenska normallyceet och 64 970 mark för organiserandet af en likadana afdelning vid finska normallyceet. Då likväl i Ecklesiastik-Expeditionens förut åberopade skrifvelse förutsattes, att vid svenska normallyceet blott en ny öfverläraretjänst komme att inrättas, hemställde Öfverstyrelsen tillika att, om denna afsikt realiserades, i stället för den andra öfverläraretjänsten en lektorstjänst finge upptagas i staten för nämnda läroverk samt att anslaget för öfvertimmar skulle minskas från 11 340 mark till 10 780 mark.

Såsom i föregående treårsberättelse omtalats, förordnades i nådigt bref af den 19 Juni 1901 att från början af läsåret 1901—1902 å de fyra lägsta klasserna af finska reallyceet i Tammerfors skulle inrättas en parallelafdelning å hvilken undervisning skulle meddelas jämväl i latin. Den sålunda tillkomna parallelafdelningen existerade å lyceets I och II klass, då Öfverstyrelsen den 3 Februari 1903 i underdånighet hos Hans Kejsrerliga Majestät hemställde, att de dåvarande parallelklasserna vid finska reallyceet i Tammerfors finge från början af läsåret 1903—1904 ställas på ordinarie fot och att de sålunda komme att utgöra de två första klasserna af ett särskildt klassiskt lyceum, vid hvilket läroverk sedan år för år skulle inrättas en ny klass, tills att lyceet blefve såsom 8-klassigt fullständigt organiseradt, samt att Öfverstyrelsen måtte anförtros att årligen före läsårets början göra förslag till de åtgärder, hvilka betingades af det föreslagna läroverkets organiserande.

I enlighet med Öfverstyrelsens hemställning täcktes Hans Kejsrerliga Majestät genom nådiga förordningen af den 13 Augusti 1903 befalla att de två klassiska parallelklasserna vid finska reallyceet i Tammerfors skulle från den 1 September 1903 ombildas till ett själfständigt, finskt, åttaklassigt, klassiskt lyceum, sålunda att vid detta lyceum årligen inrättas en ny klass, tills att alla åtta klasserna äro organiserade.

Meddelande Öfverstyrelsen denna föreskrift till kännedom anbefalldes Kejsrerliga Senaten, som den 19 Augusti 1903 funnit godt att för upprätthållandet af en klassisk afdelning vid reallyceet i Tammerfors, för det fall att ifrågavarande klassiska afdelning icke hunne före början af September afskiljas till ett själfständigt läroverk, för läsåret 1903—1904 bevilja innalles 15 400 mark, i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 28 Augusti 1903 Öfverstyrelsen att inkomma med underdånig framställning om de åtgärder, hvilka nu med anledning af nämnda nådiga förordning måste vidtagas.

Sedan rektorn för reallyceet i Tammerfors på anmodan af Öfverstyrelsen den 9 September hade afgifvit utlåtande i frågan och föreslagit att ifrågavarande parallelklasser, alldenstund de icke vid läsårets början hunnit afskiljas till en skild skola, ännu under det ingågna läsåret skulle ledas såsom en parallelafdelning af reallyceet, förordnade Öfverstyrelsen, med godkännande

af de af rektor anförda synpunkter, den 15 September lärare för nämnda klasser samt anmodade rektor att, då det klassiska lyceet senast från början af läsåret 1904—1905 skulle ställas på ordinarie fot, till Öfverstyrelsen insända förslag till såväl fördelning af undervisningen i nämnda lyceum under sagda läseår som äfven kostnadsberäkning för samma tid äfvensom att uppgöra ett efter förhållandena lämpadt förslag för anskaffandet af eget hus för lyceet. I enlighet med det af rektor uppgjorda förslaget hemställde Öfverstyrelsen sedermera den 5 Januari 1904 att vid denna skola från början af läsåret 1904—1905 finge inrättas en ny, i ordningen fjärde klass, att för samma tid ett Öfverstyrelsens hemställning bifogadt förslag till utgiftsstat för lyceet skulle fastställas samt att, då lämplig lokal för lyceet knappast kunde erhållas för längre tid än till den 1 September 1906, nödiga åtgärder skulle vidtagas för anskaffandet af eget hus för skolan. Jämlikt skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 15 Mars 1904 fann Kejslerliga Senaten godt samma dag för upprätthållandet af fyra klasser för lyceet fastställa utgiftsstat för läsåret 1904—1905, slutande denna å 26 080 mark. Frågan om anskaffandet af eget hus för skolan fann Kejslerliga Senaten godt uppskjuta till längre fram. — Sålunda började denna läroanstalt såsom själfständig sin verksamhet från början af läsåret 1904—1905.

I senaste treårsberättelse har berättats, att vid finska klassiska lyceet i Åbo en real parallelafdelning småningom uppstod på alla klasser. Under nu ifrågavarande tidsperiod har denna parallelafdelning afskiljts till ett själfständigt reallyceum. I skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 3 September 1902 anbefalldes nämligen Kejslerliga Senaten, med hänsyn därtill att det i längden blefve omöjligt att med timlärare bestrida undervisningen å de åtta parallellklasserna vid Åbo klassiska lyceum, Öfverstyrelsen att göra framställning om sakens ordnande på annat sätt. Med anledning häraf infortrade Öfverstyrelsen af rektorn för finska klassiska lyceet i Åbo utlåtande i ärendet samt hemsällde den 23 Januari 1903, under omfattande af rektors förslag, att de dåvarande parallellklasserna vid finska klassiska lyceet i Åbo finge från början af läsåret 1903—1904 omgestaltas till ett finskt reallyceum, att ett bifogadt, i öfverensstämmelse med för reallyceerna i landsorten gällande utgiftsstat uppgjort förslag till stat för finska reallyceet i Åbo, slutande å 58.675 mark, måtte i nåder fastställas att från samma tid tillämpas; att industriskolans dåvarande lokaler finge från hösten 1903 användas för reallyceet samt att de, så fort det läte sig göra, skulle därför sättas i stånd; att rektor Melander skulle förordnas till det nya läroverkets rektor med rätt till de förmaner, som intagits i förslaget till utgiftsstat; att Öfverstyrelsen, i samband med de förändringar, hvilka möjligen öfverhufvud kunde anses nödiga i reallyceernas utgiftsstat på grund af den förändrade ställning, som undervisningen

i ryska i dem möjligen komme att erhålla, i sinom tid finge föreslå hvad i detta afseende möjligen kunde blifva att iakttaga med afseende å det nu uppgjorda förslaget till utgiftsstat för finska reallyceet i Åbo.

På hemställning af Kejserliga Senaten täcktes Hans Kejserliga Majestät den 13 Augusti 1903 i enlighet med den gjorda hemställningen påbjuda, att realafdelningen vid finska klässiska lyceet i Åbo skulle från den 1 September 1903 ombildas till ett själfständigt åttaklassigt finskt reallyceum; att rektorsåligganden vid Åbo finska reallyceum skulle öfverlämnas åt rektorn för finska klassiska lyceet i Åbo samt att utgiftsstaten för reallyceet, slutande å 58 675 mark, skulle träda i kraft den 1 September 1903.

Delgifvande Öfverstyrelsen detta till kännedom anmodade Kejserliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 28 Augusti 1903 Öfverstyrelsen att, bland annat, draga försorg om de i utgiftsstaten upptagna nya tjänsternas handhafvande och besättande, så vidt detta hörde till Öfverstyrelsens resort samt vidtaga andra af bestämmelserna i ifrågavarande förordning påkallade steg. De åtgärder, som betingades af denna föreskrift, på grund hvaraf Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 31 Augusti infortrade utlåtande och förslag af rektor, relateras längre fram.

Svenska reallyceet i Uleåborg har under denna treårsperiod befallts att med afseende å undervisningsspråket successivt ombildas till finskspråkigt. Då nämligen vid nämnda, med stöd af nådiga förordningen af den 16 Maj 1899 till reallyceum omgestaltade läroverk från början af läsåret 1903—1904, jämlikt Kejserliga Senatens föreskrift af den 21 Juni 1899, en lektorstjänst i tyska och franska språken samt en kollegatjänst i tyska och svenska språken skulle inrättas, hemställde Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse af den 2 Februari 1903, med hänsyn därtill att elevantalet i detta lyceum utgjorde endast 82, till Kejserliga Senatens pröfning, huruvida nämnda tjänster borde ordnater besättas eller bestridas genom vikarie mot åtnjutande af fulla, med dessa tjänster förenade löneförmåner. I skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 17 Mars 1903 anbefalldes Kejserliga Senaten att ifrågavarande tjänster skulle bestridas genom vikarier, hvilka i arvode finge tillgodonjuta de med dessa tjänster förenade löneförmåner. Senare anmodade Kejserliga Senaten, i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen för den 22 Maj 1903, af förekommen orsak Öfverstyrelsen att till Senaten inkomma med utredning af de omständigheter, hvilka förorsakat en årlig minskning af elevantalet liksom äfven de otillfredställande resultaten af elevernas framsteg i detta läroverk, samt att på samma gång uppgöra förslag till aflägsnande af de af ortens skolförhållanden beroende ogynsamma omständigheter, hvaraf nämnda sakförhållanden möjligen härflöto.

Sedan rektorn och skolrådet för nämnda lyceum hade afgifvit utlåtande

i ärendet, hemställde Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 1 December 1903 hos Kejsrerliga Senaten, att vid svenska reallyceet i Uleåborg från början af nästa läseår finska språket i stället för det svenska successivt klass för klass skulle införas såsom undervisningsspråk; att lediga och framdeles ledigblifvande läraretjänster vid det sålunda omgestaltade lyceet finge besättas ordinariter; att den vid ortens finska klassiska lyceum existerande reala parallelafdelningen finge från samma tid indragas klass för klass; att svenska fruntimmersskolan i Uleåborg skulle från den 1 instundande September successivt ombildas till en svensk femklassig samskola, hvarest afslutade kurser skulle genomgåas enligt den å motsvarande klasser af landets reallyceer följda läseplanen; samt att Öfverstyrelsen finge, i händelse dessa förslag vunne beaktande, i sinom tid föreslå de vidare åtgärder, hvilka kunde föränledas af dessa förändringar. På underdånig hemställning af Kejsrerliga Senaten täcktes Hans Kejsrerliga Majestät sedermera den 31 Mars 1904 anbefalla, att vid svenska reallyceet i Uleåborg skall, från början af läseåret 1904—1905, i stället för svenska språket successivt klass för klass finska språket tagas till undervisningsspråk samt att, räknadt från samma tid finska parallelafdelningen vid finska klassiska lyceet i Uleåborg skall indragas med en klass i sender.

Beträffande den föreslagna ombildningen af svenska fruntimmersskolan i Uleåborg anmodade Kejsrerliga Senaten, förr än vidare åtgärder i saken vidtogos, i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen för den 9 Februari 1904 Öfverstyrelsen att tillställa Kejsrerliga Senaten statistiska uppgifter, utredande, huru stort antal af de dåvarande eleverna i de svenskspråkiga läroverken i Uleåborg var från svenska och huru stort från finskspråkiga hem samt huru många svenskatalande gosselever möjligen vore att under innevarande år motse till den nya samskolan, äfvensom att uppgöra en noggrannare utredning om de förändringar, som den ifrågasatta åtgärden skulle påfordra beträffande lärarepersonal och underhållskostnader. Sedan de af Öfverstyrelsen på grund häraf infordrade utredningar inkommit från vederbörande läroverk och Öfverstyrelsen den 20 April 1904 hade till Kejsrerliga Senaten afgifvit utlåtande i saken, täcktes Hans Kejsrerliga Majestät, på underdånig hemställning af Kejsrerliga Senaten, den 21 Juli 1904 i nåder anbefalla, att svenska fruntimmersskolan i Uleåborg skall från början af läseåret 1904—1905 småningom klass för klass omorganiseras till ett femklassigt svenskt realläroverk för barn af hvardera könet, i hvilket läroverk samma läseplan skall följas, som för motsvarande klasser af statens reallyceer är fastställd.

Flere nya fruntimmersskolor har staten under detta triennium öfvertagit. I föregående treårsberättelse har omnämnts att till följd af det regelbundna årliga förökningen af elevantalet det varit nödvändigt att inrätta ständigt nya parallelafdelningar vid finska fruntimmersskolan i Helsingfors, så att sådana

redan läsåret 1902—1903 funnos vid läroverkets alla fem klasser. Den 1 September 1903 inrättades en dylik parallelafdelning jämväl vid II förberedande klassen. Då skolans tvenne första klasser sålunda enligt all sannolikhet komme att fyllas af eleverna från skolans egna förberedande klasser, fanns i skolan för närmaste framtiden intet rum för talrika inträdessökande utifrån. Inrättandet af en ny finsk fruntimmersskola i hufvudstaden blef sålunda ett trängande behof. Vid den 4 December 1903 efter afslutad inspektion med skolans lärarepersonal och skolråd hållet sammanträde gjordes från skolans sida förslag om inrättandet af en ny fruntimmersskola och med anledning däraf framställde Öfverstyrelsen den 5 Januari 1904 hos Kejsrerliga Senaten om tillstånd att i Helsingfors grundlägga en ny 5 klassig finsk fruntimmersskola samt att skolan finge börja sin verksamhet klass för klass från början af läsåret 1904—1905 äfvensom att den för ändamålet uppgjorda staten, slutande å 39 800 mark måtte för det nya läroverket fastställas.

På Kejsrerliga Senatens med anledning häraf gjorda underdåniga hemställning täcktes Hans Kejsrerliga Majestät den 30 November 1904 i nåder anbefalla att i Helsingfors stad skall inrättas en ny finskspråkig femklassig fruntimmersskola, hvilken skall vidtaga med sin verksamhet från början af läsåret 1905—1906 klass för klass. Den för skolan fastställda staten slutade å 36 800 mark, hvarjämte Hans Kejsrerliga Majestät tillika heviljade i ett för allt 3 000 mark för anskaffandet af erforderliga möbel och undervisningsmateriel samt gaf Senaten i uppdrag att vidtaga häraf påkallade närmare åtgärder.

Äfven de privata fruntimmersskolorna i Sordavala och Nikolaistad hafva under detta tidsskede öfvertagits af staten. Beträffande den förra skolan fann Hans Kejsrerliga Majestät den (13) 26 Augusti 1903 godt i nåder föreskrifva att fröken Hilda Emilia Fabritius' privata fruntimmersskolan i Sordavala skulle från den 1 September 1904 öfvergå i statens ägo; att Finlands Senat var förpliktad att efter samråden med generalguvernören, vid denna skola anordna undervisning i ryska språket under så många veckotimmar som verkliga behofvet påkallade; att fröken Fabritius från den tid, då staten öfvertager hennes skola, skall af allmänna medel erhålla en lifstidspension af 1 500 mark samt att åt Kejsrerliga Senaten öfverlämna att vidtaga af denna föreskrift föranledde närmare åtgärder. Med anledning af denna nådiga föreskrift anbefallde Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 18 Semtember 1903 Öfverstyrelsen att uppgöra underdånigt förslag till de närmare åtgärder, hvilka på grund häraf voro nödvändiga äfvensom det timantal som för nämnda skola borde bestämmas för undervisningen i ryska språket.

Till fullgörande af den gifna befallningen och med stöd af vid verkställd inspektion yppade omständigheter hemställde Öfverstyrelsen sedermera den

11 December 1903 att den för fruntimmerskolan i Sordavala uppgjorda läseplanen, i hvilken för undervisningen i ryska språket anvisats 18 timmar i veckan, skulle godkännas att tillämpas från början af nästa läseår; att lokal för skolan skulle upphyras, jämlikt bifogadt förslag till hyreskontrakt, för hyrestiden 1 Juni 1904 till samma dag 1905 mot en hyra af 4 000 mark; att privatskolans inventarier, möbel och undervisningsmateriel, hvilkas pris, jämlikt verkställd värdering, steg till 2 604 mark 75 penni, skulle inlösas för den nya statsskolan och att för detta ändamål nödiga medel skulle anvisas samt att därutöfver för komplettering af skolans inredning och möbel m. m. ett till 2 000 mark beräknadt anslag skulle beviljas, samt att ett närslutet, i öfverensstämmelse med för fruntimmersskolorna i landsorten gällande utgiftsstat å 35 000 mark slutande förslag till stat för ifrågavarande läroverk måtte fastställas; att det måtte tillåtas Öfverstyrelsen att i sinom tid göra förslag därom, huruvida och i sådant fall hvilka af privatskolans nuvarande lärarinnor möjligen kunde anses kompetenta och förtjänta att utan vidare antagas i statskolans tjänst äfvensom slutligen att, då i staden icke står att få någon för skolans behof fullt lämplig lokal, ett för skolans behof afpassadt hus skulle uppföras senast till den 1 September 1905 antingen på af staden anvisad eller annan lämplig tomt.

Vid den 28 Januari 1904 skedd föredragning af Öfverstyrelsens hemställning fann Kejsrerliga Senaten, med ändring beträffande skolans läseordning men i öfriga afseenden i hufvudsak med godkännande af Öfverstyrelsens framställning, godt föreskrifva, att i ifrågavarande skola från början af läseåret 1904—1905 skall för tre års tid införas följande läseordning, hvori för undervisningen i ryska språket reserverats 24 timmar i veckan:

	I	II	III	IV	V	Summa
<i>Ämnen:</i>						
Religion	2	2	2	2	2	10
Ryska språket	6	4	4	5	5	24
Undervisningsspråket	4	2	2	2	2	12
Svenska språket	—	—	2	3	3	8
Tyska och franska språket	—	5	4	4	5	18
Geografi och historia	5	3	3	3	3	17
Matematik	4	4	3	3	3	17
Naturhistoria och hälsolära	—	2	2	2	2	8
Kalligrafi	2	2	—	—	—	4
Teckning	—	—	2	2	2	6
Handarbeten	2	2	2	—	—	6
Sång	2	1	1	1	1	6
Gymnastik	3	3	3	3	2	14
Summa	30	30	30	30	30	150

Anm. 1. Antingen franska språket eller teckning och tillika med denna sång på IV och V klassen kunna af dem, som läsa tyska språket, utbytas mot en kortare, 8 timmars kurs i franska och af dem, som läsa franska språket, mot en likadan i tyska språket.

Anm. 2. Från sång och gymnastik medgifves befrielse på samma grunder som i öfriga fruntimmersskolor.

Öfverstyrelsens framställning om anskaffande af lokal och möbel för skolan äfvensom den föreslagna utgiftsstaten godkändes af Kejslerligs Senaten och i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 28 Januari meddelades Öfverstyrelsen, att Kejslerliga Senaten hade anbefallt Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna att efter på platsen föranstaltande syn afgifva utlåtande om den af stadsfullmäktige i Sordavala åt statsverket erbjudna tomtens lämplighet för det trä- eller stenhus, som måhända komme att för skolan uppföras. I samma skrifvelse anbefalldes Öfverstyrelsen att till Kejslerliga Senaten insända förslag därom, hvilka af privatskolans dåvarande lärarinnor möjligen kunde anses kompetenta och förtjänta att blifva utan vidare antagna i statens tjänst, hvarvid lärarinnan Saukko framom andra borde komma i åtanke. De åtgärder, hvilka föranleddes af denna föreskrift, omtalas längre fram.

Direktionen för Vasa finska fruntimmersskolas aktiebolag hade i underdånighet hemställt att den af aktiebolaget i Nikolaistad upprätthållna finska fruntimmersskolan i nåder redan från början af läsåret 1903—1904 skulle öfvertagas af staten samt därjämte tillkännagifvit, att aktiebolaget, i händelse hemställningen vunne beaktande, vore villigt att utan ersättning till statsverket öfverlåta skolans inventarier, bibliotek, undervisningsmateriel och stipendiefond. Sedan Öfverstyrelsen, till hvars utlåtande ansökningsen hade öfverlämnats, den 20 Mars 1903 hade förordat densamma, fann Hans Kejslerliga Majestät godt den 4 Februari 1904 i nåder förordna:

1) att den af ett aktiebolag i Nikolaistad upprätthållna Vasa finska fruntimmersskola skulle från början af läsåret 1904—1905 öfvertagas af staten, och skulle obligatorisk undervisning i ryska språket i nämnda läroverk införas, minst 24 timmar i veckan, och antalet af dessa timmar slutligt bestämmas efter mellan Generalguvernören för Finland och Senaten träffad öfverenskomelse, samt

2) att Senaten egde skrida till vidtagande af häraf betingade närmare åtgärder.

Med anledning af detta nådiga förfogande anbefalldes Kejslerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen, för den 28 Februari 1903 Öfverstyrelsen att uppgöra och till Kejslerliga Senaten insända såväl förslag till läseplan för ifrågavarande skola, hvori för obligatorisk undervisning i ryska språket minst 24 veckotimmar skulle anvisas, som äfven framställning om de närmare mått och steg, hvartill ofvan nämnda nådiga befallning gäfvade anledning.

Med godkännande i hufvudsak af Öfverstyrelsens den 7 Maj 1904 uppgjorda förslag fann Kejsrerliga Senaten sedan den 20 Juli 1904 godt att beträffande denne skola tillåta att den för finska fruntimmersskolan i Sordavala den 28 Januari 1904 fastställda läseplanen finge i skolan följas; att fastställa det å 31 300 mark slutande förslaget till utgiftsstat, att tillämpas från den 1 September 1904; att för anskaffande af skolinventarier och undervisningsmaterial bevilja högst 4 413 mark 75 penni; att befullmäktiga Öfverstyrelsen att, utan vidare omgång, utnämna föreståndarinnan Naëmi Ingman samt lärarinnorna Hilda Walldén och Hilja Tolvanen att från den 1 September 1904 vara: Ingman föreståndarinna äfvensom lärarinna i religion och handarbete, Walldén lärarinna i tyska språket samt Tolvanen lärarinna i teckning och kalligrafi, äfvensom tillåta att lärarinnetjänsten i franska språket finge tillsvidare lämnas obesatt och att lärarinnan Helmi Heinänen finge tillsvidare handhafva densamma.

På samma gång förordnade Kejsrerliga Senaten tillika att det ankóm å Öfverstyrelsen, att se till, det Vasa finska privata fruntimmersskolas inventarier, bibliotek samt all undervisningsmateriel likasom äfven den till 10 500 mark uppgående stipendiifonden, jämlikt direktionens för skolan erbjudande, utan ersättning öfverlämnas till ifrågavarande statskola samt att det åt denna privatskola förunnade statsunderstödet indrages från den 1 instundande September.

Fyrklassiga elementarskolan i Ekenäs har under denna tidsperiod öfvergått till en af sagda stadskommun upprätthållen samskola. Då nämligen elevantalet i nämnda elementarskola hade så nedgått, att i densamma hösten 1903 funnos inalles endast 41 elever, väcktes i Öfverstyrelsen fråga därom, huruvida man kunde anse att denna skola, där för öfrigt afslutade lärokurser icke genomgingos, kunde anses medföra ett gagn, som motsvarade de kostnader, hvilka läroverket erfordrade från statens sida, och hvilka kostnader stego till omkring 914 mark för elev. I den privata, med statsmedel understödda fruntimmersskolan i staden var elevantalet icke heller betydligt, uppgående till blott 81 elever, men då förutsättas kunde att bägge dessa skolor, förenade och omorganiserade till ett femklassig samskola, med sina afslutade lärokurser synbarligen kunde erhålla ett tillräckligt elevantal och fylla stadens behof att ett tidsenligt läroverk, beslöt Öfverstyrelsen att, innan vidare åtgärder vidtogos, hos stadsfullmäktige i Ekenäs stad förfråga sig, huruvida Ekenäs stad icke vore villig att på de vilkor, som äro föreskrifna i nådiga kungörelsen af den 19 Augusti 1896, jämförd med nådiga kungörelsen af den 19 Juli 1901, öfvertaga därvarande elementarskola och ombilda den till en 5-klassig samskola med afslutade lärokurser och enligt samma läseplan, som följes på motsvarande klasser af statens reallyceer.

Sedan stadsfullmäktige i till Öfverstyrelsen afgifvit utlåtande förklarar, att de omfattade Öfverstyrelsens förslag, hemställde Öfverstyrelsen i skrifvelse för den 2 Mars 1904 hos Kejsarliga Senaten, att Ekenäs stad måtte berättigas att från början af läseåret 1904—1905 öfvertaga statsverkets fyra-klassiga elementarskola jämte bibliotek, undervisningsmateriel, möbel och öfriga inventarier samt utvidga den till en 5-klassig samskola med afslutade lärokurser, med iakttagande af den på motsvarande klasser af statens realläroverkeer följda läseplanen; att staden måtte hafva rätt att efter sig företeende omständigheter med det blifvande realläroverket förena motsvarande klasser af den dåvarande privata fruntimmersskolan i Ekenäs; att åt Ekenäs stad för samskolans upprätthållande måtte beviljas, för tiden från den 1 September 1904, årligt understöd efter beräkning af 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass eller sålunda högst 20 000 mark; att det statsbidrag af 5 400 mark, som den privata fruntimmersskolan vid sagda tid åtnjöt, efter beräkning af 1 000 mark för enhvar af de tre lägre klasserna samt 1 200 mark för hvardera af de två högre klasserna, skulle indragas i samma mån, som klasserna förenades med realläroverket; att Öfverstyrelsen finge i sinom tid inkomma med förslag om de fyra dåvarande kollegernas uppförande på indragningsstat; samt att under den tid, hvarunder dessa kolleger komme att tjänstgöra vid samskolan, statsbidraget skulle minskas med 3 080 mark årligen för enhvar af dem.

Vid ärendets behandling den 5 Maj 1904 beslöt Kejsarliga Senaten att, förrän man skred till vidare åtgärder, af Öfverstyrelsen infordra utlåtande därom, huruvida icke nämnda elementarskola kunde, utan att öfverlätas åt Ekenäs stadskommun, lämpligen ombildas till en femklassig samskola.

Med anledning häraf beslöt Öfverstyrelsen den 1 November 1904 såsom svar afgifva, att Öfverstyrelsen icke kunde hafva något skäl att motarbeta det gjorda förslaget om 4-klassiga elementarskolans utvidgande till en 5 klassig, af staten upprätthållen samskola, men ansåg sig Öfverstyrelsen tillika böra anmärka, att nämnda åtgärd vore en afvikelse från den princip, som ifråga om elementarskolornas framtida upprätthållande finnes anförd i Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse till Öfverstyrelsen af den 15 Maj 1889, samt att statsverkets kostnader för nämnda skola, om den blefve statsskola, skulle stiga till mera än dubbelt i jämförelse med hvad den komme att kosta såsom öfverlämnad åt kommunen.

Den 22 Mars 1905 förordnade sedermera Hans Kejsarliga Majestät att den på statens bekostnad upprätthållna fyraklassiga svenska elementarskolan i Ekenäs stad skulle, räknadt från den 31 Augusti 1905, indragas samt jämte bibliotek, undervisningsmateriel, möbel och inventarier öfverlätas åt sagda stad, samt att staden berättigades att omorganisera och utvidga skolan till en fem-

klassig real- och borgareskola med afslutade lärokurser enligt samma läseplan, som följes på motsvarande klasser af statens reallyceer, hvarjämte tillstånd meddelades att i skolan intaga äfven kvinnliga elever. För detta ändamål anvisades åt staden, som berättigades att efter sig företeende omständigheter med den tillämnade samskolan förena motsvarande klasser af den dåvarande privata fruntimmersskolan på orten, för samskolans upprätthållande årligt understöd af allmänna medel efter beräkning af 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass eller alltså högst 20 000 mark, att utgå från den 1 September 1905 tillsvidare, med villkor att elevantalet i medeltal uppgår till minst 12 på klass samt att skolan i öfrigt fyller sin uppgift, hvaremot det statsbidrag af 5 400 mark, som åtnjutes af privata fruntimmersskolan i Ekenäs, skulle indragas i samma mån, som klasserna komme att förenas med samskolan. Tillika anmodade Kejserliga Senaten Öfverstyrelsen att vidtaga häraf påkallade åtgärder, bland annat att i sinom tid göra framställning om de dåvarande ordinarie kollegernas vid elementarskolan uppförande på indragningstat samt att för den tid, under hvilken dessa kolleger äro anställda vid samskolan, årligen för enhvar af dem af skolans statsbidrag innehålla 3 080 mark.

Den 15 April 1905 meddelade Öfverstyrelsen ofvanstående föreskrift vederbörande skoldirektion till kännedom och infordrade på samma gång utredning, om staden hade för afsigt att i den blifvande samskolan betjäna sig af kollegernas vid elementarskolan undervisningsskyldighet och i hvilken utsträckning sådant komme att ske.

Sedan skolrådet meddelat, att ingen af elementarskolans kolleger komme att anställas vid den blifvande samskolan, fann Kejserliga Senaten, på Öfverstyrelsens den 13 Juli 1905 gjorda hemställning, godt den 16 Augusti 1905 förordna att, då 4-klassiga elementarskolan i Ekenäs den 31 Augusti skulle indragas och vid densamma anställde kolleger uppföras på indragningsstat, så skulle kollegerne Karl Malin, Bruno Fabian Nylander, Albert Olivier Wialén och Georg Mathias Lindén från den 1 September 1905 uppföras på indragningsstat med rätt att till den 1 September 1907 åtnjuta fulla löneförmåner, eller enhvar 6 000 mark om året, samt därefter under sin återstående lifstid ett belopp, motsvarande full pension, eller 3 500 mark om året.

De på det andra inhemska språket undervisade ämnena. Den 3 Februari 1903 beslöt Öfverstyrelsen uppmana landet lyceirektorér att senast före den 25 Februari 1903 meddela Öfverstyrelsen, till hvilken erfarenhet man i vederbörande läroverk hade kommit angående den undervisning som, jämlikt Kejserliga Senatens i skrifvelse till Öfverstyrelsen af den 12 Juli 1888 meddelade

föreskrift, å lyceernas högre klasser meddelats på det andra inhemska språket.

Sedan infordrad utredning erhållits från landets alla 8-klassiga läroverk, beslöt Öfverstyrelsen, att på anförda skäl och med stöd af den erfarenhet, som i denna sak vunnits under loppet af mera än ett decemium, i underdånighet hemställa, att den i Kejserliga Senatens ofvan åberopade bref gifna föreskriften om det andra inhemska språkets användning vid undervisningen i särskilda ämnen å lyceernas högre klasser måtte, såsom opraktisk samt störande och hindrande för undervisningsarbetets regelbundna framgång, i nåder upphävas.

På underdånig hemställning af Kejserliga Senaten förordnade Hans Kejserliga Majestät den 26 Augusti 1903, med ändring af mom. IV i nådiga kungörelsen af den 23 Augusti 1883, angående elementarläroverken i Finland, i nåder att undervisningen å lyceernas samtliga klasser skulle från och med den 1 September 1903 meddelas i alla ämnen, utom ryska språket och litteraturen, på skolans undervisningsspråk. Denna föreskrift gällde äfven lyceet i St Michel, där undervisningsspråket skulle blifva finska.

Språkundervisningen. För åstadkommande af enhetlighet och öfverensstämmelse vid undervisningen i de olika språken vid såväl real- som klassiska lyceer beslöt Öfverstyrelsen den 8 Mars 1905 anmoda lyceernas rektorer att, enhvar för sitt läroverk, efter inhemtande af vederbörande lärares åsikt, till Öfverstyrelsen insända utlåtande och förslag i ifrågavarande sak och närmast angående ett af språklärarena vid finska reallyceet i Helsingfors utgifvet häfte, »Helsingin suomalaisen reaalilyseon kieliopetuksen ohjelma,» behandlande ordnandet af undervisningen i språk vid nämnda läroverk. Häräf föranledda åtgärder höra likväl icke till denna tidsperiod.

Lärokurser och inträdesfordringar. Med anledning af de nya, mycket förändrade läseplanerna väcktes i Öfverstyrelsen den 18 Januari 1904 fråga om utarbetandet af nya lärokurser i öfverensstämmelse med nämnda läseplaner Sedan för sådant ändamål förslag af lärarekollegierna genom rektorerna införskaffats, uppgjorde Öfverstyrelsen förslag till nya lärokurser för såväl de klassiska som reallyceerna i landet. Därjämte ansåg Öfverstyrelsen, under framhållande däraf att undervisningen i landets publika elementarskolor, jämlikt § 1 i nådiga skolordningen af den 8 Augusti 1872, förutsatte folkskolans verksamhet, men att de i § 21 af samma skolordning fastställda inträdesfordringarna till dessa läroverk för närvarande i många afseenden afveko från folkskolornas lärokurser, för ounvikligt att bringa dessa inträdesfordringar i närmare öfverensstämmelse med folkskolornas läseplaner, hvarför Öfverstyrelsen ingick med framställning om förändrade inträdesfordringar till lyceerna, hvilka fordringar borde stå i samklang med afslutad tvåårig lärokurs i högre

folkskola. Alldenstund likväl eleverna efter genomgåendet af denna folkskolekurs i många fall voro äldre än 12 år, förutsatte ofvannämnda framställning, enligt Öfverstyrelséns tanke, att § 20 i skolordningen, hvilken handlar om elevs intagande till I klassen af lyceum, skulle förändras sålunda, att den där fastställda åldern (från 9:de till 12:te året) skulle höjas till från 9:de till 13:de året. Vidare ansåg Öfverstyrelsen, då kurserna äro så anordnade, att det för allmän medborgerlig bildning nödiga kunskapsnåttet kan meddelas på lyceernas fem lägsta klasser, högeligen önskvärdt, att rättigheterna för de elever, hvilka absolverat denna lärokurs, borde såvidt de rörde antagandet till elev vid olika fackskolor och inrättningar samt å apotek likasom äfven deras kompetens till en del lägre tjänster vid postverket, järnvägarna, telegrafverket och länestyrelserna, blifva närmare bestämda.

I enlighet med, hvad ofvan framställts, beslöt Öfverstyrelsen den 1 April 1905 hos Hans Kejsrerliga Majestät hemställa:

att, med ändring af §§ 20 och 21 i nämnda skolordningen af den 8 Augusti 1872, den ålder, som fordras för att såsom elev intagas å I klassen af lyceum, måtte fastställas till 9–13 år, samt att inträdesfordringarna till samma klass, hvad elevernas kunskaper beträffar, måtte fastställas enligt af Öfverstyrelsen närslutet förslag;

att ett af Öfverstyrelsen uppgjordt, hemställningen bifogadt förslag till lärokurser såväl förlandets klassiska som reallyceer måtte godkännas;

att Öfverstyrelsen efter sig företeende omständigheter finge närmare bestämma tiden, från hvilken de föreslagna inträdesfordringarna och lärokurserna skulle tjäna till iakttagande; samt

att bestämmelserna om de rättigheter, som tillkomma elever, hvilka afslutat godkänd lärokurs å lyceernas V klass, så vidt desamma röra antagandet till elev vid olika fack-skolor och anstalter samt å apotek likasom äfven kompetens till lägre tjänster vid styrelseverken, måtte sammanfattas i en skild författning.

Sedan Kejsrerliga Senaten, på grund af denna Öfverstyrelsens framställning, ingått med underdånig hemställning, täcktes Hans Kejsrerliga Majestät den 15 (2) Juli 1905 i nåder befalla; att §§ 20 och 21 i den för Storfurstendömet Finland den 8 Augusti 1872 i nåder fastställda skolordningen skola förändras till så lydande:

20 §.

Såsom villkor för intagning skall iakttagas, att föräldrar eller målsman hos läroverkets föreståndare anmäla eleven.

Med afseende härå bör tillses att elev, som skall intagas, icke är vanar-

tig icke heller lider af sådant fel å syn, hörsel eller talförmåga, att det gör honom oförmögen att begagna sig af undervisningen, icke heller sådan sjukdom eller osed, att umgänget med andra på sådan grund kan på något sätt blifva menligt för dessa.

Vid anhållan om inskrifning skall ovillkorligen inlämnas prestbevis angående barnets födelseort, ålder, föräldrarnas namn och stånd äfvensom därom att han haft kopporna eller blifvit vaccinerad; om härom icke finnes nämndt i prestbetyget, skall därom särskildt bevis lämnas.

Vid intagning till fruntimmersskola bör särskildt afseende fästas därå att de anmälda äro från för sedlighet och ordentlighet kända hem.

Om den anmälda förut gått i läroanstalt eller skola, erfordras jämväl därifrån behörigt betyg vid äfventyr af sådan påföljd att, om saken förtiges eller sådant betyg undanhålles, den inskrifning, som emellertid försiggått, ovillkorligen förklaras ogiltig, så fort sakförhållandet kommer i dagen.

Elev, som skall intagas till lägsta klass af elementarläroverk, skall vara i en ålder af minst nio och högst tretton år; och bör åldern för elever till öfriga klasser öfverhufvud motsvara den för hvarje klass föreskrifna åldersgräns. För att blifva intagen å första klassen i fruntimmersskola skall eleven vara minst elfva år gammal. Likväl kunna dessa bestämmelser modifieras, då läroverkets rektor eller föreståndarinna finner synnerligt skäl därtill förefinnas.

21 §.

Förutom de i § 20 nämnda villkor för vinnande af inträde i de offentliga elementarläroverkens lägsta klass fordras kursen å högre folkskolans II klass (folkskolans på landet II årsafdelning) d. v. s.

I kristendoms-kunskap: Gamla och nya testamentets bibliska historia enligt för folkskolan godkänd lärobok äfvensom Luthers lilla katekes.

I läroverkets undervisningsspråk: klar innanläsning äfvensom förmåga med att egna ord återgifva det lästa. Ordklasserna och satsens hufvuddelar. Försvarlig rättskrifning.

I räkning: De fyra räknesätten med hela tal. Metersystemet. Grundoperationerna med hela sorter. Lösandet af till denna kurs hörande, från det dagliga lifvets område hämtade lätta uppgifter, såväl i hufvudet som skriftligen.

I geografi: Europas geografi enligt för folkskolan godkänd lärobok.

I kalligrafi: Försvarlig färdighet.

I V punkten af nådiga förordningen af den 27 November 1885, jämförd med Kejserliga Senatens skrivelse af den 29 Mars 1886, angående lärokurserna i de vid fruntimmersskolorna i Helsingforr existerande förberedande skolorna, fordras för inträde i I klassen i landets fruntimmersskolor, bland annat,

en kort praktisk kurs i det andra inhemska språket, enligt lämplig lärobok. Då folkskolan likväl kan meddela nödiga kunskaper för inträde till fruntimmersskolornas I klass i allt annat utom i det andra inhemska språket och så beskaffade fordringar syntes Öfverstyrelsen mindre väsentliga än det, att folkskolan skulle kunna vara förberedande läroanstalt jämväl för fruntimmersskolorna, beslöt Öfverstyrelsen den 16 Februari 1904 hos Kejslerliga Senaten hemställa, att af inträdesfordringarna till I klassen af landets fruntimmersskolor föreskriften om afläggandet af examen i det andra inhemska språket skulle aflägnas.

I enlighet med Kejslerliga Senatens med anledning häraf gjorda underdåniga framställning täcktes Hans Kejslerliga Majestät den 23 (10) Juni 1904 i nåder härtill bifalla.

Då kunskap i det andra inhemska språket aflägnats från inträdesfordringarna till fruntimmersskolornas I klass, och inträdesfordringarna till fruntimmersskolorna kommo att grunda sig på föreskrifven folkskolekurs, väcktes i Öfverstyrelsen den 17 Januari 1905 fråga därom, huruvida icke de i samband med fruntimmersskolorna i Helsingfors verkande två förberedande klasserna borde småningom indragas, För vidtagande af vidare åtgärder inordrade Öfverstyrelsen af vederbörande föreståndarinnor utlåtande med anledning af den ifrågasatta indragningen äfvensom förslag till de åtgärder, hvilka blefve af nöden i dessa skolor, ifall de förberedande klasserna vid dem indroges. Med hänsyn till hvad nämnda föreståndarinnor anförde och särskildt med beaktande däraf, att bibehållandet af de förberedande klasserna vid dessa läroverk, hvilka hvardera äro förenade med fortbildningsläroverk för utbildandet af lärarinnor, syntes vara nödvändigt för utvecklandet af dessas praktiska lärarinneförmåga, ansåg Öfverstyrelsen att man icke utan men i dessa läroanstalter kunde undvarade förberedande klasserna. Då likväl, jämlikt Kejslerliga Senatens ofvan nämnda föreskrift, en förändring i de genom Kejslerliga Senatens skrivelse af den 19 Mars 1886 för dessa förberedande klasser fastställda lärokurserna var nödvändig och då i samband härmed nödiga ändringar skulle göras i de i V mom. af nådiga förordningen af den 27 November 1885 för inträde till I klassen af fruntimmersskolorna i landsorten fastställda inträdesfordringarna, hemställde Öfverstyrelsen den 1 April 1905 till Kejslerliga Senaten.

att å de förberedande klasserna vid fruntimmersskolorna i Helsingfors från instundanda läseårs början successivt finge börja följas samma läseplan, som å högre folkskolans I och II årskurs; samt

att för inträde till I klassen af öfriga fruntimmersskolor i landet skulle fordras afslutad lärokurs å högre folkskolans II årsafdelning, eller motsvarande kunskaper.

Föreståndarinnetjänsterna vid fruntimmersskolorna. I skrifvelse till Kejslerliga Senaten af den 22 December 1902 anförde Öfverstyrelsen, att föreståndarinnebefattningen vid landets fruntimmersskolor var en ordinarie tjänst, hvarmed var förenad årlig lön, och hvars innehafvarinna ordinariter insattes i sin befattning i samma ordning som fruntimmersskolornas lärarinnor. Då ett dylikt tillvägagående enligt Öfverstyrelsens mening var menligt med hänsyn därtill, att vid besättandet af föreståndarinnetjänst någon af de personer måste komma i åtanke, hvilka hade ansökt tjänsten, ehuru Öfverstyrelsen ofta kunde sakna på egen erfarenhet grundad kännedom om sökandens lämplighet för ifrågavarande värf, och ett misslyckadt val af föreståndarinna, på grund af hennes ofvan nämnda ställning, sedermera kunde rättas först efter hennes afgång, ansåg Öfverstyrelsen ändamålsenligare, att föreståndarinnevärftet icke skulle förenas med någon särskild lärarinnetjänst utan på obestämd tid anförtros åt den lärarinna vid skolan, som skulle anses bäst lämpad för detta åliggande, alldenstund det vore möjligt att välja föreståndarinna för fruntimmersskola, på samma sätt som rektor för elementarläroverk, bland läroverkets hela ordinarie lärarinnepersonal, hvars medlemmars kompetens och lämplighet Öfverstyrelsen i de flesta fall kände. Med hänsyn härtill beslöt Öfverstyrelsen hemställa;

att föreståndarinnetjänsterna vid landets fruntimmersskolor, allt efter som de nuvarande innehafvarinnorna från tjänsten afgå, måtte indragas och i stället inrättas lärarinnetjänster, med hvilka samma fördelar och samma arbetskyldighet vore förenade, som för närvarande tillkommer lärarinnor med fullmakt;

att Öfverstyrelsen till handhafvandet af föreståndarinnevärftet vid dessa läroverk finge af deras ordinarie lärarinnor förordna föreståndarinnor på obestämd tid;

att de sålunda förordnade föreståndarinnorna skulle tilldelas, utom fri bostad, ved och ljus, i Helsingfors 1.000 mark och i landsorten 200 mark i arfvode;

att till föreståndarinna förordnad lärarinnas undervisningsskyldighet skulle nedsättas i Helsingfors till 7 och i landsorten till 14 veckotimmar; samt

att den de nuvarande föreståndarinnorna tillförsäkrade rätten till pension skulle indragas, allt efter som nu ifrågavarande förändring i sättet att förordna föreståndarinnor fås till stånd.

På underdånig framställning af Kejslerliga Senaten för Finland tacktes Hans Kejslerliga Majestät den 29 (16) Mars 1905, med ändring och komplettering af motsvarande punkter af nådiga skolordningen för Storfurstendömet Finland af den 8 Augusti 1872 samt nådiga förordningen af den 27 November 1885, angående en del förändringar i organisationen af läroverken för kvinnobildning äfvensom inrättandet af nya sådana läroanstalter, förordna på följande sätt:

1. Föreståndarinnetjänsterna vid fruntimmersskolorna i Storfurstendömet Finland indragas, i den mån de nuvarande innehafvarinnorna från tjänsten afgå; på samma gång inrättas vid hvarje skola en ny lärarinnetjänst, hvarmed äro förenade samma förmåner och samma arbetskyldighet, som de på grund af fullmakt tillsatta fruntimmersskolelärarinnorna för närvarande hafva.

2. Till att handhafva ledningen af hvarje skola förordnar Öfverstyrelsen för Skolväsendet af skolans ordinarie lärarinnor föreståndarinna på obestämd tid.

3. De sålunda tillförordnade föreståndarinorna få, såsom tillskott till sin lärarinelön, åtnjuta, förutom fri bostad och vedbrand, i årligt arvode följande belopp: vid de fruntimmersskolor i Helsingfors, med hvilka äro förenade på statens bekostnad underhållna förberedande klasser och fortbildningsläroverk, 600 mark och vid öfriga 200 mark årligt arfyode, hvarjämte deras undervisningskyldighet minskas, i de förra till sju och i de senare till 14 veckotimmar.

4. Till föreståndarinor för fruntimmersskolorna förordnade lärarinnor komma icke att åtnjuta dem enligt tidigare stadganden tillförsäkrad lifstids-pension för deras föreståndarinneskap.

De sanitära förhållandena i skolorna. Pedagogiska föreningen i Björneborg vände sig i skrifvelse af den 25 Mars 1903 till Öfverstyrelsen för Skolväsendet med framhållande af de brister, hvilka råda i afseende å de sanitära förhållandena i våra skolor samt tillika framställande en del önskningsmål till dessa bristers afhjälpande. Sålunda borde enligt föreningens mening, såsom vid de allmänna läraremötena redan föreslagits, en skolläkare så vidt möjligt tillsättas vid alla skolor. En annan viktig åtgärd vore höjandet af kompetensfordringarna för kollegerne i gymnastik vid statens lyceer samt en grundligare utbildning af dem isynnerhet i det hänseendet, att nämnda kollega komme att äga insikt i hälsolära och hälsovård för att sålunda kunna jämväl för sin del jämte skolläkaren öfvervaka de sanitära förhållandena i skolan. Enligt föreningens mening kunde på samma gång jämväl det af många uttalade önskningsmålet realiseras, att hälsoläran skulle blifva ett läroämne i alla skolor, för hvilket ändamål en del af den i lyceerna för gymnastiken anslagna tiden, t. ex. en half timme i veckan kunde anvisas. För en grundlig behandling af denna och flere andra skolornas sanitära förhållanden rörande frågor ansåg föreningen ändamålsenligast en särskild kommitté af läkare och skolmän skulle tillsättas för att undersöka såväl den lärda som folkskolans sanitära förhållanden och föreslå lämpliga åtgärder för aflägsnande af bestående missförhållanden.

Då Öfverstyrelsen den 8 April 1903 hos Medicinalstyrelsen anhöll om utlåtande beträffande frågan om höjandet af kompetensfordringarna för lyceernas kolleger i gymnastik, så att de kunde undervisa jämväl i hälsolära och tillika verka såsom skolläkare, yttrade Medicinalstyrelsen i skrifvelse af

den 24 i samma månad såsom sin åsikt, att den icke kunde anse omförmälda förslag motsvara ändamålet, utan borde enligt Medicinalstyrelsens åsikt särskilda för detta åliggande förberedda läkare utbildas, hvilka aflagt medicinelicentitalexamen, och de där sedermera kunde verka som lärare såväl i gymnastik som i hälsolära.

Sedan lyceernas rektorer och lärarekollegier genom cirkulär anmodats afgifva utlåtande i den sålunda väckta frågan, och då emellertid Medicinalstyrelsen i skrifvelse af den 25 September 1902 hade anhållit om utlåtande af Öfverstyrelsen angående ett af Generaldirektören för Medicinalstyrelsen uppgjordt förslag till förordning angående tillsättandet af läkare i landets skolor, upptogs nyssnämnda förslag till förordning och i samband därmed pedagogiska föreningens i Björneborg ofvan omtalade skrifvelse den 24 Oktober 1904 till behandling i Öfverstyrelsen, och beslöt Öfverstyrelsen, med beaktande af de anmärkningar, hvilka framstälts mot Generaldirektörens för Medicinalstyrelsen förslag af en af särskilda läkare tillsatt komitté, äfvensom de utlåtanden, hvilka i denna fråga till Öfverstyrelsen gifvits af lärarekollegierna vid lyceerna, framställa följande synpunkter:

Öfverstyrelsen ansåg Generaldirektörens för Medicinalstyrelsen förslag böra till sin grundidé på det varmaste understödas, främst med afseende därå, att en särskild skolläkare skulle tillsättas i alla statsskolor och statsunderstöd åtnjutande privata läroverk, men höll för nödvändigt, att läkaren, med hänsyn till de åt honom i förslaget tillämnade uppgifter, borde vara en pedagogiskt bildad person och erhålla mycket större lön än för honom föreslagits. Med anledning häraf antog Öfverstyrelsen, att saken i praktiken borde tillsvi-
dare ordnas så, att den närmaste hygieniska uppsikten öfver de lärda skolorna anförtros åt en härför särskildt utbildad gymnastiklärare, hvarför det vore nödvändigt att det för gymnastiklärare föreskrifna kunskapsmättet borde i till saken hörande ämnen, främst hälsolära, höjas till nog omfattande. Till skolläkarens åligganden borde lämnas sådana åtgärder, som förutsätta egentliga medicinska insikter, genom hvilka de för närvaranda i skolornas hygieniska förhållanden rådande svåraste bristerna blefve aflägsnade. Han borde sålunda med sina insikter och råd hjälpa läroverkens föreståndare och föreståndarinnor i att ordna förhållandena inom skolorna i enlighet med hälsolärens fordringar, undersöka alla elevers hälsotillstånd flere gånger under deras skolgång, särskildt observera och gifva akt på sjukliga eller svaga elevers hälsa och utveckling samt uppmärksamma från skolans sida gjorda anmälningar rörande såväl enskilda elevers hälsa som allmänna hygieniska förhållanden inom skolan. För att läkaren måtte kunna fylla sitt värf med den hängifvenhet, som sakens vikt fordrar, vore det nödvändigt att åt honom en skälig lön skulle betalas för hans arbete, åtminstone 100 mark för hvarje

klass. Viktigt vore äfven att i skolornas utgiftsstat skulle upptagas åtminstone ett mindre belopp särskildt för anskaffandet af läkemedel åt obemedlade elever.

Medicinalstyrelsen ingaf sedermera den 25 November 1904 till Kejsrerliga Senaten förslag rörande tillsättandet af skolläkare i statens elementarläroverk och fruntimmersskolor äfvensom vid statsunderstöd åtnjutande privata skolor liksom äfven angående anordnandet af läkaruppsikten vid folkskolorna. Den lydde på följande sätt:

»Förslag till förordning angående skolläkare vid landets elementarläroverk och fruntimmersskolor samt anordnande af läkareuppsikt för hälsovården vid folkskolorna.

§ 1.

Vid hvarje elementarläroverk och fruntimmersskola i landet skall en skolläkare tillsättas. Kvinnlig läkare, som ansöker skolläkaretjänst vid fruntimmersskola, har företrädesrätt att framom manliga medsökande blifva till tjänsten utnämnd.

Om privat läroanstalt vill åtnjuta statsbidrag, skall skolläkare vid densamma aflönas.

§ 2.

Sedan utlåtande i saken af Medicinalstyrelsen erhållits, utnämner Skolstyrelsen på vid besättandet af skoltjänster tilläpadt sätt skolläkare, och åtnjuter denne af allmänna medel såsom ersättning för sitt arbete i årligt arfvode 150 mark per klass äfvensom rätt att räkna tjänsteår.

§ 3.

Hvarje stadskommuns folkskola skall genom vederbörandes i kommunen föredrog i sanitärt afseende stå under uppsikt af en därför ntnämnd läkare.

§ 4.

Skolläkarene verka, under högsta inseende af Skolstyrelsen, enligt reglemente, som närmare ordnar deras verksamhet och för hvilket genom gemensamt tillgörande af Medicinal- och Skolstyrelsen förslag skall uppgöras för att af Kejsrerliga Senaten fastställas.»

Detta af Medicinalstyrelsen gjorda förslag till förordning, hvilket den 6 December 1904 i och för utlåtande tillsändes Öfverstyrelsen för Skolväsendet, förordades af Öfverstyrelsen i utlåtande af den 14 December 1904, dock under hemställning om några mindre förändringar i ordalydelsen.

Följande cirkulär, innehållande meddelanden och föreskrifter rörande elementarläroverkens verksamhet äfvensom allmänna skolförhållanden, hafva under denna treårsperiod af Öfverstyrelsen utfärdats:

Den 7 Oktober 1902 (till skoloråden för statsunderstöd åtnjutande privata läroverk) meddelande om det timantal, som bör anvisas för undervisningen i ryska språket, jämte anmodan att årligen till Öfverstyrelsen insända läroplan och läseordning äfvensom uppgift om använda läroböcker, elevantalet och elevernas trosbekännelse.

Den 18 November 1902 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående insändandet af läse- och läroboksförteckning till Öfverstyrelsen.

Den 30 December 1902 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) meddelande om finska skolstatens pensionskassa tillkommande lönebesparing från lediga kollegatjänster vid elementarläroverken och fruntimmersskolorna.

Den 23 Januari 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående icke erlagda terminsafgifter.

Den 3 Februari 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående den af läroverkens i bank deponerade medel härflytande räntans införande i kassaboken, statsverket till godo.

Den 10 Mars 1903 (till de publika och privata elementarläroverkens och fruntimmersskolornas föreståndare och föreståndarinnor), uppmaning till såväl lärare som elever att noggrannt afhålla sig från alla demonstrationer och särskildt sådana, hvilka hafva en politisk karaktär.

Den 31 Mars 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna äfvensom de under Öfverstyrelsens uppsikt stående privatskolornas föreståndare och föreståndarinnor) med aftryck af Kejslerliga Senatens föreskrift af den 16 Mars 1903, angående firandet af särskilda Kejslerliga och den Kejslerliga Familjens högtidsdagar.

Den 29 April 1903 (till lyceernas rektorer) angående kompetensfordringarna för gymnastikkollegerna vid lyceerna.

Den 5 Maj 1903 (till skoloråden för elementarläroverken och fruntimmersskolorna) angående dagen för årsförhöret år 1903.

Den 29 Maj 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående vården af skolpulpeterna.

Den 1 Juli 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående de vid inventariisyn tillkomna protokollens insändande till Öfverstyrelsen.

Den 22 September 1903 (till föreståndare och föreståndarinnor för stats-

och privata läroanstalter) angående insändandet af lärares och lärarinnors meritförteckningar till Öfverstyrelsen.

Den 22 September 1903 (till lyceirektorerna) jämte formulär till auskulteringsdagbok för tillämpande af föreskriften i mom. IV af nådiga kungörelsen af den 29 Juli 1896, hvilken föreskrift innehåller en del förändrade bestämmelser angående rektorvården vid ländets lyceer.

Den 24 November 1903 (till rektorerna för elementarläroverken) angående tillämpandet af de genom nådiga förordningen af den 26 Juli 1903 för de klassiska och reallyceerna i landet fastställda läseplanerna och därpå kallade åtgärder.

Den 4 December 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående höstterminens avslutningsdag.

Den 18 December 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående den vid bedömandet af elevernas kunskaper använde vitsordsskalan.

Den 30 December 1903 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) jämte afskrift af Ecklesiastik-Expeditionens i Kejsarliga Senaten skrifvelse af den 17 November 1903 till Öfverstyrelsen, angående iakttagande af nödig sparsamhet och omsorg vid användandet af för läroverkens behof anvisade medel äfvensom vid skolornas ekonomi öfverhufvud.

Den 5 Januari 1904 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående tillsättandet af en ingenjör vid Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna för tillsynen af i statens byggnader befintliga maskiner.

Den 18 Januari 1904 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående insändandet af i finsk tjänst anställdes tjänsteinäns meritförteckningar till Öfverstyrelsen och införandet af en ny korabok.

Den 18 Januari 1904 (till direktorerna för under Öfverstyrelsens inseende stående, statsbidrag åtnjutande privata sam- och gosskolor): afskrift af Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse af den 18 December 1903, angående antalet af undervisningstimmar i ryska språket.

Den 12 Februari 1904 (till föreståndare och föreståndarinnor för alla under Öfverstyrelsens inseende stående såväl stats- som privatskolor) anmodan att under pågående vårtermin till Öfverstyrelsen insända förteckning öfver i läroverkens bibliotek befintliga, till elevernas begagnande stående verk likasom ock öfver böckerna i sådana för eleverna afsedda boksamlingar, hvilka tillkommit på enskildt initiativ.

Den 5 Mars 1904 (till föreståndare och föreståndarinnor för stats- och

privatskolorna) med underrättelse om Kejsrerliga Senatens föreskrift af den 11 Februari 1904, angående införandet af de genom nådiga förordningen af den 26 Juli 1903 för klassiska och reallyceer i landet fastställda läseplanerna.

Den 30 Mars 1904 (till föreståndare och föreståndarinnor för alla under Öfverstyrelsens inseende stående elementarläroverk och fruntimmersskolor) angående lärares och elevers af grekisk- ryska trosbekännelsen befriande från lektionerna på under läseterminerna inträffande helg- och Kejsrerliga högtidsdagar.

Den 18 Maj 1904 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) med föreskrifter angående insändandet af läseordningar till Öfverstyrelsen äfvensom fördelningen af undervisningen och tjänstgöringsanslaget.

Den 29 Juli 1904 (till skolråden för de under Öfverstyrelsens inseende stående privata läroverken) angående ryska språkets samt de tvenne inhemska språkens inlärande såsom för alla elever obligatoriska läroämnen.

Den 26 Augusti 1904 (till fruntimmersskolornas föreståndarinnor) angående inträdesfordringarna till fruntimmersskolans första klass.

Den 26 Augusti 1904 (till rektorerna för alla lyceer och elementarläroverk) angående arfvode för öfvertimmar och arbete utom klass.

Den 30 September 1904 (till elementarläroverkens rektorer, seminariiföreståndare och fruntimmersskolornas föreståndarinnor) angående särskilda åtgärder från läroverkens sida för befordrande af nykterhet.

Den 30 September 1904 (till rektorerna för elementarläroverken och föreståndarinnorna för fruntimmersskolorna) angående anordnandet af proftimmar skilda ämnen.

Den 4 Oktober 1904 (till rektorerna för elementarläroverken, seminariiföreståndare, samt abnormskolornas och fruntimmersskolornas föreståndare och föreståndarinnor) jämte afskrift af Maskiningeniörens vid Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna Rupert von Nandelstads skrifvelse angående skollokalerens uppvärmning och ventilering äfvensom insändandet af uppgifter om åtgången af bränsle.

Den 28 Oktober 1904 (till under Öfverstyrelsens inseende stående publika och privata elementarläroverks och fruntimmersskolors föreståndare och föreståndarinnor) jämte Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse af den 4 Oktober 1904, angående den plats, som framdeles tillkommer ryska språket i de af läroverken afgifvande berättelserna.

Den 1 November 1904 (till föreståndare och föreståndarinnor för under Öfverstyrelsens inseende stående privata läroverk) angående insändandet af förteckningar till Öfverstyrelsen öfver lärare och lärarinnor vid särskilda läroanstalter.

Den 12 November 1904 (till skolråden för under Öfverstyrelsens inseende stående privata elementarläroverk och samskolor) jämte en från Ecklesiastik-Expeditionen anländ skrifvelse, angående iakttagande af föreskrifven läseplan i statsunderstöd åtnjutande privata skolor.

Den 5 Januari 1905 (till föreståndare och föreståndarinnor för under Öfverstyrelsens inseende stående publika och privata elementarskolor och fruntimmersskolor) med anmodan att tillse, att de elever af grekisk-rysk trosbekännelse, hvilka under sitt senaste år vid läroverket icke erhållit undervisning i religionslära, i detta ämne icke få vitsord i sitt afgångsbetyg.

Den 5 April 1905 (till skolråden för under Öfverstyrelsens inseende stående, understöd af allmänna medel åtnjutande elementarläroverk och samskolor) jämte afskrift af Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse af den 22 Mars 1905, angående afvikelse från den läseplan, som fastställts till iakttagande i privata elementarläroverk och samskolor.

Den 30 Maj 1905 (till föreståndare och föreståndarinnor för under Öfverstyrelsens inseende stående stats- och privatskolor) angående aflägsnandet af för skolungdomen olämpliga arbeten ur respektive bibliotek och bok-samlingar.

Den 23 Augusti 1905 (till föreståndare och föreståndarinnor för under Öfverstyrelsens inseende stående privata läroverk) angående insändandet till Öfverstyrelsen af meritförteckningar för timlärare samt uppgifter om deras undervisningsskyldighet.

De tvenne pedagogiska resestipendierna hafva under ifrågavarande tre-årsperiod åtnjutits af följande personer: 1903 rektorn för reallyceet i Nyslott, lektorn Emil Johannes Buddén och lektorn vid finska reallyceet i Helsingfors, filosofielicentiaten Ralf Eino Saxén, af hvilka rektorn Buddén på gjord ansökan af Kejsrerliga Senaten berättigades att uppskjuta sin resa till början af Februari 1904; 1904 rektorn för lyceet i Björneborg, filosofiekandidaten Lars Hugo Sandelin och kollegan vid finska fruntimmersskolan i Helsingfors, filosofiemagistern Alku Artur Johannes Siegberg, hvilken sistnämnde på gjord ansökan af Kejsrerliga Senaten berättigades att uppskjuta anträdandet af resan till den 1 Mars 1905; 1905 lektorn i latinska och grekiska språket vid finska klassiska lyceet i Åbo, filosofiedoktorn Nils Robert af Ursin och lektorn i matematik, fysik och kemi vid finska reallyceet i Viborg, filosofiedoktorn Uno Alfons Saxén, af hvilka den förstnämnda af Kejsrerliga Senaten berättigades att uppskjuta sin resa till början af Mars eller Maj månad 1906.

De tre resestipendier, hvilka årligen utdelas åt lärare och lärarinnor i

tyska och franska språken för studieresor under sommarferien, har Kejslerliga Senaten under loppet af denna tid tilldelat följande personer: 1903 lärarinnan i tyska och franska språket vid svenska fruntimmersskolan i Nikolaistad Ebba Emilia Akola 1000 mark samt lärarinnan i svenska och franska språken vid svenska fruntimmersskolan i Helsingfors Hedvig Maria Estlander och kollegan i tyska och franska språken vid reallyceet i Sordavala Antti Amatus Aarne ett stipendium af 750 mark hvardera, hvilka tvenne sistnämnda tillika på ansökan af Kejslerliga Senaten berättigades att anträda resan, fröken Estlander under loppet följande läsåar och kollegan Aarne under sommaren 1904; 1904 lektorn i tyska och franska språken vid reallyceet i Sordavala, filosofielicentiaten Kaarlo Sanfrid Laurila 1000 mark, lärarinnan vid finska fruntimmersskolan i Viborg Edla Maria Nord 750 samt kollegan i tyska och franska språken vid svenska reallyceet i Åbo Alfred Leonard Öhberg 750 mark; 1905 utnämnde lektorn i tyska och franska språken vid reallyceet i Uleåborg Karl Gustaf Östberg 1000 mark, lärarinnan i tyska och franska vid finska fruntimmersskolan i Viborg Maria Natalia Geitel 750 mark, samt lärarinnan i tyska och franska språken vid svenska klassiska lyceet i Åbo Carlotta Finström likaså 750 mark. På gjord ansökan berättigade Kejslerliga Senaten lektorn Östberg att uppskjuta sin resa till sommarferien 1906.

De åt lärare och lärarinnor i ryska språket för sommarferien anslagna fyra resestipendierna, hvarje om 750 mark, hafva enligt Kejslerliga Senatens beslut åtnjutits af: 1903 kollegan vid elementarskolan i Heinola Adolf Severin Nylund, kollegan vid finska reallyceet i Nikolaistad Emil Nordqvist, kollegan vid svenska klassiska lyceet i samma stad Viktor Robert Zilliacus samt tjänstförrättande kollegan i ryska språket vid svenska normallyceet Bror Väinö Mattias Bäckman; 1904 kollegan vid svenska lyceet i Nikolaistad, filosofiemagistern Napoleon Åström, kollegan vid finska lyceet i Viborg, lärarekandidaten Fredrik Maximilian Schwindt, kollegan vid finska lyceet i Åbo, filosofiekandidaten Oskar Fredrik Palmroos samt kollegan vid realläroverket i Mariehamn, filosofiemagistern Otto Wilhelm Drake, som på gjord ansökan af Kejslerliga Senaten berättigades att företaga sin studieresa under sommarferien 1905 samt att i sådant afseende behålla det af honom redan lyftade stipendiet. Då kollegan Drake sedermera ingaf ny ansökan att han, som till följd af styrkt sjuklighet icke heller sommaren 1905 kunde begagna sig af resestipendiet, finge till statsverket återbära nämnda stipendium, fann Kejslerliga Senaten godt härtill bifalla. Under år 1905 åtnjötos dessa resestipendier af lektorn i ryska språket vid Åbo svenska klassiska lyceum Uno Elis Lindström, lektorn i ryska språket vid reallyceet i Uleåborg Väinö Verner Hannelius, lektorn i ryska språket vid svenska klassiska lyceet i Borgå, Walter Gustaf

Kranck samt på prof tillförordnade kollegan i ryska språket vid finska klassiska lyceet i Tammerfors Leonard Aleksanteri Lagerstedt.

De för auskultering af undervisningen vid normallyceerna anvisade tvänne stipendierna tilldelade Öfverstyrelsen år 1903 kollegan vid finska klassiska lyceet i Uleåborg Antti Rietrikki Helaakoski och kollegan vid finska fruntimmersskolan i Kuopio Jaakko Benjamin Ståhlberg; år 1904 lärarinnan i geografi och franska språket vid finska fruntimmersskolan i Uleåborg Anna Emilia Hägg samt lärarinnan i teckning och skönskrifning vid realläroverket i Mariehamn Irene Maria Sterenius; år 1905 lektorn i religion, logik och svenska språket vid reallyceet i Uleåborg Georg Adolf Waenerberg och lektorn i latinska språket vid klassiska lyceet i Jyväskylä Kaarlo Lindroos.

Förutom ofvan nämnda, å stat upptagna resestipendier hafva under denna period understöd för utrikesresor beviljats följande personer.

På gjord ansökan beviljade Kejsrerliga Senaten den 24 Januari 1904 åt sånglärarinnan vid svenska fruntimmersskolan i Viborg, fröken Ellen Relander ett resestipendium af 2 000 mark för idkande af pedagogiska musikstudier utomlands under ett års tid.

Den 25 Maj 1904 beviljade Kejsrerliga Senaten lektorn vid lyceet i Sor-davala, filosofielicentiaten Kaarlo Sanfrid Laurila 1000 mark för idkande af studier i engelska språket.

Den 13 Juli 1904 beviljade Kejsrerliga Senaten, på framställning af Öfverstyrelsen, åt lärarene i teckning vid finska reallyceet i Helsingfors Berndt Lagerstam, vid finska reallyceet i Nikolaistad Alfred Wilhelm Stenfors äfvensom vid privata finska fruntimmersskolan i samma stad Hilja Tolvanen ett reseunderstöd af 400 mark åt enhvar för deltagande i den under Augusti 1904 i Bern föranstaltade teckningslärarekongressen.

I skrifvelse för den 29 Mars 1905 hemställde Öfverstyrelsen att, på anförda skäl, af allmänna medel ett anslag af 4 000 mark måtte beviljas, att såsom resestipendier fördelas åt lärare och lärarinnor vid landets lärda- och folkskolor för deltagande i det i Köpenhamn under Augusti 1905 afhållna allmänna nordiska skolmötet.

Vid ärendets föredragning den 18 April 1905 fann Kejsrerliga Senaten skäl icke föreligga att till denna Öfverstyrelsens framställning bifalla.

Af de *nya läroböcker*, hvilka Öfverstyrelsen under nu behandlade tidsperiod på gjord ansökan med stöd af § 80 i Skolordningen godkänt till användning vid elementarläroverken, dock så att begagnandet af dem lämnats beroende på ansökan af vederbörande lärare och Öfverstyrelsens pröfning i hvarje särskildt fall, må följande, ordnade ämnevis, här nämnas. »Raamatun historian oppikirja» utgifven af Lauri Ingman; tvenne läroböcker i kyrkohistoria, den vidlyftigare afsedd för lyceer, den kortare för fruntimmersskolor,

bägge på hvardera inhemska språket, utgifna af V. T. Rosenqvist och J. Gummerus. »Kokoelma suomalaista runoutta» utgifven af A. V. Forsman; »Uppgifter för öfversättning från svenska till finska, för läroverkens högre klasser» och »Ordförteckning till uppgifter för öfversättning från svenska till finska», utgifna af J. F. Ollinen. »Kort öfersikt af svenska språkets grammatik för finska bottenskolor och fruntimmersskolor» och »Svensk ordlista för finska skolor», utgifven af Ralf Saxén; »Lyhennetty ruotsin kielioppi suomalaisia kouluja varten» utgifven af A. J. Siegborg; »Ruotsinkielen käännös-harjoituksia, sovitettuja V. Vaseniuksen alkeiskurssiin», utgifven af A. F. Spolander; »Latinankielen muotooppi» utgifven af W. Lindblad. »Ranskan kielen oppikirja» och »Lärobok i franska» utgifna af A. E. Rosendahl; »Venäjänkielen alkeiskurssi» och »Elementarkurs i ryska språket» utgifna af Elizabeth Stenius; »Rysk läsebok jämte rysk-svensk ordbok för elementarläroverkens fem högre klasser», »Kortfattad rysk gramatik» samt »Venäläinen kielioppi» och »Venäläinen lukukirja», utgifna af K. F. N. Åström; »Gamla Tidens historia, läro- och läsebok för skolans högre klasser» (afsedd att användas i lyceer, fruntimmersskolor och samskolor), utgifven af V. K. E. Vichmann; »Fysiikan Oppikirja I», utgifven af I. A. Rosenqvist; »Algebrallisia harjoitus-probleemia» utgifna af J. E. Sargren; »Epaorganinen kemia, oppikoulujen tarpeeksi», utgifven af J. Kahilus. »Kemian alkeet, oppikoulujen tarpeeksi» utgifven af O. E. Wänttinen; »Lärobok i botanik», utgifven af Allan Calonius. »Kasvioppi seminaareja ja tyttökouluja varten», af Ludvig Kiljander; »Skol-zoologi I, II», öfverflyttning till svenskan af A. J. Melas motsvarande arbete på finska.

Inom *Öfverstyrelsens personal* hafva under denna period följande förändringar inträffat:

Sedan Öfverdirektörsadjointen vid Öfverstyrelsen Anders Wilhelm Floman den 19 Juni 1902 hade beviljats afsked från tjänsten, räknadt från den 1 September samma år, täcktes Hans Kejslerliga Majestät den 8 Januari 1903 (26 December 1902) till det sålunda ledig-blifna Öfverdirektörsadjointsembetet i nåder utnämna Öfverinspektorn för elementarläroverken vid samma Öfverstyrelse, filosofiedoktorn Werner Nikolai Tavastsjerna.

Till den sålunda ledigvordna Öfverinspektorstjänsten i de historiska vetenskaperna utnämndes genom nådigt öppet bref af den 26 (13) Februari 1903 öfverläraren i samma ämnen vid finska normallyceet, docenten vid Kejslerliga Alexanders Universitetet, filosofiedoktoren Artturi Heikki Snellman, som af Kejslerliga Senaten den 3 Februari 1903 hade förordnats att bestrida sagda tjänst.

På gjord underdånig ansökan fann Kejslerliga Senaten den 20 September 1902 godt bevilja konsultativa ledamoten i Öfverstyrelsen, statsrådet C. G. Estlander afsked från sagda uppdrag. Tjänsten har sedermera ej besatts.

Sedan Öfverinspektorn för språk, filosofiedoktorn Heikki Paasonen i Juni år 1904 hade utnämnts till ordinarie professor vid Alexanders Universitetet, förordnade Kejslerliga Senaten den 20 Juli på framställning af Öfverstyrelsen professor Paasonen att till den 1 Oktober samma år bestrida lediga öfverinspektorstjänsten i Öfverstyrelsen. Efter honom har Hans Kejslerliga Majestät genom öppet bref den 1 November (19 Oktober) 1904 i nåder till sagda öfverinspektorstjänst utnämnt och förordnat lektorn vid finska klassiska lyceet i Björneborg, filosofiedoktorn Erik Johan Tammelin.

Såsom redan i föregående treårsberättelse omnämnts, utfärdades genom nådiga kungörelsen af den 8 Augusti 1901 föreskrifter om ordnandet af inspektionen af ryska språket på ny fot. Sedan Öfverstyrelsen på befallning af Kejslerliga Senaten uppgjort förslag till reglemente för ifrågavarande inspektorer, fastställdes det den 7 Oktober 1902 till efterrättelse för sagda inspektorer, på försök på tre års tid, räknadt från den 1 September 1902.

Efter det yngre inspektorn för undervisningen i ryska språket, hofrådet Iwan Helmerich Sillberg hade utnämnts till äldre sekreterare vid generalguvernörskansliet, utnämnde Kejslerliga Senaten den 5 November 1903 till andre yngre inspektor för inspektionen af ryska språket pastorn vid katedralkyrkan i Viborg, teologiekandidaten och kollegiisekreteraren Viktor Petrovitch Krochin.

Vid sammanträde den 9 September 1902 upptog Öfversryrelsen till behandling frågan om *protokollsföringen* och andra i samband därmed stående detaljer, och fattades därvid beslut,

att för Öfverstyrelsens sammanträden särskildt protokoll uppsättes, hvori besluten och i mån af behof motiven jämte utlåtanden upptagas och hvilket i sinom tid vid Öfverstyrelsens sammanträden vederbörligen justeras;

att ärendena inskrifvas på föredragningslistan och i protokollet på finska eller svenska språket, beroende af på hvilketdera af dessa språk den till Öfverstyrelsen ingifna inlagan är skriven eller jämlikt gällande språkförordning bordt vara skriven;

att vid tjänsters ledigansläende det språk användes, hvilket vid handhavandet af den ifrågavarande tjänsten hufvudsakligen bör användas;

att Öfverstyrelsens officiella språk för öfrigt är finska, därest icke i särskilda fall annorlunda beslutes.

I sammanhang härmed beslöts att Öfverstyrelsens officiella finska benämning härefter skulle vara Koulutoimen Ylihallitus.

Med anledning af beslutet om Öfverstyrelsens officiella språk an-

höll Öfverstyrelsens sekreterare för elementarskoleärenden, kollegiassessorn Carl Erik Svibergson den 16 September 1902, att alldenstund finska språket, jämlikt i ärendet utfärdad förordning af den 19 Juni 1902, skulle användas i Öfverstyrelsens flesta embetsskrifvelser och han icke vore skyldig att uppsätta embetsskrifvelser på finska språket samt icke heller ägde därför nödig insikt i finska språket, Öfverstyrelsen skulle utverka nödigt anslag för aflönande af ett biträde för uppsättandet af från elementarskoleafdelningen utgående embetsskrifvelser, om nämligen Öfverstyrelsen, icke funne skäl föreligga att, med hänsyn till de förändrade bestämmelserna om embetsspråket, göra framställning om hans uppförande på indragningsstat. Med anledning häraf hemställde Öfverstyrelsen den 16 September 1902 att, på anförda skäl, ett årligt anslag stort 1 200 mark skulle från början af sagda månad anvisas till Öfverstyrelsens disposition för uppsättandet af assessor Svibergson åliggande finskspråkiga skrifvelser.

Vid ärendets föredragning den 21 Oktober 1902 afslog Kejslerliga Senaten, då assessor Svibergsson jämlikt ofvan åberopade förordning vore skyldig att uppsätta finskspråkiga embetsskrifvelser, Öfverstyrelsens hemställan om anslag för uppsättandet af assessor Sviberson åliggande finska skrifvelser, men berättigade, med hänsyn till Svibergsons nyttiga verksamhet i Öfverstyrelsen, denna att, då dess arbeten och sakernas ändamålsenliga behandling det påfordrade, härför använda en del af sina dispositionsmedel.

I skrifvelse för den 8 Mars 1901 insände Öfverstyrelsen till Kejslerliga Senaten för fastställelse förslag till *arbetsordning för Öfverstyrelsen*, men med hänsyn därtill, att ny öfverdirektör och flere nya öfverinspektorer hade blifvit vid Öfverstyrelsen utnämnda, sedan nämnda förslag uppgjorts, fann Kejslerliga Senaten den 11 September 1902 nödigt att förslaget ännu skulle lämnas till Öfverstyrelsens pröfning, förrän det slutligt fastställdes.

Efter det Öfverstyrelsen sedermera granskat detta förslag, hemställde den i skrifvelse för den 28 November 1902 att nämnda af Öfverstyrelsen delvis korrigerade nya förslag till arbetsordning i nåder skulle fastställas, att från början af följande år å Öfverstyrelsens stat skulle upptagas en kanslistjänst med ett arfvode af 1 800 mark, att denna tjänst finge gifvas äfven åt kvinnlig sökande samt att arfvodet för kamrerarebiträdet från samma tid skulle höjas till 1 800 mark. Denna Öfverstyrelsens hemställan vann icke nådigt bifall.

Med anledning häraf och då den af Öfverstyrelsen föreslagna nya arbetsordningen var uppgjord under den förutsättning, att vid Öfverstyrelsen en särskild kanslistjänst finge inrättas, anmodade Kejslerliga Senaten den 13 Oktober 1903 Öfverstyrelsen att uppgöra och till Kejslerliga Senaten insända ett nytt

förslag till arbetsordning under iakttagande däraf, att en särskildt aflönad kanslist icke komme att vid Öfverstyrelsen tillsättas.

Till fullgörande af den gifna anvisningen insände Öfverstyrelsen för fastställelse den 5 Januari 1904 nytt förslag till arbetsordning. Kejsrerliga Senaten fann den 18 Januari 1905 godt godkänna och till efterrättelse fastställa en i hufvudsak i öfverensstämmelse med ofvan nämnda förslag uppgjord arbetsordning för Öfverstyrelsen och dess tjänstemannapersonal.

I de under Öfverstyrelsens disposition stående anslagen hafva under denna tidsperiod följande förändringar inträffat.

På framställning af Öfverstyrelsen förordnade Kejsrerliga Senaten den 16 December 1902 att Öfverstyrelsens expensanslag skulle höjas från 3 000 till 5 000 mark, räknadt från början af år 1903, hvaremot Kejsrerliga Senaten den 22 Maj 1903 icke fann skäl bifalla till Öfverstyrelsens hemställan att för kamrerarekontorets vid Öfverstyrelsen behof såsom tillskott till härförinnan beviljade anslag ett månadligt bidreg af 100 mark skulle beviljas för aflönande af ett extra-ordinarie biträde.

På gjord framställning fann Kejsrerliga Senaten den 1 Mars 1904 godt bifalla därtill att det å Öfverstyrelsens stat upptagna anslaget för resekostnader tillsvidare höjdes från 7 000 till 11 000 mark äfvensom renskrifningsanslaget från 4 000 till 5 500 mark, hvarjämte till Öfverstyrelsens anslag för ved och belysning ett årligt tillskott af 300 mark beviljades, alla dessa anslag att utgå från början af år 1904.

Dessutom har Kejsrerliga Senaten särskilda gånger för Öfverstyrelsens behof beviljat tillfälliga anslag, nämligen:

Den 16 December 1902 800 mark till betäckande af kostnaderna under årets fyra sista månader för embetskrifvelsernas öfersättning till finska äfvensom för protokollens uppsättande; den 21 Januari 1903 tillskott i anslaget för ved och belysning för 1902 100 mark; den 20 Januari 1904 till betäckande af brister i föregående års anslag: till expensanslaget 1 400 mark, till ved och belysning 150 mark, till resekostnader 1 800 mark; den 1 Mars 1904 för inköp af tre skrifmaskiner 1 800 mark samt tillskott till betäckande af brister i senaste års anslag till resekostnader 1 559 mark 2 penni; den 30 November 1904 för aflönande af vikarie för sekreteraren under landtdagstiden 373 mark 27 penni i månaden; den 21 December 1904 tillskott till anslaget för expenser för samma år 1 500 mark.

På anförda skäl hemställde Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 28 Oktober 1904 att för Öfverstyrelsen för tiden från den 1 Juni 1906 framåt lokal skulle inredas i finska normallyceets dåvarande gård. Sedan Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna hade till Kejsrerliga Senaten inkommit med infordradt utlåtande, ritningar äfvensom kostnadsförslag, slutande å 23 959 mark, och

Öfverstyrelsen fått tillfälle att uttala sig om förslaget, fann Kejslerliga Senaten den 30 Maj 1905 godt förordna, att embetslokal för Öfverstyrelsen skulle till den 1 Juni 1906 inredas i finska normallyceets dåvarande gård och anbefalldes Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna att ombesörja i nämnda gård nödiga förändringsarbeten enligt därför uppgjord planteckning och i enlighet med kostnadsförslaget samt anvisade för detta ändamål inalles 23 959 mark. För vid sedermera förättad syn nödiga befunda särskilda reparationsarbeten beviljade Kejslerliga Senaten den 6 September 1905 på framställning af Öfverstyrelsen ett extra anslag af 2 040 mark.

På framställning af Öfverstyrelsen fann Kejslerliga Senaten den 12 April 1905 godt tillåta Öfverstyrelsen att från ingången af kalenderåret 1906 i sin tjänst antaga en andre vaktmästare samt åt honom betala, förutom fri bostad, lön 600 mark och arfvode likaledes 600 mark om året.

I gällande förordningar föreskrifna *inspektioner af läroverk*, stående under Öfverstyrelsens inseende, hafva under denna treårsperiod verkställt på följande sätt: under läseåret 1902—1903 hafva inspekterats samskolan i Willmanstrand, Kotka svenska samskola och samskolan i Lahtis, läroverken i Tammerfors och Nikolaistad, Svenska privata läroverket för flickor, Uusi Yhteiskoulu och Nya Svenska samskolan i Helsingfors, klassiska lyceet i Stt Michel, Raumo samlyceum, skolorna i Jyväskylä och Joensuu, svenska förberedande skolan i Viborg, Läroverket för gossar och flickor i Helsingfors, finska och svenska fruntimmersskolorna äfvensom svenska samskolan i Tavastehus, läroverken i Uleåborg, svenska fruntimmersskolan i Nykarleby, läroverken i Viborg, elementarskolan i Heinola, svenska reallyceet, finska fruntimmersskolan och Heurlinska skolan i Åbo. Under läseåret 1903—1904 inspekterades: lärdomsskolorna i Hangö och Ekenäs, fruntimmersskolan i Sordavala, de flesta läroverken i Åbo, realläroverket i Mariehamn jämte fortsättningsklasser, finska och svenska samskolan i Fredrikshamn, finska fruntimmersskolan i Helsingfors, hvardera samskolan i Kotka, samskolan i Kemi, elementarskolan i Torneå, finska samskolan i Uleåborg (äfvensom språkundervisningen i öfriga läroverk i staden), elementarskolan i Gamlakarleby samt de tvenne samskolorna, real och borgareskolan i Idensalmi, svenska reallyceet för gossar och flickor i Kuopio äfvensom finska samskolan, läroverken i Borgå, lyceet och fruntimmersskolan i Joensuu, samskolan i Nurmes, reallyceet i Sordavala, borgareskolan i Kexholm, finska fruntimmersskolan i Nikolaistad (i samband hvarmed matematikundervisningen i öfriga skolor i samma stad äfvensom vid läroverken i Tammerfors och Tavastehus inspekte-

rades) läroverken i Björneberg, borgareskolan i Kajana samt svenska samskolan i Kotka. Under läsåret 1904—1905 inspekterades realläroverket och fortsättningsklasserna i Mariehamn, samskolan i Salo, samlyceerna i Nystad och Raumo, läroverken i Lovisa, Joensuu och Sordavala (hvarhos matematikundervisningen i skolorna i Viborg inspekterades) samskolan i Lahtis, Svenska privata läroverket för flickor i Helsingfors, samskolan i Kouvola, elementarskolan i Heinola, samskolan i Kemi, elementarskolorna i Torneå och Brahestad, läroverken i Jyväskylä, borgareskolan i Kajana, läroverken i Nyslott, lyceet och fruntimmersskolan i Kuopio (dessutom inspekterades språkundervisningen i hvardera samskolan) real- och borgareskolan i Idensalmi, svenska reallyceet i Helsingfors, läroverken i Tavastehus, samskolorna i Lappo och Jakobstad, läroverken i Björneborg, samskolan i Willmanstrand samt real- och borgareskolan i Kexholm. — Dessutom har gymnastikundervisningen under ifrågavarande läseår inspekterats i särskilda skolor.

Sedan det nya reglementet för inspekteringen af undervisningen i ryska språket på förut omtaladt sätt till efterrättelse fastställts, har sådan inspektion under hvarje läseår försiggått i de flesta skolor.

II. De särskilda statsläroverken och deras lärarepersonal.

Helsingfors.

Finska Normallyceet. Till lediga öfverläraretjänsten i de historiska vetenskaperna utnämnde och förordnade Kejserliga Senaten den 26 November 1902 lektorn vid finska reallyceet i Helsingfors, filosofiedoktorn Artturi Heikki Snellman, hvilken redan tidigare hade förordnats att från Februari månad 1902 till den 1 April 1903 bestrida vikariatet för samma tjänst. Efter öfverläraren Snellmans utnämning till öfverinspektor vid Öfverstyrelsen för skolväsendet den 26 Februari 1903 förordnades lektorn i historia, geografi och finska språket vid finska klassiska lyceet i Åbo, filosofiedoktorn Knut August Svanljung att bestrida ifrågavarande tjänst, tills Kejserliga Senaten den 11 Februari 1904 till densamma utnämnde lektorn vid svenska reallyceet i Helsingfors, filosofiedoktorn Kurt Reinhold Melander.

Sedan Hans Kejserliga Majestät den 26 Juli 1903 hade anmodat Kejserliga Senaten att i normallyceernas budget upptaga årlig lön för öfverlärarene i ryska språket, befallde Kejserliga Senaten i skrifvelse af den 2 November 1903 Öfverstyrelsen att anslå öfverläraretjänsterna i ryska språket vid normallyceerna lediga att ansökas; med anledning hvaraf Öfverstyrelsen den 10 November 1903 förordnade filosofiemagistern Pietari Toikka att bestrida vikariatet för sagda tjänst vid finska normallyceet, tills vikarie till densamma blefve på grund af ansökan förordnad. Sedermera förordnade Kejserliga Senaten den 21 Januari 1904 kollegan i ryska språket vid samma läroverk Volmari Kanninen att handhafva ofta nämnda tjänst till instundande 1 September. Den 13 April 1904 ingick Öfverstyrelsen med förslag om tjänstens besättande ordinariter, men då ärendet ännu icke blef slutligt afgjort, förordnade Öfverstyrelsen den 10 September 1904 kollegan Kanninen att fortsättningsvis bestrida tjänsten, tills att denna hunne blifva ordinariter besatt.

Till lediga kollegatjänsten i latin och svenska språket, hvilken fortfarande provisoriskt hade bestridits af filosofiemagistern Fredrik Magnus Colerus, utnämnde och transporterade Kejserliga Senaten den 18 Januari 1905 kollegan vid finska

klassiska lyceet i S:t Michel Samuel Hagelin, åläggande honom undervisnings-skyldighet i finska språket, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Maj 1905.

Lediga öfverläraretjänsten i religion handhades fortsättningsvis af filosofiemagistern Matti Pesonen, tills Kejslerliga Senaten den 1 Mars 1905 till tjänsten utnämnde och förordnade teologiekandidaten Paul Emil Snellman.

Den 3 Februari 1904 afled lektorn i naturhistoria och geografi, filosofiemagistern Aukusti Juhana Mela. Att bestrida den sålunda ledigblifna lektorstjänsten till den 1 Maj 1905 förordnades filosofiekandidaten Antti Johannes Silfvenius. Ordinariter utnämndes till denna tjänst för tiden från den 1 Maj 1905 lektorn i naturalhistoria och geografi vid finska reallyceet i Sordavala, filosofiedoktorn Karl Emil Stenroos.

Till följd af läroverkets är för år ökade elevantal har det varit nödvändigt att i samma mån öka antalet parallelafdelningar på de tre lägsta klasserna. Den 16 Juli 1902 beviljade Kejslerliga Senaten för upprätthållande af parallelafdelningar vid de tre lägsta klasserna 15 040 mark för läsåret 1902—1903, den 11 Augusti 1903 beviljades för samma ändamål för de fyra lägsta klasserna för läsåret 1903—1904 20 620 mark och den 20 Juli 1904 för de fem lägsta klasserna 25 920 mark för läsåret 1904—1905.

Med anledning däraf att läroverkets skolråd hade anmält, att det af lyceet disponerade huset med hänsyn till klassrummens storlek och ventilation icke uppfyllde ens de måttligaste hygieniska fordringar och att lyceets i samma byggnad befintliga gymnastiksal icke håller vore för sitt ändamål lämplig, samt af sådan orsak anhållit, att Öfverstyrelsen måtte vidtaga åtgärder därhän, att för ifrågavarande läroanstalt så snart som möjligt ett nytt ändamålsenligt skolhus blefve uppfördt, ingick Öfverstyrelsen i underdånig skrifvelse af den 17 Juli 1901 med hemställning bland annat om uppförande af ett nytt skolhus för läroverket. Sedan för det nya skolhusets räkning tomterna nr:is 4 och 6 vid Bangatan förvärfvats åt statsverket, samt Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnader, jämlikt befallning af Kejslerliga Senaten, i samråd med Öfverstyrelsen för skolväsendet och finska normallyceets rektor uppgjort ritningar och ett å 450 000 mark slutande kostnadsförslag för det å nämnda tomter till uppförande beslutna nya skolhuset, täcktes Hans Kejslerliga Majestät genom nådigt bref af den 10 November 1903 tillåta, att af allmänna finska medel 465 000 mark finge för ändamålet användas. På gjord framställning biföll Kejslerliga Senaten den 15 Februari 1905 därtill, att det nya skolhuset finge inredas så, att det innehölle 16 klassrum samt anvisade till Byggnadsöfverstyrelsens förfo-gande, utöfver hvad förut beviljats, ett tillskottsanslag af 11 019 mark. Byggnaden blef sedan färdig våren 1905, så att läroverket den 1 September samma år fick vidtaga med sitt arbete i den rymliga, tidsenliga lokalen.

För anskaffandet af inventarier och möbel till det nya skolhuset beviljade Kejsrerliga Senaten den 28 Juni 1905 ett extra anslag af högst 15 000 mark.

Särskilda extra anslag hafva beviljats: till förstärkande af anslaget för diverse utgifter 150 mark den 6 December 1902, samt den 17 November 1903 till tryckningskostnader för en i senaste årsberättelse intagen uppsats 231 mark 70 penni; för anskaffande af möbel och läromateriel 1 290 mark den 11 Augusti 1903 samt den 13 Juli 1904 för anskaffande af 50 nya pulpeter och reparation af 20 äldre sådana inalles 1 240 mark.

Rektorsbefattningen har fortsättningsvis handhafts af öfverläraren Adolf V. Streng. Till prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 28 Oktober 1902 öfverläraren, professorn Ernst Jakob Waldemar Bonsdorff.

Läarakandidaternas antal har under de skilda läsåren varit följande: 1902--1903, under höstterminen 28, under vårterminen 31; 1903--1904, under höstterminen 36, under vårterminen 36; 1904--1905, under höstterminen 27, under vårterminen 30.

Praktiska prof aflades under samma tid under de skilda åren: 17, 33, 62.

Eleverna hafva under de skilda läsåren uppgått till: 272, 326, 376.

Skolråd: Kamreraren A. Boehm (ordförande) professorerna E. N. Setälä (till år 1903) J. J. Karvonen, E. Aspelin (ordförande efter kamreraren Boehms frånfälle) och doktorn M. Äyräpää.

Svenska normallyceet. Till lediga sångläraretjänsten befullmäktigades den 4 Februari 1903 läraren i sång vid svenska reallyceet Knut Alarik Uggla. Likaså utnämndes den 7 April 1903 till lediga kollegatjänsten i latin och svenska språket tjänstförrättande lektorn i latin och finska språket vid svenska reallyceet i Uleåborg, filosofiemagistern Karl Alfons Sevonius, samt den 23 April 1903 till kollegatjänsten i ryska språket kollegan i samma ämne vid svenska klassiska lyceet i Nikolaistad, filosofiemagistern Viktor Robert Zilliacus, hvilken sedermera förordnades att bestrida jämväl vikariatet för öfverläraretjänsten i ryska. Till lediga kollegatjänsten i finska språket utnämndes den 6 Oktober 1903 kollegan i samma ämne vid svenska reallyceet i Uleåborg Juho Fredrik Ollinen.

Öfverläraren i matematik och naturvetenskaper, läroverkets prorektor Edvard Julius Mellberg afled den 8 Mars 1905. Den sålunda ledigblifna tjänsten har bestridts af lektorn i matematik och fysik vid normallyceet, filosofiedoktorn Georg Borenus.

För parallelklasserna beviljades den 10 Juni 1903 för första klassen 4 800 mark för läsåret 1903--1904 samt den 13 Juli 1904 för första och andra klassen ett anslag af 9 880 mark.

Extra anslag hafva beviljats: den 10 Juni 1903 för anskaffandet af 30 nya pulpeter och reparation af gamla sådana 760 mark; för samma ändamål

äfvensom för andra inventarier beviljades 1 199 mark den 13 Juli 1904 samt 1 733 mark den 12 Juli 1905.

Rektorsvården har fortsättningsvis handhafts af öfverläraren Vilhelm Teodor Rosenqvist. Till prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 22 Mars 1905 öfverläraren Hjalmar Appelqvist.

Antalet lärarekandidater var under de skilda läsåren: 1902—1903, under höstterminen 17, under vårterminen 20; 1903—1904, under höstterminen 17, under vårterminen 15; 1904—1905, under höstterminen 14, under vårterminen 10.

Praktiska prof aflades under samma tid under de skilda åren: 23, 25, 9. Elevantalet har under denna tid utgjort: 171, 203, 230.

Skolråd. Professorn F. V. Gustafsson (ordförande), öfverste K. Antell, professorerne A. O. Freudenthal (till år 1903) W. Sucksdorff och friherre R. A. Wrede (till år 1903) samt doktorn O. Heikel (från år 1903).

Finska reallyceet. Till lediga lektorstjänsten i historia och geografi utnämndes den 22 Juli 1904 lektorn i samma ämnen vid reallyceet i Nyslott, filosofielicentiaten Kaarle Juhana Jaakko Forsman. Till lärare i teckning och kalligrafi konstituerades den 30 Mars 1904 artisen Berndt Lagerstam, som redan den 29 September 1903 hade af Öfverstyrelsen förordnats att tillsvidare, samt tills tjänsten ordinariter besattes, handhafva densamma.

Parallelafdelningarna vid läroverkets fem lägsta klasser hafva fortsättningsvis varit i verksamhet, och har för deras upprätthållande under nu ifrågasvarande tid för hvarje läsår beviljats 23 960 mark, samt dessutom åt vaktmästaren för läsåret 1904—1905 ett tillskottsarfvode af 250 mark.

Läroverkets trånga och oändamålsenliga gårdsplan har under den tilländalupna perioden erhållit en mycket nödvändig utvidgning. På förslag af läroverkets rektor hemställde Öfverstyrelsen den 13 Januari 1904 hos Kejslerliga Senaten, att den invid skolgården belägna, friherrinnan Emelie Palmén tillhöriga gården och tomten skulle för lyceets behof inköpas samt att för detta ändamål af allmänna medel ett belopp af högst 170 000 mark skulle beviljas. Till denna hemställning täcktes Hans Kejslerliga Majestät den 3 Mars 1904 gifva sitt bifall. Med anledning häraf ingick Öfverstyrelsen, på anhållan af läroverkets rektor, den 31 Maj 1904 till Kejslerliga Senaten med framställning därom, att nämnda gård, så fort den öfvergått i statsverkets ägo, genast skulle öfverlätas åt lyceet samt att nödiga reparationsarbeten i densamma måtte utföras; att gårdskarls och eldarens vid reallyceet arfvode skulle förhöjas från 1 300 till 1 500 mark; att anslaget för ved och belysning skulle höjas med 600 mark samt anslaget för diverse utgifter från 3 200 till 3 500 mark; samt att lyceets eldare och gårdskarl, hvilken härförinnan icke haft fria rum, skulle till bostad erhålla de rum, hvilka varit bo-

stad för gårdskarlen i den nyss inköpta gården. Med anledning häraf fick sedermera Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna utarbete ritningar och kostnadsförslag, och slutade detta å 2 600 mark.

Den 4 Oktober 1904 fann Kejsrerliga Senaten godt till Öfverstyrelsens ofvan relaterade hemställning bifalla, beträffande förhöjningen af anslaget sålunda, att arfvodet för lyceets eldare och gårdskar, i och för aflönande af biträde under de månader, då sådant vore af nöden, höjdes med 200 mark, anslaget för diverse utgifter med 300 mark samt anslaget för ved och belysning med 600 mark, alla från början af år 1905.

Förutom ofvan nämnda förhöjningar af anslagen höjde Kejsrerliga Senaten den 26 Februari 1903 det dåvarande, till 280 mark fastställda anslaget för bekostande af grekisk-rysk religionsundervisning till 420 mark, räknadt från den 1 Oktober 1902.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af lektorn Kaarlo Fredrik Kerppola.

Eleverna hafva under de skilda åren uppgått till: 474, 471, 493.

Skolråd: Professorn W. Ruin (ordförande), medicinedoktorn Th. Löfström (till år 1903) Statsrådet F. I. Palmroth (till sitt frånfälle), redaktör V. Löfgren och ingenjör W. V. Forsman (bägge till år 1903) professorn T. Laitinen och borgmästaren L. Cajander (bägge från år 1903).

Svenska reallyceet. Till lediga kollegatjänsten i geografi, naturalhistoria och historia befullmäktigades den 6 December 1902 filosofielicentiaten Johan Georg Robert Boldt. Fullmakt å lediga lektorstjänsten i matematik och fysik utfärdades den 22 December 1902 för lektorn i samma ämnen vid finska klassiska lyceet i Joensuu, filosofiedoktorn Otto Wilhelm Neovius. Till kollegatjänsten i tyska och svenska språken utnämndes den 29 Maj 1903 docenten vid Kejsrerliga Alexanders Universitetet, filosofiedoktorn Torsten Evert Karsten. Till lediga lektorstjänsten i historia och geografi, som skulle tillträdas den 1 Mars 1905, utnämndes den 14 December 1904 lektorn vid finska reallyceet i Åbo, filosofielicentiaten Oskar Adolf Forsström, hvilken, jämlikt Kejsrerliga Senatens förordnande af den 10 Augusti 1904, såsom vikarie hade handhaft tjänsten. Till religionsläraretjänsten vid läroverket befullmäktigades den 17 Oktober 1904 teologiekandidaten Paavo Emil Snellman, men då han sedermera den 1 Mars 1905 utnämndes till öfverlärare vid finska normaltlyceet, förordnades på gjord ansökan den 10 Maj 1905 lektorn i religion och svenska språket vid svenska reallyceet i Uleåborg Georg Adolf Waenerberg att, från början af läsåret 1905—1906, tillsvidare bestrida ifrågavarande tjänst.

På gjord ansökan fann Kejsrerliga Senaten godt bevilja lektorn i tyska och franska språken Karl Emil Hårdh afsked från tjänsten, räknadt från den 1 September 1905.

På därom gjord framställning fann Kejslerliga Senaten den 10 Februari 1903 godt bifalla därtill, att filosofiemagistern Karl David Hugo Nicklin, som därtills vid detta lyceum tjänstgjort nära 10 år, dels såsom tjänstförrättande lektor och kollega samt sedermera såsom timlärare, finge tillsvidare, räknadt från början af läseåret 1903—1904, anställas såsom biträdande kollega i historia, geografi och svenska språket å parallelafdelningen med 25 timmars undervisningsskyldighet i veckan samt mot ett årligt arvode af 4 000 mark.

Parallelafdelningar hafva under detta triennium varit i verksamhet vid skolans samtliga fem lägre klasser. För deras upprätthållande beviljade Kejslerliga Senaten för läseåret 1902—1903 23 880 mark, för följande läseår 24 380 mark och för läseåret 1904—1905 24 720 mark.

Såsom tillskottsanslag beviljades af Kejslerliga Senaten den 22 Januari 1903 till 1902 års anslag för diverse utgifter 900 mark samt till anslaget för ved och belysning 1 600 mark. För anskaffandet af 30 nya pulpeter anvisades den 10 Juli 1903 600 mark. Dessutom har Öfverstyrelsen ur det på dess stat upptagna anslaget för läroverkens tillfälliga behof beviljat 150 mark för reparation af möbel.

Rektorsvården har under denna treårsperiod handhäfts af kollegan Arvid Ferdinand Lilius.

Eleverna hafva under de skilda åren uppgått till: 444, 455, 414.

Skolråd: Professorn W. Pipping (ordförande till år 1903), bankdirektören K. Bergbom och kaptenen A. W. Lagerborg (bägge till år 1903), filosofiemagistrarna E. Nordström (ordförande från år 1903) och M. A. Waenerberg samt apotekaren K. A. Aschan och docenten M. Oker-Blom (hvardera från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Inom skolans ordinarie lärarepersonal hafva under denna period inga förändringar inträffat.

Elevantalet i detta läroverk har under årens lopp tillvuxit i sådan grad, att sedan läseåret 1902—1903 fullständiga parallelafdelningar funnits vid samtliga fem klasser samt därtill stundom en andra parallelafdelning vid någon klass. Den 29 Maj 1902 biföll Kejslerliga Senaten till inrättandet af en parallelafdelning äfven vid skolans V klass samt beviljade till parallelafdelningens upprätthållande vid skolans samtliga klasser under läseåret 1902—1903 inalles 23 370 mark. För samma ändamål beviljades den 26 Maj 1903 för följande läseår 23 340 mark samt den 11 Juni 1904 för läseåret 1904—1905 23 110 mark. Därjämte biföll Kejslerliga Senaten den 27 Juni 1904 att tvenne parallelafdelningar finge inrättas vid skolans första klass jämte det 5 220 mark anvisades för bekostande af den andra parallellklassen äfvensom för tvänne klassrums upphyrande, värme och städning inalles 1 200 mark under sagda läseår, eller således sammanlagdt 7 420 mark.

Jämväl vid fruntimmersskolans andra förberedande klass blef det nödvändigt att inrätta en parallelafdelning för läsåret 1903—1904, för hvilket ändamål den 1 September 1903 inalles 6 660 mark beviljades.

Elevantalets vid skolan starka tillväxt har föranlett särskilda åtgärder beträffande skolans ekonomi och lokal.

I skrifvelse af den 15 December 1903 hemställde Öfverstyrelsen, att i staten ett årligt anslag af 400 mark skulle för finska fruntimmersskolan i Helsingfors upptagas till aflönande af gårdskarll samt likaså ett anslag af 400 för aflönande af en andra städerska; att vaktmästarens och eldarens boningsrum i den åt nämnda skola öfverlåtna, statsverket tillhöriga gården under infallande sommarferie skulle förenas och förändras till lärosalar; att åt skolans vaktmästare i stället för fria rum och ved skulle beviljas 800 mark hyresmedel årligen; att den nuvarande städerskans lokal i sagda skolhus efter nödigbefunna ändringar skulle öfverlätas såsom bostad åt skolans eldare; samt att åt skolans tvänne städerskor 400 mark skulle anvisas till hyresmedel för hvardera af dem.

Sedan Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna hade låtit utföra ritningar för dessa föreslagna ändringsarbeten likasom äfven kostnadsförslag, slutande å 2 700 mark, fann Kejsrerliga Senaten den 15 Mars 1904 godt bifalla till ifrågavarande förslag af Öfverstyrelsen samt anbefalld Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna att under instundande sommarferie ombesörja ifrågavarande arbeten, med rätt att därtill använda högst 2 700 mark. De för aflönande af gårdskarll en och andra städerska beviljade beloppen beräknades från den 1 September 1904 samt hyresmedlen åt skolans vaktmästare och den i tjänst redan varande städerskan från den 1 Juni 1904.

Förutom ofvan nämnda belopp hafva vidare följanda extra anslag beviljats: för bekostande af grekisk-katolsk religionsundervisning under läsåret 1902—1903 den 22 Januari 1903 280 mark, tillsvidare och så länge behof däraf fortfar, såsom tillskott till det redan förefintliga, för detta ändamål beviljade anslaget; den 24 Febrúari 1903 till betäckande af en i anslaget för diverse utgifter uppkommen brist 266 mark 75 penni; den 17 November 1903 ett tillskott af 2 000 mark till 1903 års anslag för ved och ljus samt därtill 200 mark till bekostande af värme och lyse för andra förberedande klassens parallelafdelning; den 11 Juni 1904 880 mark för anskaffande af 40 nya pulpeter samt den 9 September 1904 415 mark för anskaffande af två bokskåp.

I enlighet med Öfverstyrelsens den 23 Februari 1904 gjorda hemställning berättigade Kejsrerliga Senaten den 22 Mars 1904 Öfverstyrelsen, att på förslag af skolans föreståndarinna, förordna någon vid skolan anställd lärare eller lärarinna att, på föreståndarinnans ansvar, handhafva skolans ekonomi under så lång tid, som de vid läroverkets alla klasser organiserade parallelafdelnin-

garna komme att fortfarande existera, och anvisade Kejserliga Senaten för detta ändamål till Öfverstyrelsens disposition ett årligt anslag af 500 mark, räknadt från början af år 1904. På förslag af föreståndarinnan utfärdade Öfverstyrelsen sedermera den 29 Juni 1904 förordnande för kollegan Gustaf O. I. Hallsten att bestrida nämnda uppdrag. Då kollegan Hallsten på gjord ansökan erhöll afsked från detta uppdrag, förordnade Öfverstyrelsen den 19 September 1905 kollegan Yrjö Arvid Vilhelm Lindstedt att tillsvidare handhafva varande befattning.

Lärokurser och stat för det i samband med fruntimmersskolan verkande fortbildningsläroverket har i föreskrifven ordning fastställts skildt för hvarje läseår. För läseåret 1902—1903 fastställde Kejserliga Senaten detta anslag till 23,200 mark samt för läseåren 1903—1904 och 1904—1905 till 23 520 mark under hvarterdera året, hvartill Kejserliga Senaten sedermera ännu beviljade 2 700 mark för anordnande af parallelundervisning på fortbildningsläroverkets I och II klass.

Följande extra anslag hafva under nu ifrågavarande år beviljats för läroverket. Till betäckande af den brist, hvilken under kalenderåret 1902 hade uppkommit på grund däraf, att arvodesförhöjning, såsom i senaste terårsberättelse omnämnts, genom Kejserliga Senatens beslut af den 5 Maj 1901 hade tillerkänts timlärarene vid fortbildningsläroverket, beviljade Kejserliga Senaten den 3 Februari 1903 ett anslag af 3 132 mark 22 penni. För inköp af undervisningsmateriel beviljade Kejsersenateen den 5 Maj 1903 570 mark samt den 20 Mars 1904 2 391 mark 10 penni till betäckande af den brist, hvilken under år 1903 hade yppats i de för läroverkets upprätthållande under samma tid anvisade anslag.

I läroverkets ledning inträffade vid utgången af läseåret 1904—1905 förändringar. I en till Öfverstyrelsen ingifven skrifvelse hade nämligen förre universitetslektorn Bernhard Fredrik Godenhjelm för egen del äfvensom å sin hustru Ida Godenhjelms vägnar anhållit, att han och hans hustru redan efter utgången af sagda läseår skulle befrias från de genom Kejserliga Senatens skrifvelse af den 4 Mars 1886 dem lämnade uppdrag att vara: lektorn Godenhjelm ordförande och lektorskan Godenhjelm medlem i pedagogiska direktionen för ifrågavarande fortbildningsläroverk. Sedan Öfverstyrelsen med anledning häraf hade uppmanat nämnda direktion att uppgöra förslag till ifrågavarande befattningars besättande å nyo, fann Kejserliga Senaten den 15 Juni 1905 godt bifalla lektorn och lektorskan Godenhjelms anhållan samt i enlighet med Öfverstyrelsens hemställning förordna föreståndarinnan för finska fruntimmersskolan i Helsingfors Ottilia Stenbäck att från början af läseåret 1905—1906 tillsvidare vara föreståndarinna för fortbildningsläroverket och ordförande i dess direktion samt kollegan vid fruntimmersskolan Gustaf Onni Imanuel Hall-

sten och lärarinnan vid fortbildningsläroverket Johanna Ottilia Andersin att från samma tid tillsvidare vara: Hallsten förste ledamot af direktionen samt biträde åt fortbildningsläroverkets föreståndarinna och Andersin andra ledamot i sagda direktion, hvarjämte Kejserliga Senaten åt lärarinnan Andersin till det arfvode af 300 mark, som jämlikt Kejserliga Senatens skrifvelse af den 4 Mars 1886 för detta uppdrag tillkom henne, beviljade ett tillskott af 200 mark, att utbetalas tillsvidare från början af läsåret 1905—1906.

Eleverna hafva under de skilda åren i fortbildningsläroverket uppgått till: 104, 124, 163, af hvilka, efter aflagd lärarinneexamen, under de skilda åren afgingo: 27, 23, 18. Praktiska prof hafva under samma tid aflagts: 18, 17, 27.

Fruntimmersskolans elevantal har under samma tid utgjort: 412, 473, 473.

Skolråd: Professorerna O. Donner (till år 1903; ordförande) och E. A. Homén (till år 1903), Doktorn K. A. Rönnholm (från år 1903), fruarna S. Rein (till år 1903), A. Almberg, J. Danielson och H. Krohn (sedan år 1903).

Svenska fruntimmersskolan. Lärarinnan i tyska språket Anna Catarina Blomqvist erhöll på egen begäran den 14 Oktober 1904 afsked från tjänsten med årlig listidspension 2 400 mark, räknadt från den 1 instundande November. Att bestrida vikariatet för tjänsten förordnades fröken Agnes Alina Palmgren. Till lärarinna i teckning konstituerades den 31 December 1904 fröken Hanna Charlotta Maria Cederholm.

Under denna treårsperiod har i skolan fortsättningsvis funnits fullständiga parallelafdelningar. Till deras upprätthållande beviljades för läsåret 1902—1903 21 700 mark samt för hvardera af de följande åren 21,640 mark.

Tillskottsanslag hafva för olika behof beviljats på följande sätt: till betäckande af en i skolans anslag för ved och ljus motsedd brist beviljade Kejserliga Senaten den 19 Augusti 1903 1 600 mark och den 8 Februari 1904 för samma ändamål 651 mark 5 penni samt på samma gång till anslaget för öfningstimmar och praktiska prof ett tillskott af 758 mark 73 penni. För gasbelysning med s. k. Auerlampor beviljades den 10 Januari 1904 226 mark 30 penni.

På gjord hemställning biföll Kejserliga Senaten den 15 Februari 1905 därtill, att Öfverstyrelsen erhöll rätt att på förslag af föreståndarinnan förordna lämplig person att, på föreståndarinnans ansvar, bistå kenne i kansliarbetena vid fruntimmersskolan och fortbildningsläroverket, så länge parallelafdelningar komme att existera vid fruntimmersskolans alla ordinarie klasser; för hvilket ändamål ett årligt anslag af 500 mark beviljades, att utgå från början af år 1905.

I ledningen af det med skolan förenade *fortbildningsläroverket* har under detta tidsskede någon förändring icke inträffat. Lärokurser och anslagen för

läroverket hafva årligen fastställts och stego de sistnämnda under hvarje af nu ifrågavarande läseår till 21 325 mark.

Till fyllande af den brist, som uppkommit genom timlärarene beviljad arvodesförhöjning, anvisade Kejserliga Senaten den 24 Mars 1904 ett anslag af 3,165 mark 75 penni.

Fortbildningsläroverkets elevantal utgjorde under de skilda åren 82, 93, 86. Efter aflagd lärarinneexamen afgingo af dessa under samma tid: 6, 16, 9.

Fruentimmersskolans elevantal har under dessa läseår utgjort: 399, 404, 418.

Skolråd: Geheimerådet A. von Collan (ordförande), fruarna H. Estlander, A. Edelfelt och H. Wasastjerna (de tvenne sistnämnda till år 1903) och professorn A. G. Wallensköld.

Nya finska fruentimmersskolan. Sedan nådig förordning om inrättandet af en ny femklassig, finsk fruentimmersskola i Helsingfors stad från början af läseåret 1905—1906 på förut omtaladt sätt utfärdats, skred Öfverstyrelsen, på grund af Kejserliga Senatens den 18 Januari 1905 gifna befallning, till vidtagande af de närmare åtgärder, som af nämnda förordning betingades.

Med hänsyn till platsen ansåg Öfverstyrelsen lämpligast att skolan skulle placeras i stadens nordöstra del, likväl icke på andra sidan Långa bron. Lokal upphyrdes sedermera i gården N:o 3 vid Riddaregatan för en årshyra af 2,500 mark. Sedan lärarinnetjänsten, hvarmed skyldigheten att handhafva föreståndarinnebefattningen tillsvidare är förenad, varit till ansökning kungjord, förordnade Öfverstyrelsen den 17 Maj 1905 föreståndarinnan för finska samskolan i Salo, filosofiekandidaten Johanna Vilhelmina Asp att från början af läseåret 1905—1906, tillsvidare och tills därom annorlunda förordnas, jämte föreståndarinnebefattningen bestrida den till lärarinnetjänsten hörande undervisningsskyldighet enligt eget val.

Borgå.

Svenska klassiska lyceet. Till nyinrättade lektorstjänsten i ryska språket utnämndes den 18 Januari 1905 kollegan i samma ämne vid lyceet, filosofiemagistern Walter Gustaf Kranck, hvilken redan från den 1 September föregående år varit förordnad att såsom vikarie bestrida tjänsten.

Då detta läroverk hör till de klassiska lyceer, vid hvilka en privat realafdelning finnes inrättad vid de högre klasserna, hafva, såsom förut på sid. 19 omtalats, de elever å III och IV klassen, hvilka sådant önska, fortsättningsvis tillåtits utbyta latin mot tyska och teckning.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af lektorn Karl Axel Bergholm. Eleverna hafva under de skilda åren uppgått till: 134, 121, 113.

Skolråd: Vicekonsul G. L. Säderström (ordförande), fabrikanten R. W. Ekblom, kommunalrådet B. E. Holmerus (till år 1903), bankdirektören A. Gulin (från år 1903), borgmästaren M. Schauman (till år 1903) samt fruarna V. Linsén och H. Lindblad (från år 1903).

Lovisa.

Svenska elementarskolan. På grund af särskilda förordnanden har lärarinnan Nanny Mathilda Hammarström fortsättningsvis handhaft lediga kollegatjänsten i matematik och naturalhistoria.

Följande tillskottsanslag hafva under nu ifrågavarande år beviljats: den 18 September 1903 ett tillskott af 280 mark till aflönande af grekisk-rysk religionslärare, att utgå från början af läsåret 1903—1904 tillsvidare, samt den 8 Mars 1905 för remont af pulpeter, klassbord och stolar 400 mark.

Jämlikt Kejsrerliga Senatens beslut af den 8 Mars 1905 upphyrdes för skolan fortsättningsvis för tre, möjligen två års tid dess nuvarande lokal, mot en förhöjd årlig hyra af 4 000 mark, för tiden från den 1 September 1905.

Rektorsvärden har fortfarande handhafts af kollegan Karl Konstantin Nyström.

Eleverna hafva under de skilda åren uppgått till 83, 79, 81.

Skolråd: Kyrkoherden I. A. Nikander (ordförande), magistern V. E. Linderoos, stadsläkaren H. E. Ekelund och borgmästaren G. H. F. Kuhlefelt (till år 1903).

Ekenäs.

Svenska elementarskolan. Förut har redan omtalats, att svenska elementarskolan i Ekenäs vid utgången af denna treårsperiod upphörde med sin verksamhet under sin dåvarande form och öfvertogs af staden, hvilken berättigades att omorganisera och utvidga skolan till en femklassig real- och borgareskola.

Några förändringar hafva icke under detta tidsskede inträffat bland lärarepersonalen, förrän skolans ordinarie kolleger, såsom jämväl redan framstälts, den 1 September 1905 öfverfördes på indragningsstat.

Mindre anslag för ved och belysning hafva skilda resor beviljats.

Rektorsvärden har fortfarande handhafts af kollegan Karl Malin.

Elevantalet har under nu ifrågavarande år utgjort 51, 40, 40.

Skolråd: Seminariidirektorn F. V. Sundvall (ordförande), lektorn M. Lindén och borgmästaren B. Schauman (alla tre till år 1903), stadsläkaren C. Höijer, rådmannen I. Taucher och lektorn K. E. Sonck.

Åbo.

Finska klassiska lyceet. Sedan kollegan i svenska språket Anton Aman-
 dus Karsten utnämns till lektor vid svenska reallyceet på orten, med rätt
 att tillträda tjänsten den 1 December 1904, förordnades filosofiemagistern Gustaf
 Albert Kannas att bestrida lediga kollegatjänsten i svenska språket, och ut-
 nämndes han den 1 November 1905 jämväl till ordinarie innehafvare af samma
 tjänst. Att bestrida kollegatjänsten i geografi, naturalhistoria och kalligrafi,
 hvilken efter kollegan Klas Thorsten Gustaf Renvalls utnämning till lektor
 vid svenska reallyceet på orten den 1 November 1904 blifvit ledig, förordnades
 från samma dag för ett års tid filosofiemagistern Lauri Teodor Helle. Till
 tjänsten utnämndes ordinariter den 22 November 1904 kollegan vid finska
 klassiska lyceet i Uleåborg Antti Rietrikki Helaakoski, med rätt att tillträda
 tjänsten den 1 November 1905. Till lektor i ryska språket utnämndes den 18
 Januari 1905 kollegan i samma ämne Oskar Fredrik Palmroos.

På gjord ansökan beviljade Kejserliga Senaten den 13 Juli 1904 åt
 lektorn i matematik och fysik Edvard Maunulin afsked från tjänsten, räknadt
 från den 1 September 1904, samt tillade honom därjämte en lifstidspension af
 4 500 mark, att utgå från samma dag. Till den sålunda ledig vordna tjän-
 sten utnämndes den 29 Mars 1905 rektorn vid finska klassiska lyceet i Tava-
 stehus, lektorn Johan Engelbert Sargren, med rätt att tillträda tjänsten den
 1 September 1905. Lyceets sånglärare Erik Emil Ekman erhöll på begäran
 afsked från den 1 September 1905. Efter hans afgang uttardades den 16 Ok-
 tober 1905 konstitutorial på sångläraretjänsten för läraren i sång vid finska
 reallyceet på orten Juho Viljo Mikkola.

På framställning af Öfverstyrelsen biföll Kejserliga Senaten den 1 Mars
 1905 därtill, att finska klassiska och finska reallyceets lokaler finge förenas med
 stadens vattenledning, för hvilket ändamål ett extra anslag af 4 382 mark ställ-
 des till Öfverstyrelsens för Allmänna Byggnaderna disposition. För särskilda
 behof har Kejserliga Senaten under detta triennium beviljat följande anslag:
 den 11 September 1902 ett tillskott af 1 200 mark till lyceets skolkassa för
 samma kalenderår; den 17 November 1903 ett anslag af 349 mark 25 penni
 för anskaffande af gasbelysningsutensilier; den 17 Maj 1905 ett belopp af 2 300
 mark för komplettering af skolans samling af fysikaliska apparater. Dessutom
 anvisades den 1 Mars 1905 för bestridande af vikariatet för kollegatjänsten i
 ryska språket för ett års tid, från den 1 Februari 1905 till samma dag föl-
 jande år, ett tillskottsanslag af 1 200 mark.

Såsom rektor för skolan har lektorn Henrik Melander fortfarande
 kvarstått.

Elevantalet utgjorde läseåret 1902—1903 på klassiska och reala linjen tillsammans 425, under följande läseår, då reallinjen afskildes till själfständigt läroverk, i klassiska lyceet 225 och året därpå 236.

Skolråd: Borgmästaren K. F. S. Lilius (ordförande), stadsläkaren A. R. Spooft, fängelsedirektören V. Nybergh (samtlige till år 1903), apotekaren A. Kyrklund (till år 1904); bankdirektör L. Gestrin (ordförande) och doktorn J. K. Aarnio (hvardera från år 1903) samt bokhandlanden W. Mustelin (från år 1904).

Svenska klassiska lyceet. På gjord ansökan beviljade Kejslerliga Senaten den 10 Juni 1904 åt kollegan i finska språket, lektorn August Reinhold Pelanders afsked från tjänsten, räknadt från den 1 September 1904, samt tillförsäkrade honom en årlig listidspension af 3 500 mark. Till den sålunda ledigblifna kollegatjänsten utnämndes den 7 December 1904 till vikarie vid tjänsten tidigare tillförordnade filosofiemagistern Albin Sulho Valerius Rosengren, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Den 13 Juli 1904 beviljade Kejslerliga Senaten, likaledes på gjord ansökan, kollegan Karl Johan Wahlström afsked från tjänsten, räknadt från den 1 September 1904, samt tillade honom en årlig listidspension af 3 500 mark, att utgå från samma tid. Till denna tjänst, hvilken skulle tillträdas den 1 September 1905, utnämndes den 8 November 1904 kollegan vid finska fruntimmersskolan i Jyväskylä Uno Brynolf Roos, hvilken redan tidigare hade förordnats att från den 1 September 1904 till samma dag 1905 bestrida vikariatet för tjänsten.

Den 7 December 1904 utnämndes kollegan i ryska språket vid detta lyceum Uno Elias Lindström till lektor i samma ämne, med rätt att tillträda lektorstjänsten den 1 Januari 1905.

Lediga lektorstjänsten i grekiska och latin har tillsvidare handhafts af föreståndaren för handelsinstitutet Karl Verner Gabriel Lindeqvist.

Den 2 December 1902 beviljades 604 mark 16 penni för upphyrandet af gymnastiksal för vårterminen 1903 för detta lyceum och finska fruntimmersskolan på orten. Likaså beviljades den 1 Februari 1905 378 mark 92 penni till fyllande af en under vårterminen i löneförmånerna vid vikariatet för kollegatjänsten i ryska språket uppkommen brist.

Rektorsvården omhänderhades af lektorn Jakob Emil Amnell, tills han den 28 April 1904 på gjord ansökan af Kejslerliga Senaten befriades från detta uppdrag, hvarhos lektorn vid lyceet, filosofiedoktorn Karl Julius Hartman förordnades till rektor för läroverket.

Elevantalet har under de skilda åren utgjort: 212, 222, 221.

Skolråd: Hofrättsrådet H. Serenius (ordförande), hofrättsassessorn F. A. Kumlin (bägge till år 1903), doktor W. Stadius (ordförande från år 1903) kommunalrådet G. A. Petrelins och vicekonsul A. Jakobsson.

Finska reallyceet. Tidigare har redan omtalats att realafdelningen vid finska klassiska lyceet i Åbo, jämlikt nådig föreskrift af den 13 Augusti 1903, skulle från den 1 September samma år afskiljas till ett själfständigt finskt reallyceum. Sedan Öfverstyrelsen, till fullgörande af Kejslerliga Senatens därom gifna befallning, i skrifvelse af den 31 Augusti af läroverkets rektor hade infordrat utlåtande och förslag beträffande, bland annat, bestridandet och besättandet af de i den fastställda staten upptagna nya tjänsterna, beslöt Öfverstyrelsen den 18 Januari 1904 till ansökning kungöra 6 lektors- och 5 kollegatjänster äfvensom läraretjänsterna i sång och i kalligrafi jämte teckning. Dessa tjänster, hvilka alla skulle tillträdas den 1 September 1904, besattes på följande sätt. Till lektorstjänsten i historia och finska språket utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten den 28 April lektorn i samma ämnen vid reallyceet i Sordavala, filosofiedoktorn Oskar Adolf Forsström. Då lektorn Forsström ännu samma år, den 1 December, vann transport till lektorstjänsten i historia och geografi vid svenska reallyceet i Helsingfors, har tjänsten bestridits af vikarier. Den 20 Maj 1904 utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten filosofiemagistern Ivar Woldemar Wallenius till lektor i ryska språket och till kollega i samma ämne kollegan i ryska språket vid finska reallyceet i Sordavala Juuso Putro. Den sistnämnde blef dock redan den 22 Mars 1905 utnämnd till lektor i ryska språket vid finska klassiska lyceet Jyväskylä. Till läraretjänsten i sång konstituerades den 8 Juni 1904 klockaren Juho Viljo Mikkola. Den 10 Juni utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten assistenten vid Kejslerliga Alexanders Universitetets zootomiska inrättning, filosofiekandidaten Don Artur Vikström till lektor i naturalhistoria och geografi, lektorn i religion, logik och svenska språket vid finska klassiska lyceet i Kuopio, teologiekandidaten Einar Fredrik Napoleon Candolin till lektor i religion och historisk läsning, lektorn i tyska och franska språket vid finska reallyceet i Sordavala, filosofielicentiaten Kaarle Sanfrid Laurila till enahanda tjänst vid detta lyceum, samt lektorn i matematik och fysik vid finska klassiska lyceet i Uleåborg, filosofiedoktoren Ivar Alfred Rosenqvist till lektor i matematik, fysik och kemi. Den 20 Juli erhöll läraren i teckning och kalligrafi vid finska fruntimmersskolan i Åbo Elias Muukka konstitutorial att jämväl vid detta läroverk vara lärare i teckning och kalligrafi. Till kollega i matematik och naturlära utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten den 10 Augusti 1904 filosofiemagistern Karl Robert Ceder, till kollega i gymnastik kollegan i samma ämne vid finska klassiska lyceet i Björneborg Lauri Magnus Boijer samt till kollega i finska och svenska språken biträdande kollegan vid finska klassiska lyceet i samma stad Frans Fredrik Airola. Å läraretjänsten i engelska språket erhöll lärarinnan Ella Törngren konstitutorial den 17 Oktober; till kollega i svenska och tyska språken utnämndes den 19 Oktober filosofiemagistern

Johannes Mikael Almark samt till kollega i ryska språket den 24 Oktober filosofiekandidaten Edvard Emil Grönroos, hvilken sistnämnde berättigades tillträda tjänsten den 1 April 1906.

Beträffande lokal för läroverket anhöll Öfverstyrelsen den 14 Juli 1903, på förslag af rektor, om nådig föreskrift därhän, att industriskolans i Åbo förra lokal skulle till begagnande öfverlätas åt finska klassiska. Genom beslut af den 19 Augusti fann Kejserliga Senaten godt härtill bifalla, tills vidare doek med af Industristyrelsen föreslagna inskränkingar. Då likväl såväl industriskolans lokal som den egentliga lyceibyggnaden led af många bristfälligheter, hemställde Öfverstyrelsen, med stöd af lärarekollegiernas och skolrådets vid ifrågavarande läroverk i ärendet afgifna utlåtanden äfvensom på platsen verkställd syn, den 19 April 1905 hos Kejserliga Senaten, att, i händelse industriskolans i Åbo till reallyceets begagnande upplåtna förra lokal ansåges oduglig för detta ändamål, ny, ändamålsenlig lokal så snart som möjligt skulle för detta lyceum uppföras och att åtgärder genast skulle vidtagas för anskaffandet af lämplig tomt samt att särskilda reparationsarbeten skulle utföras i den egentliga lyceibyggnaden.

Sedan med anledning häraf Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna med inforardt utlåtande inkommit, anvisade Kejserliga Senaten den 6 September 1905 till sagda Öfverstyrelsens disposition 2 932 mark 10 penni för utförande af nödigbefunna reparationsarbeten i den egentliga lyceibyggnaden.

Följande extra anslag hafva för läroverkets behof beviljats: den 2 September 1903 för anskaffande af skolinventarier 2 321 mark; den 17 Maj 1905 för möbel och inventarier 1 183 mark samt för inköp af nya pulpeter 440 mark. För inköp af ett harmonium beviljades den 1 Februari 1905 530 mark och den 17 Maj 280 mark för anskaffande af nödig undervisningsmateriel i kemi.

Såsom rektor för skolan har fortfarande rektorn för finska klassiska lyceet Henrik Melander kvarstått.

Eleverna uppgingo under läsåret 1903—1904 till 249 och under följande läsåår till 274.

Skolråd: Detsamma för finska klassiska lyceet.

Svenska reallyceet. Den 6 Oktober 1903 beviljade Kejserliga Senaten lektorn i naturalhistoria och geografi, filosofiedoktorn Karl Alfred Poppius afsked från tjänsten äfvensom en lifstidspension af 4 500 mark, att utgå från den 1 November 1903. Till den sålunda ledigblifna lektorstjänsten, hvilken lektorn Poppius, på gjord framställning, förordnades att såsom vikarie handhafva ända till den 1 November 1904, ntnämndes den 12 Januari 1904 kollegan vid finska klassiska lyceet, filosofiemagistern Klas Thorsten Gustaf Renvall, hvilken ägde att tillträda tjänsten den 1 November samma år. Likaså erhöi, på gjord ansökan, lektorn i historia, geografi och svenska språket, filosofiedoktorn

Anders Leonard Sundholm den 19 November 1903 afsked från sin tjänst äfvensom en lifstidspension af 4500 mark om året, räknadt från den 1 December 1903. Till tjänsten utnämndes den 28 April 1904 kollegan i svenska språket vid finska klassiska lyceet på orten, filosofielicentiaten Anton Amandus Karsten. Den 21 December 1904 utnämndes filosofiemagistern Bror Wäinö Mattias Bäckman till lektor i ryska språket med rätt att tillträda tjänsten den 1 Januari 1905.

Särskilda extra anslag hafva åt skolan beviljats: den 22 Januari 1903 ett tillskott af 500 mark till anslaget för diverse utgifter för år 1902 samt den 10 Februari samma år 2395 mark 75 penni för införandet af vattenledning i skolgården. Dessutom beviljades den 1 November 1905 350 mark till fyllande af en under år 1904 i det å läroverkets stat upptagna anslaget för diverse utgifter uppkommen brist, hvarjämte anslaget för diverse utgifter 1600 mark höjdes till 1950 mark om året, att utgå från början af kalenderåret 1905.

Rektorsvården har efter lektorn Poppius afgang handhafts af lektorn, teologiekandidaten Konrad Felix Ahlman, som den 25 Februari 1904 af Kejserliga Senaten härtill förordnades.

Til prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 11 Februari 1905 lektorn Anton Amandus Karsten.

Elevantalet utgjorde 1902—1905: 165, 163, 181.

Skolråd: Fängelseläkaren G. M. von Essen (till år 1903, ordförande) kommerserådet F. von Rettig, fabrikanten N. Boman, handlanden E. Nylund och hofrättsrådet G. M. Tenlén (till år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Lärarinnan i tyska och franska språken Maria Tarasow erhöll den 27 September 1904 ansökt afsked, och förordnades fröken Tyyne Maria Wuorinen att tillsvidare handhafva vikariatet för denna tjänst.

Det år för år ökade elevantalet har nödvändiggjort en årlig ökning af parallelafdelningarna. Sålunda inrättades, jämlikt Kejserliga Senatens beslut af den 16 Februari 1902, en parallelafdelning vid skolans I klass för läsåret 1902—1903, hvarhos för ändamålet 4400 mark beviljades; den 27 Juni 1903 bifölls till inrättande af en parallelafdelning vid de två lägsta klasserna för följande läseår och anvisades 10880 mark härför äfvensom för läsåret 1904—1905 vid de tre lägsta klasserna af skolan, för hvilket ändamål 16660 mark beviljades den 27 Juni 1904. Dessutom anvisades den 9 September 1904 för upphyrande af lokal för parallellklasserna för ett års tid 3000 mark.

För skolans behof hafva särskilda anslag beviljats: den 2 December 1902 för anskaffande af nödig lokal för elevernas gymnastiköfningar under vårterminen 1903 604 mark 16 penni; för anskaffande af pulpeter och stolar har under särskilda resor beviljats sammanlagdt 4528 mark äfvensom ett extra anslag af 100 mark åt vaktmästaren, för tiden från den 1 September 1902 tillsvidare, eller till dess skolan erhåller eget hus.

Behovvet af en rymligare och ändamålsenligare lokal har till följd af elevantalets årliga stegring blifvit allt kännbarare. Med hänsyn härtill hemställde Öfverstyrelsen redan den 30 Mars 1900, att för skolan ett eget, dess behof motsvarande hus skulle uppföras. Sedan tomt för ändamålet anskaffats samt Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna uppgjort fullständiga ritningar och kostnadsförslag, hemställde Kejslerliga Senaten i underdånig skrifvelse af den 26 Februari 1903 hos Hans Kejslerliga Majestät, att för uppförande af ett eget skolhus för ifrågavarande skola af allmänna medel ett belopp af högst 210 000 mark finge användas. Genom nådigt förfogande af den 31 December 1903 täcktes Hans Kejslerliga Majestät anbefalla att denna Senatens hemställning skulle lämnas utan afseende.

Då emellertid den för skolan upphyrda lokalen såväl vid i skolan verkställd syn som ock på grund af de af läroverkets föreståndarinna och skolråd anförda sakförhållanden befanns för sitt ändamål otillfredsställande samt i afseende å utrymme otillräcklig och tillika visat sig ohygienisk för eleverna, hemställde Öfverstyrelsen ånyo i skrifvelse af den 25 Oktober 1904 hos Kejslerliga Senaten att för ifrågavarande skola ett eget skolhus skulle uppföras. På underdånig hemställning af Kejslerliga Senaten biföll Hans Kejslerliga Majestät sedermera den 21 Februari 1905 därtill, att af finska allmänna medel under åren 1905 och 1906 210 000 mark finge användas för uppförande af hus för skolan. Då den nya skolgårdens tomtareal sedan befanns så litet, att det ej skulle erbjuda tillräckligt utrymme till gårdsplan för skolan, hemställde Öfverstyrelsen, på förslag af skolrådet, den 19 April 1905 hos Kejslerliga Senaten att Statsverket för utvidgande af gårdsplanen skulle inlösa angränsande tomt. Med anledning häraf förordnade Kejslerliga Senaten den 28 September 1905 att nämnda tomt skulle för ändamålet inlösas för statsverket för en köpesumma af 35 000 mark.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 212, 239, 282.

Skolråd: Domkapitelsnotarien J. A. Malmgren (ordförande), järnvägs-läkaren K. G. Kyrklund, fruarna A. Schoultz och A. Jahnsson (till år 1903) samt hofrättsnotarien O. A. Westerling (till år 1903).

Svenska fruntimmersskolan. På gjord ansökan erhöll kollegan i religion och finska språket Hulda Emilia Roos den 24 Oktober 1902 afsked från tjänsten, hvarjämte hon på grund af tidigare gjord ansökan till följd af obotlig sjukdom berättigades åtnjuta en årlig listidspension af 2 600 mark. Till den sålunda ledigblifna tjänsten utnämndes den 29 Maj 1903 filosofiekandidaten Alina Sofia Ingeborg Östergren, hvilken jämväl såsom vikarie hade bestridit densamma.

För införande af vattenledning i skolan beviljade Kejslerliga Senaten den 20 September 1902 ett anslag af 3 928 mark 55 penni.

För grekisk-katolsk religionsundervisning beviljades den 8 Mars 1904 högst 280 mark för tiden från den 1 September 1903 tillsvidare och så länge behovet däraf fortfar. Till skolans anslag för diverse utgifter beviljades den 26 November 1902 ett tillskott af 400 mark samt den 19 Augusti 1905 för anskaffande af 12 s. k. reformpulpeter 600 mark.

Elevantalet var under de skilda åren: 165, 164, 178.

Skolråd. Lektorn G. A. Cygnaeus (ordförande), medicinelicentiaten G. A. Tollet, fru H. Malmgren, justitierådmannen R. A. von Willebrand och fru A. Schybergson (de bägge sistnämnda till år 1903).

Mariehamn.

Svenska realläroverket. Till lediga kollegatjänsten i svenska och finska språken befullmäktigades den 9 December 1902 filosofiexaminiaren Henrik Walter Sjöblom, som likväl den 1 November 1904 transporterades till enahanda tjänst vid svenska fruntimmersskolan i Nikolaistad. Den 22 April 1903 erhöll fröken Anna Sigröd Alexandra Heurthén fullmakt på lediga läraretjänsten i religion, och den 16 Oktober 1903 förordnades gymnastikläraren Bruno Leonard Florström på tvenne profår till lärare i gymnastik vid realläroverket. Då kollegan, rektorn Karl Walter Poppius den 24 Mars 1904 utnämns och transporterats till kollega i matematik och naturvetenskap vid svenska fruntimmersskolan i Nikolaistad, utnämndes den 1 November 1904 filosofiekandidaten Anders Wilhelm Johansson till kollega i matematik, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Maj 1905.

Läroverkets nya hus, om hvars uppförande Kejserliga Senaten fattade beslut den 28 November 1900, har under denna period blifvit färdigt, så att skolan vid början af läsåret 1903—1904 kunde inflytta i detsamma. För skolhusets inredning samt för anskaffandet af gymnastikapparelj, nödiga inventarier m. m., beviljade Kejserliga Senaten den 12 Maj 1903 ett anslag af 8000 mark. Till aflönande af vaktmästare, förutom fri bostad och värme, anvisades för kalenderåret 1904 ett årsarvode af 600 mark, hvilket belopp sedermera upptagits i läroverkets stat. Dessutom har för läroverkets diverse utgifter beviljats inalles 400 mark och för biblioteket 200 mark.

Efter rektor Poppius' öfvergång till annat läroverk förordnade Kejserliga Senaten den 20 Augusti 1904, att med besättandet af rektorsbefattningen skulle anstå tillsvidare samt att kollegan Ivar Ferdinand Bergroth provisoriskt skulle handhafva rektorsvärdet.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 101, 95, 102.

Skolråd. Vicekonsuln H. F. Tammelander (ordförande), handlanden N. O. Nordenson, sjökaptenen I. N. Schröder (alla till år 1903), navigationsskole-

föreståndaren H. Korsström, apotekaren C. A. Furstenborg, fruarna O. Schröder (alla från år 1903) och E. Wessell samt stadsläkaren A. Gylling (ordförande från år 1903).

Björneborg.

Finska klassiska lyceet. Sångläraren vid lycet, orgelnisten Heikki Juhonisonen afled sommaren 1904. Efter honom erhöill filosofiemagistern Heikki Valentin Klemetti den 20 December 1904 konstitutorial på sångläraretjänsten, med rätt att tillträda densamma den 1 Augusti 1905. Kollegatjänsten i gymnastik blef ledig efter kollegan Lauri Magnus Boijers den 10 Augusti 1904 vunna transport till finska reallyceet i Åbo, och utnämndes till denna tjänst den 18 April 1905 gymnastikläraren Kaarlo Adrian Pulkkinen, hvilken redan under läsåret 1904—1905 varit förordnad att bestrida vikariatet för tjänsten.

Sedan lektorn i latinska språket, filosofiedoktorn Erik Johan Tammelin den 1 November 1904 utnämnts till öfverinspektör i Öfverstyrelsen, har den lektorn i latin åliggande undervisningsskyldigheten, jämlikt den för de klassiska lyceerna gällande timfördelningsplanen, öfvergått på lektorn i latin och grekiska vid lyceet Ernst Gustaf Nyberg. Den 1 November 1904 utnämndes kollegan i latin och finska språket Kaarle Kustaa Jaakkola till enahanda tjänst vid finska klassiska lyceet i Tammerfors, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905. Att bestrida vikariatet för den efter honom lediga tjänsten under läsåret 1905—1906 förordnades den 25 Januari 1905 filosofiekandidaten Fredrik Magnus Colerus.

Till lektor i ryska språket förordnades den 18 Januari 1905 kollegan i samma språk Karl August Wilhelm Dunkers.

Sedan Kejsrerliga Senaten på anhållan af läraren i tyska och franska språken vid lyceet, filosofiekandidaten Eeli Granit samt med anslutning till Öfverstyrelsens förordande utlåtande den 19 Oktober 1904 hade förordnat att läraretjänsterna i tyska och franska språken vid detta lyceum skulle indragas, räknadt från den 1 Januari 1905, samt att i lyceets stat från samma tid skulle upptagas löneförmåner för en kollegatjänst i tyska och franska, att utgå från sagda tid, förordnades filosofiekandidaten Granit att under kalenderåret 1905 bestrida vikariatet för ifrågavarande kollegatjänst samt utnämndes till densamma ordinariter den 24 Oktober 1905, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Januari 1906.

Till betäckande af en genom bestridandet af vikariatet för kollegatjänsten i ryska språket under 1 års tid, från den 1 Februari 1905 till samma dag 1906, uppkommen brist beviljade Kejsrerliga Senaten den 1 Mars 1905 ett tillskottsanslag af 698 mark.

För diverse utgifter vid skolan beviljades den 2 December 1902 ett tillskott af 320 mark samt till bestridande af tryckningskostnaderna för en i årsprogrammet för 1904 intagen uppsats ett belopp af 300 mark.

Rektorsvården har fortsättningsvis handhafts af lektorn Lars Hugo Sandelin. Från prorektorsbefattningen befriades, på egen begäran, den 5 Maj 1903 lektorn Ernst Gustaf Nyberg, och förordnades i hans ställe lektorn Erik Johan Tammelin. Då den sistnämnde den 1 December 1904 afgick från skolan, förordnades den 22 November 1904 till prorektor vid läroverket lektorn Frans Oskar Rapola.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 196, 186, 195.

Skolråd. Lektorn E. V. Selin (till år 1902, ordförande), vicepastorn L. W. Häggström, bankdirektörn K. O. Lilius (ordförande från år 1902), filosofiemagistern K. G. Ollonqvist, stadskassören E. H. B. Krook och packhusinspektorn W. G. Pesonius (från år 1903).

Tavastehus.

Finska klassiska lyceet. Den sedan år 1900 ledigblifna läraretjänsten i tyska språket har ännu icke blifvit ordinariter besatt och har densamma, jämlikt Kejsrerliga Senatens förordnande af den 11 September 1903, tillsvidare, ända från den 1 September sistsagda år, bestridts af filosofiekandidaten Filemon Onnela. På hemställning af Öfverstyrelsen samtyckte Kejsrerliga Senatens den 22 November 1904 därtill, att i stället för läraretjänsterna i tyska och franska språken en kollegatjänst i dessa språk skulle inrättas från början af läsåret 1905—1906 och skulle blifvande innehafvare af denna tjänst vara skyldig att undervisa jämväl i finska språket; att från samma tid i staten skulle för denna kollegatjänst upptagas lön 3 000 mark och arfvode 600 mark samt de med de nuvarande läraretjänsterna förenade löneförmånerna från samma tid indragas. Den 1 November 1905 förordnades filosofiekandidaten Filemon Onnela att från den 1 September 1905 till samma dag 1906 bestrida vikariatet för den nya kollegatjänsten.

I december 1903 afled kollegan i latin och finska språket vid lyceet Karl Emil Fabian Brummer. Till den sålunda ledigblifna tjänsten utnämndes den 24 Oktober 1905 filosofiekandidaten Hemming Karjalainen, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Maj 1906. Den 18 Januari 1905 utnämndes kollegan i ryska språket vid lyceet, lektorn Edvard Wilhelm Palander till lektor i samma ämne. Sedan Kejsrerliga Senatens den 29 Mars 1905 hade utnämnt och transporterat lektorn i matematik och fysik, rektorn Johan Engelbert Sargren till lektor i samma ämnen vid finska klassiska lyceet i Åbo, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905, förordnades den 12 Juli filosofie-

doktorn Väinö Erik Elias Stadigh att under läsåret 1905—1906 bestrida vikariatet för sagda tjänst. Då lektorn i religion och logik, teologiedoktorn Johan Samuel Pajula såsom utnämnd kyrkoherde i Itis församling tillträdt denna sin tjänst den 1 Maj 1905, förordnade Kejslerliga Senaten den 10 Maj 1905 filosofiemagistern Väinö Matti Ropponen att från den 1 Juni 1905 till den 1 Maj 1906 bestrida vikariatet för lektorstjänsten i religion och historisk läsning.

Anslaget för undervisning i grekisk-katolsk religionslära, förut 280 mark, förhöjdes af Kejslerliga Senaten den 7 December 1904 till 700 mark, att utgå från början af läsåret 1904—1905. För reparation af etthundra gamla pulpetar beviljades den 23 Augusti 1905 1900 mark.

Rektorsvården vid lyceet handhades fortsättningsvis af lektorn, filosofiedoktorn Karl Olof Lindeqvist, tills att Kejslerliga Senaten den 18 December 1903 på hans egen begäran beviljade honom afsked från detta uppdrag och samtidigt därtill förordnade lektorn Johan Engelbert Sargren. På gjord begäran befriade Öfverstyrelsen den 20 Oktober 1903 kollegan Anders Emil Favén afsked från prorektorskapet.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 209, 214, 194.

Skolråd: Kammarrådet G. W. Liukkonen (ordförande), landssekreteraren K. G. M. Anthoni (till år 1903), kollegiirådet K. H. Bartram, vicepastorn A. V. Appelqvist, prosten J. Johansson och doktorn K. von Fieandt (från år 1903).

Tammerfors.

Finska reallyceet. Genom Kejslerliga Senatens beslut af den 15 Juli 1903 berättigades kollegan i matematik Verner Bergroth att ingå tjänstebyte med kollegan vid finska klassiska lyceet i Viborg Veli Gustaf Ivar Eurén. Till lektor i ryska språket utnämndes den 1 November 1904 kollegan i samma ämne Emil Boehm, med rätt att tillträda tjänsten den 1 November 1905. Att gemensamt bestrida ledigvordna kollegatjänsten i ryska språket under kalenderåret 1905 förordnades sedermera lektorn Boehm och filosofiekandidaten Emil Edvard Grönroos.

Den 27 Januari 1903 beviljades ett tillskottsanslag af 146 mark 1 penni till bestridande af en i skolans anslag för diverse utgifter uppkommen brist.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af lektorn Hugo Magnus Johannes Relander.

Under läsåret 1904—1905 arbetade den med detta lyceum tidigare för- enade klassiska linjen såsom själfständigt läroverk.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 327, 342, 258.

Skolråd: Stadsläkaren G. A. Idman (ordförande), kommerseråden L. J. Hammarén och A. Sommer, kommunalrådet E. W. Åkerlund och fabrikanter H. Liljeroos.

Finska klassiska lyceet. Tidigare har redan framställts, huru detta läroverk genom nådiga förordningen af den 13 Augusti 1903 omgestaltades till ett själfständigt klassiskt lyceum. Den i det föregående jämväl omtalade planen att för skolan anskaffa eget hus blef snart realiserad. Sedan nämligen stadsfullmäktige i Tammerfors sommaren 1904 hade åt lyceet öfverlåtit lämplig byggnadstomt och lyceets rektor ånyo hos Öfverstyrelsen framhållit nödvändigheten af ett eget skolhus, hemställde Öfverstyrelsen i skrifvelse af den 1 Februari 1905 hos Kejsarliga Sernaten, bland annat, att för lyceet ett eget hus måtte uppföras, om möjligt till början af läsåret 1906. Efter det sedermera de genom Öfverstyrelsens för Allmänna Byggnaderna försorg uppgjorda ritningarna slutligt granskats samt ett å 306 000 mark slutande kostnadsförslag uppgjorts, fann Hans Kejsarliga Majestät den 17 December 1905 godt bifalla därtill, att för uppförandet af eget hus för ifrågavarande lyceum af finska allmänna medel högst 306 000 mark finge användas.

Såsom lärare vid lyceet hafva under dess första tider tjänstgjort för det mesta lärarene vid reallyceet. Läsåret 1904—1905, då lyceet arbetade sitt första år såsom själfständigt läroverk, handhades de första till inrättande beslutna kollegatjänsterna af vikarier och besattes ordinariter till följande läseår, för hvilket år en utgiftsstat å 34 650 mark fastställdes den 1 Mars 1905.

Vikariatet för kollegatjänsten i latin och finska språket med undervisningsskyldighet tillsvidare i geografi och historia hade filosofiekandidaten Karl William Relander förordnats att bestrida under läsåret 1904—1905. Till ordinarie kollega i latin och finska språket utnämndes den 1 November 1904 kollegan i samma ämnen vid finska klassiska lyceet i Björneborg, filosofielicentiaten Kaarlo Kustaa Jaakkola. Till kollegatjänsten i ryska språket, hvilken läsåret 1904—1905 filosofiekandidaten Emil Edvard Grönroos såsom vikarie hade handhaft, utnämndes den 21 December 1904 filosofiemagistern Leonard Alexander Lagerstedt på tvänne profår. Under läsåret 1904—1905 bestred filosofiekandidaten August Tappura såsom vikarie kollegatjänsten i matematik och naturalhistoria. Till ordinarie kollega i matematik utnämndes den 22 Mars 1905 kollegan i samma ämne vid finska reallyceet i Nikolaistad Fredrik William Pesonen. Den 12 Juli 1905 förordnades filosofiekandidaten Johan August Wecksell att under läsåret 1905—1906 bestrida kollegatjänsten i matematik, naturalhistoria och kalligrafi.

Den 1 Mars 1905 beviljades 360 mark för anskaffande af 10 nya pulpeter till skolan.

Den 18 Mars 1905 förordnade Öfverstyrelsen kollegan filosofielicentiaten Kaarle Kustaa Jaakkola att tillsvidare handhafva rektorsvården vid lyceet.

Elevantalet var under läsåret 1904—1905, då skolan var sitt första år i verksamhet såsom själfständigt läroverk, 115.

Skolråd: Detsamma som för reallyceet på orten.

Viborg.

Finska klassiska lyceet. Såsom redan vid redogörelsen för reallyceet i Tammerfors omnämnts, berättigades kollegan i matematik och kalligrafi vid detta lyceum Veli Gustaf Eurén genom Kejslerliga Senatens beslut af den 15 Juli 1903 att ingå tjänstebyte med kollegan i matematik vid reallyceet i Tammerfors Verner Theodor Bergroth. Efter lektorns i grekiska och latin, filosofiedoktorn Julius Anshelm Lyllys i Juni 1903 inträffade frånfälle, förordnades filosofiemagistern Immanuel Bergh och rektorn Georg Vilhelm Valle att gemensamt till den 1 Maj 1905 bestrida sagda lektorstjänst. Den 18 Januari 1905 utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten kollegan i ryska språket vid reallyceet i Sordavala Antti Käki till lektor i samma ämne vid detta lyceum.

För upprätthållandet af parallelafdelningar har Kejslerliga Senaten beviljat följande belopp: den 5 Augusti 1902 för en parallelafdelning vid I klassen under läsåret 1902—1903 5 000 mark, den 27 Juni 1903 för en parallelafdelning vid I och II klassen under läsåret 1903—1904 9 110 mark samt den 13 Juli 1904 för en parallelafdelning vid skolans lägsta klasser 14 660 mark för läsåret 1904—1905.

Såsom tillskott för bestridandet af lektorstjänsten i grekiska och latin under tiden från den 1 September 1903 till den 1 Maj 1905 beviljade Kejslerliga Senaten den 9 September 1903 520 mark. Dessutom har Kejslerliga Senaten i skilda poster beviljat mindre belopp till fyllande af i tjänstgöringsanslaget uppkomna brister.

Åt lyceets vaktmästare Johan Holopainen har Hans Kejslerliga Majestät den 10 December 1903 förunnat ett extraordinarie lifstidsunderstöd af 300 mark om året.

För utförande af särskilda byggnadsarbeten å vinden af lyceets hufvudbyggnad tillät Kejslerliga Senaten den 30 Maj 1905 Byggnadsstyrelsen använda högst 8 000 mark, och skulle dessa arbeten utföras under sommarferien 1905.

Särskilda tillskottsanslag hafva beviljats: den 27 Juni 1903 för anskaffande af nya pulpeter jämte öfriga inventarier äfvensom för inköp af fönstergardiner 1 417 mark samt den 13 Juli 1904 för anskaffande af nya inventarier 810 mark. Dessutom har till anslaget för diverse utgifter såsom tillskott beviljats, 600 mark den 17 November 1903 och 550 mark den 6 December 1904.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af lektorn Georg Vilhelm Walle. Elevantalet har under de skilda åren varit: 249, 254, 267.

Skolråd: Hofrättsrådet D. W. Åkerman (ordförande till år 1902), hofrättsnotarien A. J. Zitting (till år 1903), kapellänen K. G. Sirén, stadsläkaren K. Schröder, handlanden J. Lallukka och folkskolläraren T. Ora (från år 1903).

Svenska klassiska lyceet. Den 29 Maj 1902 förordnade Kejslerliga Senaten lektorn i matematik och fysik, filosofiedoktorn Edvard Selander att tillvidare bestrida föreståndarebefattningen vid Tullstyrelsens statistiska kontor. Till den sålunda ledigblifna lektorstjänsten i matematik och fysik utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten den 20 Maj 1904 kollegan i matematik vid svenska reallyceet i Uleåborg, filosofiedoktorn Carl Axel Ålenius, med rätt att tillträda tjänsten den 1 November 1904.

Den 18 September 1903 afled kollegan i finska och svenska språken äfvensom i kalligrafi Adolf Wilhelm Lindholm. Den härigenom ledigblifna kollegatjänsten har såsom vikariat handhafts af filosofiekandidaten Anto Frans Alarik Söderman, till dess Kejslerliga Senaten den 24 Oktober 1905 utnämnde filosofiemagistern Anton Elias Snellman till kollega i finska språket, med rätt att tillträda tjänsten pen 1 Maj 1906 och med undervisningsskyldighet tillvidare jämväl i svenska språket.

Till lektor i ryska språket utnämnde och förordnade Kejslerliga Senaten den 1 November 1904 statsrådet Johan Christoph Damberg, som ägde att tillträda tjänsten den 1 Januari 1905. I April 1905 afled lektorn i religion och finska språket Adiel Bergroth. Lediga lektorstjänsten i grekiska och latin har bestridts af kollegan Paul Henrik Roos.

Med lyceet har fortfarande varit förenad en af staden upprätthållen reallinje. Den 19 April 1904 medgaf Kejslerliga Senaten Vibergs stadskommun rätt för 10 års tid, räknadt från den 1 September 1904, att fortsättningsvis upprätthålla den af staden i anslutning till svenska klassiska lyceet inrättade reallinjen, dock med villkor att undervisningen på sagda reallinje ordnas enligt den för landets reallyceer gällande läseplanen, att staden, efter beräkning af 140 mark för hvarje lektionstimme i veckan under läsåret, bekostar alla de timmar, under hvilka reallinjens elever icke kunna erhålla undervisning gemensamt med den klassiska linjens elever, samt att Öfverstyrelsen förordnar för reallinjen erforderliga lärare.

Tillskottsanslag hafva beviljats under flera poster: för inköp och reparation af inventarier och skolmöbel inalles 1 642 mark, för särskilda reparationsarbeten i skolan 300 mark, till utensilier för den naturvetenskapliga läromaterielens bevarande 200 mark samt för diverse utgifter vid skolan ett tillskott af sammanlagdt 900 mark.

Rektorsvården har handhafts af lektorn Adiel Bergroth, tills han den 20 Oktober 1903 på gjord ansökan till följd af försvagad hälsa af Kejslerliga Senaten befriades från detta uppdrag. Till rektor förordnade Kejslerliga Senaten den 12 November 1903 lyceets prorektor, lektorn Gustaf Waldemar Wahlroos. Till prorektor förordnades den 26 April 1905 lektorn Carl Axel Ålenius. Elevantalet har under de skilda åren varit: 144, 155, 194.

Skolråd: Hofrättsrådet A. J. A. Spåre (ordförande), kommerseråden W. Hackman och C. Borenus, pastorn S. T. Gräsbeck och stadsläkaren K. M. Gadd.

Finska reallyceet. På gjord ansökan erhöil lärarinnan i teckning och kalligrafi Selma Schaeffer afsked från sin tjänst, räknadt från den 1 September 1903. Att tillsvidare bestrida tjänsten förordnades den 2 September artisen Rurik Lindqvist, som den 6 December 1904 jämväl erhöil konstitutorial på densamma. Till lektorstjänsten i ryska språket, hvilken skulle tillträdas den 1 Januari 1905, utnämndes den 1 November 1904 kollegan i samma språk vid läroverket Ossian Magnus Theodor Nordensvan, som redan tidigare blifvit förordnad att under kalenderåret 1904 bestrida vikariatet för tjänsten. Till lediga kollegatjänsten i samma språk utnämndes den 24 Oktober 1905 kollegan vid klassiska lyceet i Kuopio Juhana Pietari Tirkkonen.

Lektorn i elementarmatematik och naturalhistoria Hugo Zilliacus afled i Maj 1905.

Den 2 December 1902 höjdes det för undervisningen i grekisk-rysk religionslära anvisade anslaget, 280 mark, tillsvidare till 420 mark om året.

Andra tillskottsanslag hafva jämväl beviljats: för anskaffande och reparation af skolinventarier den 17 Maj 1904 sammanlagdt 1 200 mark samt den 16 Augusti 1905 för samma äneamål 1 673 mark äfvensom för bibliotekets ordnande 280 mark; den 23 Augusti 1905 för anskaffande och reparation af möbel 1 000 mark; till anslaget för diverse utgifter den 28 Oktober 1904 ett tillskott af 475 mark.

Rektorsvården handhades af lektorn Hugo Zilliacus till den 1 Augusti 1903, från hvilken tid Kejslerliga Senaten på gjord ansökan befriade honom från detta uppdrag och förordnade lektorn Lauri Pohjola att tillsvidare bestrida denna befattning.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 214, 209, 214.

Skolråd: Öfversten A. A. Brunou (ordförande till 1903), handlanden E. Wolff och hofrättsnotarien I. Paqualén (båda till år 1903), medicinedoktorn P. A. Thuneberg, målaremästaren G. Timonen och handlanden M. Pietinen (från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Sedan lärarinnan i tyska språket, fru Selma Qvist den 25 Juli 1902 afledit, befullmäktigades efter henne till denna tjänst

den 20 Januari 1903 lärarinnan vid fruntimmersskolan i Jyväskylä Maria Natalia Gejtel, hvilken dock den 26 Juli 1905 ånyo utnämndes till lärarinna i tyska språket vid fruntimmersskolan i Jyväskylä. Då lärarinnan i ryska språket Selma Schaeffer vid slutet af läseåret 1903—1904 afgick från sin tjänst, erhöll lärarinnan Suoma Maria Eränen den 9 Juni 1905 fullmakt å tjänsten.

Parallelafdelningar hafva under denna period existerat vid skolans samtliga klasser, vid en del till och med dubbla. För deras upprätthållande under läseåret 1902—1903 beviljade Kejslerliga Senaten den 11 November 1902 19 820 mark samt den 3 Februari 1903 för upphyrande af lokal för halftannat års tid, räknadt ftån den 1 Januari 1903, 4 500 mark. Den 11 Augusti 1903 erhöills tillåtelse att för läseåret 1903—1904 inrätta parallelafdelningar vid skolans I, II, III, IV och V klass äfvensom rätt att inrätta två parallelafdelningar vid II klassen, för hvilka samtliga afdelningars upprätthållande ett anslag af 23 859 mark anvisades. Dessutom beviljades den 15 Mars 1904 för upphyrande af lokal för två års tid, räknadt från den 1 Juni 1904, 4,400 mark. Den 10 Augusti 1904 beviljades för upprätthållande af parallelafdelningar vid skolans samtliga klasser under läseåret 1904—1905 20 120 mark samt den 25 Oktober 1904 för upprätthållandet af en andra parallelafdelning vid I klassen under samma tid 3 960 mark.

Till skolans anslag för ved och ljus beviljades den 8 December 1903 för kalenderåret 1903 ett tillskott af 500 mark samt den 15 Februari 1905 till samma anslag för 1904 ett tillskott af 450 mark.

Till följd af det årligen ökade elevantalet har skolan redan länge varit i behof af en rymligare lokal. Redan den 28 Maj 1898 hade skolrådet i skrifvelse till Öfverstyrelsen hemställt att, för de alltjämt växande parallelafdelningarna, skolans lokal på lämpligt sätt skulle utvidgas. Då emellertid Öfverstyrelsen i infordradt utlåtande hade förklarat, att skolans nuvarande lokal, äfven om den utvidgades med särskilda tillbyggnader, icke skulle komma att motsvara tidens fordringar och då detta sakförhållande vid verkställd syn framgått ännu tydligare, inköptes för Statsverkets räkning för ett nytt skolhus tomten N:o 60 i Repola stadsdel af Viborgs stad. Sedan Öfverstyrelsen för Allmänna byggnaderna hade låtit uppgöra ritningar och kostnadsförslag, slutande å 360 000 mark, för uppförande af ett skolhus af sten å nämnda tomt, tillät Hans Kejslerliga Majestät den 21 Februari 1905, på underdånig hemställning af Kejslerliga Senaten, att för uppförande af hus för ifrågavarande skola af finska allmänna medel högst 360,000 mark finge användas under åren 1905 och 1906. På grund af denna nådiga föreskrift anbefalldes Kejslerliga Senaten den 8 Mars Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna att enligt de uppgjorda ritningarna och kostnadsförslaget låta uppföra det nya skolhuset för ofta nämnda fruntimmersskola.

Elevantalet i skolan har varit: 298, 307, 348.

Skolråd: Hofrättsrådet H. E. Fabritius (ordförande), handlanden J. Häkli, landskamreraren K. G. W. Rönneberg, fruarna E. Åkerman (till år 1902), H. Vinter, H. Helenius (från år 1903).

Svenska fruntimmersskolan. Föreståndarinnan Ines Sofia Zilliacus afled den 12 Juli 1902. Efter henne befullmäktigades den 31 Mars 1903 filosofiemagistern Aino Ottelin till föreståndarinna för skolan. Lärarinnan i sång Anna Mathilda Bernhardina Forstén erhöll på egen begäran afsked från tjänsten från den 1 September 1903. Till den sålunda ledigblifna tjänsten förordnades fröken Ellen Johanna Relander på två profår, räknadt från den 1 September 1904.

Till anslaget för diverse utgifter beviljades den 17 November 1903 ett tillskott af 200 mark. Den 15 Februari 1905 anvisades högst 400 mark till bestridande af tryckningskostnaderna för en i årsprogrammet intagen uppsats.

Eleverna hafva uppgått till: 106, 120, 143.

Skolråd: Landssekreteraren A. L. von Knorring (ordförande till år 1903), fru E. Frankenhaeuser, vicekonsul L. Pacius, bankdirektör A. von Pfaler och lasarettsläkaren P. W. Granberg (ordförande från år 1903).

Sordavala.

Finska reallyceet. Teologiekandidaten Ludvig Wilhelm Sjöstedt, hvilken den 28 Maj 1900 på tvenne profår hade förordnats till lektor i religion och svenska språket, befullmäktigades till denna tjänst den 23 December 1902.

Sedan lektorn i historia och finska språket, filosofiedoktorn Oskar Adolf Forsström den 28 April 1904 vunnit transport till enahanda tjänst vid finska reallyceet i Åbo, räknadt från den 1 September 1904, utnämndes den 8 November 1904 filosofielicentiaten Uno Ludvig Lehtonen till lektor i historia och finska språket, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Kollegan i ryska språket vid detta lyceum Juuso Putro transporterades den 20 Maj 1904 till enahanda tjänst vid finska reallyceet i Åbo, hvilken sistnämnda tjänst var att tillträda den 1 September 1904. Till den sålunda ledigvordna kollegatjänsten utnämndes den 9 September 1904 filosofiemagistern Antti Käki, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905. Då kollegan Käki redan den 18 Januari 1905 vann transport till lektor i ryska språket vid finska klassiska lyceet i Viborg, har denna kollegatjänst bestridits af vikarier.

Den 10 Juni 1904 transporterades lektorn i tyska och franska språken Kaarle Sanfrid Laurila till samma slags tjänst vid finska reallyceet i Åbo, med rätt att tillträda denna tjänst den 1 September samma år. Till den härigenom ledigblifna lektorstjänsten, som skulle tillträdas den 1 September

1905; utnämndes och förordnades den 21 December 1904 filosofiemagistern Walter Olof Streng. Till lektorstjänsten i ryska språket, hvilken kollegan Putro den 21 Januari 1904 hade förordnats att såsom vikarie handhafva under kalenderåret 1904, utnämnde Kejsrerliga Senaten den 21 December 1904 filosofiemagistern Aleksanteri Rantalainen, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Januari 1905.

Den 10 April 1905 utnämnde och transporterade Kejsrerliga Senaten lektorn i naturalhistoria och geografi Karl Emil Stenroos till lektor i samma ämnen vid finska normallyceet för tiden från den 1 Maj 1905.

Under denna tid hafva följande extra anslag beviljats: till värme och lyse för kalenderåret 1902 ett tillskott af 2 000 mark; den 7 Oktober samma år för inköp af ett musikinstrument 1 300 mark och den 9 December ett tillskott af 400 mark för diverse utgifter. Den 17 Mars 1903 beviljades högst 2 985 mark för planering af lyceets gårdsplan och densammas ordnande.

Rektorsvården har handhafts af lektorn Oskar Adolf Forsström, till dess Kejsrerliga Senaten den 21 Januari 1904 på begäran beviljade honom afsked och den 20 Maj samma år förordnade kollegan Antti Amatus Aarne att tillsvärdare vara rektor för lyceet.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 178, 172, 156.

Skolråd: Hofrådet A. N. Hoffman (till år 1903), rektorn C. W. Alopæus, stadsläkaren G. I. Winter, fruarna M. Berg, L. Alopæus (till år 1903), friherinnan H. Boije och magistern T. Lehtinen (de tvänne sistnämnda från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Tidigare hafva redan de åtgärder omtalats, hvarigenom privata fruntimmersskolan i Sordavala öfvergick i Statsverkets ego, likasom ock att Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 28 Januari 1904 hade anbefallt Öfverstyrelsen att inkomma med förslag därom, hvilka af den dåvarande privatskolans lärare möjligen kunde anses kompetenta och förtjänta att utan vidare omgångar antagas i tjänst vid statsskolan.

I enlighet med det af Öfverstyrelsen den 7 Maj 1904, jämlikt denna befallning, gjorda förslaget berättigade Kejsrerliga Senaten den 20 Juli 1904 Öfverstyrelsen att utnämna lärarinnorna Anna Katarina Saukko, Aleksandra Sofia Ålander, Maria Waittinen, Julia Katarina Fabritius och Ada Sofia Nordlund att från den 1 September 1904 vara: Saukko lärarinna i tyska språket, Ålander i matematik, naturkunnighet och hälsolära, Waittinen i teckning och kalligrafi, Fabritius i sång samt Nordlund lärarinna i gymnastik. Tillika biföll Kejsrerliga Senaten därtill, att lärarinnetjänsten i franska språket finge tillsvärdare lämnas obesatt samt att Öfverstyrelsen, i händelse af behof, skulle förordna vikarie till tjänsten, hvarhos Öfverstyrelsen erhöi rättighet att förordna

lärarinnan Saukko att tillsvidare vara föreståndarinna för skolan. Jämlikt denna befallning utnämnde och förordnade Öfverstyrelsen den 31 Augusti 1904 ofvan nämnda lärarinnor till innehafvare af sagda tjänster. Såsom tjänstför rättande lärarinna i franska språket har, jämlikt förordnande af Öfverstyrelsen af den 7 Oktoher 1904, fröken Aino Berg varit anställd.

Till kollega i finska och svenska språken utnämnde Kejsrerliga Senaten den 5 April 1905 filosofiemagistern Väinö Fredrik Corell, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Lärrarinetjänsterna i religion och i handarbete äfvensom kollegatjänsten i ryska språket hafva icke blifvit ordinariter besatta.

Fråga har äfven väckts om anskaffande af eget hus för fruntimmersskolan, ehuru denna fråga tillsvidare icke blifvit afgjord.

Följande extraordinarie anslag hafva åt skolan beviljats: den 10 Augusti 1904 för läseåret 1904—1905 1 400 mark till bestridande af skild undervisning i ryska språket under 10 veckotimmar för de elever på skolans tredje och fjärde klass, hvilka icke förut läst ryska; den 25 Oktober 1904 såsom arvode för undervisning i grekisk-rysk troslära under fyra veckotimmar 560 mark om året, att utgå från början af läseåret 1904—1905 tillsvidare; den 28 Januari 1904 till komplettering af skolmöbeln 678 mark samt för inköp af fönstergardiner 150 mark. För anskaffande af den mest nödvändiga undervisningsmateriel anvisades den 13 Januari 1905 600 mark. För bestridande af tryckningskostnaderna för skolans årsprogram beviljades i Maj 1904 ett belopp af 200 mark samt för komplettering af biblioteket 200 mark den 30 December sistsagda år.

Elevantalet var under läseåret 1904—1905: 129.

Skolråd: Detsamma som för reallyceet.

S:t Michel.

Finska klassiska lyceet. Såsom förut omtalats, förändrades lyceets undervisningsspråk, hvilket härförinnan varit såväl finska som svenska, genom nådiga förordningen af den 26 Augusti 1903 till finska.

På lediga kollegatjänsten i latin och finska språket erhöll filosofiekandidaten Samuel Hagelin fullmakt den 23 December 1902. Då kollegan Hagelin den 18 Januari 1905 utnämndes till kollega i latin och svenska språket vid finska normallyceet med rätt att tillträda tjänsten den 1 Maj 1905, förordnades filosofiemagistern Sakari Alexander Burman att från den 1 September 1905 till den 1 Maj 1906 handhafva lediga kollegatjänsten i latin och finska språket.

Den 2 Juli 1903 afled lektorn i matematik och fysik Axel Gabriel Borg. Till den lediga lektorstjänsten, hvilken från den 1 Maj 1904 till samma dag 1905 bestreds af filosofiexaminiaren Johannes Laine, utnämndes den 20 Maj 1904 filosofiekandidaten Aleksander Leonard Lilja med rätt att tillträda tjänsten den 1 Maj 1905.

Den 1 November 1904-utnämndes kollegan i ryska språket vid finska reallyceet i Nikolaistad Emil Nordqvist till lektor i samma ämne, räknadt från den 1 Januari 1905.

Den under senaste treårsperiod framkastade planen att utvidga skolbyggnaden har under denna redogörelsetid realiserats, hvarigenom läroverket vid början af läsåret 1903—1904 kunde inflytta i en ny, rymligare lokal. Närmast häraf betingades äfven de särskilda tillskotsanslag, hvilka, på gjorda hemställningar, beviljats skolan.

Den 22 Maj 1903 beviljades ett anslag af 4 620 mark för bibliotekets inredning och anskaffandet af en del möbel äfvensom 418 mark för inköp af lampor och två takkronor. Den 20 Januari 1904 förhöjdes lyceets anslag för ved och ljus, 1 200 mark, till 1 650 mark, att utgå från början af år 1904, hvarjämte vaktmästaren för ökad arbete under höstterminen 1903 beviljades ett tillskott af 100 mark samt för kalenderåret 1904 till aflönande af ett vaktmästarebiträde ett anslag af 300 mark. Den 11 Juni 1904 beviljades 1 900 mark för utvidgande af lyceets uthusbyggnad enligt af Öfverstyrelsen för Allmänna Byggnaderna därför uppgjorda ritningar.

Jämlikt af Kejsarliga Senaten den 14 Maj 1901 meddeladt tillstånd har fortfarande vid lyceets femte klass en af staden bekostad reallinje varit organiserad.

På gjord ansökan befriades den 16 April 1904 lektorn Frans Henrik Alopæus från prorektorsbefattningen, hvarhos kollegan Viktor Hugo Renvald erhöi förordnande att bestrida densamma. Då sedermera lyceets rektor Petter August Sahlsten på grund af styrkt sjuklighet den 5 Maj 1904 erhållit ansökt afsked från rektorsbefattningen, förordnade Kejsarliga Senaten den 13 Juli 1904 prorektorn Viktor Hugo Renvald till rektor för lyceet. Till prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 25 Augusti samma år lektorn, filosofiedoktorn Artur Johannes Axel Lindholm.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 163, 161, 158.

Skolråd: Professorn H. G. Hällström (ordförande till år 1903), öfverläkaren E. A. Hillbom (ordförande från år 1903), borgmästaren G. R. Alopæus, lagmannen F. W. Hjelmman och kyrkoherden A. L. Gulin (till år 1903), bankdirektören E. Berneri (från år 1903).

Heinola.

Finska elementarskolan. Den 16 Maj 1902 förordnades filosofiekandidaten Aukusti Karvonen att från början af läseåret 1902—1903 tillsvidare bestrida vikariatet för kollegatjänsten i matematik och naturalhistoria. På egen begäran erhöll lärarinnan i teckning och kalligrafi Emilia Fredrika Louise von Sticht den 10 Mars 1903 afsked från sin tjänst, räknadt från den 1. September 1903. Den 19 Augusti 1903 förordnades artisen Bruno Hahl att från början af instundande läseår tillsvidare handhafva vikariatet för läraretjänsten teckning och kalligrafi.

Den 3 September 1902 höjdes det under den 28 Mars 1885 beviljade årliga anslagdt för hyra, värme, ljus m. m., 2,400 mark, på grund af skolkalens förstoring till 3 800 mark, att utgå från den 1. September 1902. För anskaffande af undervisningsmateriel för undervisningen i historia och geografi beviljades den 10 Juni 1903 280 mark. För komplettering och remont af gymnastikredskap och inventarier anslogs den 1 Mars 1905 585 mark 25 penni.

Den 30 Maj 1905 meddelade Kejserliga Senaten tillstånd att utvidga elementarskolan med privata, af staden bekostade fortsättningsklasser sålunda, att skolan är afsedd att blifva ett åttaklassigt, till Universitetet ledande läroverk.

Rektorsvården har handhafts af kollegan Karl Oskar Grönros.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 113, 112, 103.

Skolråd: Seminariidirektorn A. M. Johnsson (ordförande), provinsialläkaren A. E. Jahnsson och seminariiföreståndarinnan H. Nordlund (bägge till år 1903), bokhandlanden A. G. Wäänänen, bankdirektören S. V. Cornér samt stadsläkaren A. J. Hällström (hvardera från år 1903).

Nyslott.

Finska reallyceet. Till den under år 1902 ledigblifna lektorstjänsten i matematik, fysik och kemi utnämndes den 6 Oktober 1903 kollegan i matematik vid finska klassiska lyceet i Joensuu, filosofiemagistern Otto Aleksanteri Wainikainen. Då lektorn i historia, geografi och finska språket Kaarle Juhana Jaakko Forsman 1904 transporterats till finska reallyceet i Helsingfors, förordnade Kejserliga Senaten den 17 Mars 1904 filosofiedoktorn Oskar Albin Kallio att under tvenne profår, räknadt från den 1 April 1905, bestrida lektorstjänsten i historia och finska språket. Till lektorstjänsten i ryska språket, hvilken en tid handhafts af vikarie, förordnade Kejserliga Senaten den 12 Juli 1905 filosofiemagistern Aleksander Törrönen på två profår.

För anskaffande af fönstergardiner till en del klassrum m. m. beviljades den 15 Juni 1905 ett extra anslag at 360 mark.

Rektorsvården har fortfarande handhåfts af lektorn Emil Johannes Buddén.

Elevantalet har varit: 122, 116, 116.

Skolråd: Borgmästaren A. E. Breitholtz (ordförande till år 1903), rådmannen J. Strömberg, handlanden A. Auvinen, stadsläkaren B. A. Edgren, assessorn L. Wennerström (till år 1903), assessorn E. Saurén (ordförande) och domkapitelssekreteraren M. E. Forsström (bägge från år 1903).

Kuopio.

Finska klassiska lyceet. Sedan kollegan i matematik och naturalhistoria Jaakko Benjamin Ståhlberg den 23 December 1902 hade erhållit fullmakt å kollegatjänsten i matematik och naturkunnighet vid finska fruntimmersskolan i samma stad, handhades tjänsten af vikarier, till dess filosofiekandidaten Kalle Sallinen den 7 December 1904 utnämndes till kollega i matematik, med undervisningsskyldighet jämväl i naturalhistoria.

Då läroretjänsten i tyska språket, efter det dess förra innehafvarinna, fröken Ellen Sigrid Alida Hahl den 28 Juli 1903 erhållit fullmakt på läroretjänsten i samma språk vid fruntimmersskolan i Jyväskylä, blifvit ledig, förordnades lärarinnan Hahl att fortsättningsvis under läsåret 1903—1904 bestrida ifrågavarande läroretjänst i tyska vid lyceet. Då Kejserliga Senaten den 10 Juni 1904 beviljade på indragningsstat uppförde kollegan Adolf Emil Frøsterus af honom ansökt-afsked från läroretjänsten i franska språket, räknadt från den 1 September 1904, förordnades samtidigt att de för läroretjänsterna i tyska och franska språken å lyceets stat upptagna löneförmånerna skulle från sagda tid, den 1 September 1904, indragas samt i stället i utgiftsstaten för en kollegatjänst i ifrågavarande tvenne språk upptagas: lön 3 000 mark och arfvode 600 mark. Den 21 December 1904 förordnades sedermera filosofiemagistern Ines Nysten, hvilken redan läsåret 1904—1905 varit förordnad att handhafva vikariatet för denna nya tjänst, till kollega i tyska och franska språken med undervisningsskyldighet äfven i finska språket, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Den 21 December 1904 utnämndes translatorn vid lärostyrelsen i Kuopio Kasper Waldemar Järnefelt till lektor i ryska språket för tiden från den 1 Januari 1905. Då lektorn i religion, psykologi, logik och svenska språket Einar Fredrik Napéoleon Candolin den 10 Juni 1904 vunnit transport till finska reallyceet i Åbo, förordnades filosofiemagistern Väinö Mattias Ropponen att från den 1 September 1904 till samma dag 1905 bestrida vikariatet för lektorstjänsten i religion och svenska språket, hvarjämte teologiekandidaten Antti Jaakko Pietilä den 8 Mars 1905 förordnades att under två profår, räk-

nadt från den 1 September 1905, bestrida lektorstjänsten i religion och historisk läsning.

För upprätthållande af en parallelafdelning vid lyceets I klass under läsåret 1904—1905 beviljades den 20 Juli 1904 ett belopp af 3 700 mark.

Den 10 Juni 1903 beviljades för anskaffande af nya pulpeter och stolar samt för remont af gamla pulpeter och andra inventarier ett extra anslag af 2 500 mark.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af lektorn Karl Onni Gerhard Hannikainen. Efter prorektorn, lektorn Candolins transport till annat läroverk förordnade Öfverstyrelsen den 26 April 1905 till prorektor lektorn Otto Julius Kantele.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 209, 227, 250.

Skolråd: Stadsläkaren J. V. Johnsson (ordförande), stadskamreraren A. Kuokkanen, kommunalrådet A. E. L. Piispanen, landskamreraren K. A. Grönros, (till år 1903), direktören J. Kantele och vicehäradshöfding R. Jack (de tvänne sistnämnda från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Efter kollegans i matematik och naturkunnet Allan Evert Lindgrens under år 1902 inträffade död befullmäktigades till kollega i sagda ämnen kollegan vid finska klassiska lyceet på orten Jaakko Benjamin Ståhlberg. Då lärarinnan, fru Elin Elisabeth Hannikainen den 27 Februari 1903 hade beviljats afsked jämte årlig lifstidspension 1 200 mark, att utgå från den 1 Mars, erhöill lärarinnan Eva Maria Nylenius den 28 September samma år fullmakt på lärarinnetjänsten i tyska och franska språken äfvensom handarbete.

För skolans behof hafva särskilda extra anslag beviljats. Den 13 Februari 1903 anvisades 310 mark 30 penni till fyllande af en i skolkassan uppkommen brist. För olika ändamål har under olika poster, beviljats inalles 553 mark 65 penni. Den 1 Mars 1904 beviljades för samma år ett tillskott af 250 mark till anslaget för diverse utgifter, hvilket därjämte förhöjdes till 750 mark.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 157, 151, 147.

Skolråd: Landskamreraren K. A. Grönros (ordförande), kollegan J. M. Salenius, fruarna F. Nyman (till år 1903), L. Kantele, E. Stenius (från år 1903) och stadsläkaren G. F. Forstén.

Joensuu.

Klassiska lyceet. Sedan kollegan i tyska och franska språken Kaarle Sanfrid Laurila den 28 Juli 1902 hade befullmäktigats till lektor i samma ämnen vid reallyceet i Sordavala, utnämndes den 7 April 1903 filosofiemagi-

stern Karl Gustaf Östberg till den sålunda ledigvordna kollegatjänsten. Däremellertid kollegan Östberg den 12 April 1905 utnämndes till lektor i tyska och franska språken vid reallyceet i Uleåborg, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905, förordnade Kejsrerliga Senaten den 12 Juli 1905 kollegan vid klassiska lyceet i Kuopio, fröken Ines Nysten att från den 1 September 1905 till samma dag 1906 bestrida ifrågavarande tjänst.

Lektorn i matematik och fysik, filosofiedoktorn Otto Wilhelm Neovius erhöill den 6 December 1902 fullmakt på lektorstjänsten i samma ämnen vid svenska reallyceet i Helsingfors, och den 10 Oktober 1903 utnämndes till den sålunda ledigblifna lektorstjänsten filosofiemagistern Aaro Markkanen. På gjord ansökan berättigade Kejsrerliga Senaten lektorn i latin vid detta lyceum, filosofiedoktorn Walter Johannes Snellman att vid början af läseåret 1904—1905 ingå tjänstebyte med lektorn i sagda språk vid finska klassiska lyceet i Uleåborg Wilhelm Nordlund. Den 5 April 1905 utnämnde och förordnade Kejsrerliga Senaten filosofiemagistern Johannes Laine till kollega i matematik.

För den vid lyceets III klass organiserade parallelafdelningen beviljade Kejsrerliga Senaten den 2 December 1902 för läseåret 1902—1903 ett anslag af 3 730 mark; likaså beviljades den 20 Oktober 1903 för parallelafdelningen vid lyceets II klass 4 420 mark för läseåret 1903—1904 samt den 4 Oktober 1904 för parallelafdelningen vid I klassen 3 655 mark för läseåret 1904—1905.

Särskilda extra anslag hafva beviljats skolan. Den 7 Oktober 1902 anslogs för anskaffande af nya pulpeter 1 000 mark och den 21 i samma månad 1 080 mark för inköp af gymnastikredskap. Till fyllande af en i anslaget för ved och ljus under år 1902 uppkommen brist beviljades 379 mark 62 penni den 10 Mars 1903 samt till fyllande af en under året i anslaget för diverse utgifter uppkommen brist 685 mark 87 penni äfvensom den 19 April 1904 för sanma ändamål 778 mark 61 penni. För remont af inventarier och anskaffande af elektrisk ringledning beviljades den 11 Juni 1904 ett extra anslag af 1 600 mark.

Läroverkets rektor, kollegan D. A. Walle erhöill, på därom gjord ansökan, den 18 December 1903 af Kejsrerliga Senaten befrielse från rektorsvården, jämte det prorektorn vid skolan, lektorn och filosofiedoktorn Knut Leopold Cannelin förordnades till rektor.

Till prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 18 Januari 1904 lektorn Karl Albert Wegelius.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 243, 243, 262.

Skolråd: Kommersrådet F. Neppenström och handlanden A. Uimonen (bägge till år 1903), apotekaren H. F. Olsoni och handlanden C. J. Cederberg,

doktorn S. F. Parviainen och prokuristen A. Waronen (de tvenne sistnämnda från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Inom skolans lärarepersonal hafva under treårsperioden inga förändringar inträffat.

Extra anslag hafva beviljats: den 17 December 1902 för upphyrande af ytterligare rum för skolan, för tiden från den 1 Januari 1903 till den 1 Juni 1904, ett tillskott af 240 mark till hyresanslaget; den 31 Maj 1904 likaså för upphyrande af lokal för fem års tid, räknadt från den 1 Juni 1904, ett årligt hyresanslag af 6 000 mark samt den 4 Oktober 1904 ett belopp af 1 736 mark 15 penni såsom ersättning åt gårdskarlen för den förlust, som drabbat honom medan gården var upphyrd för skolan; för uppköp af ett piano 1 000 mark den 10 Juni 1903. Den 13 Oktober 1903 förordnades att skolvaktmästarens penningelön skulle höjas, räknadt från den 1 Januari 1904, från 400 till 500 mark.

Elevantalet har varit: 121, 120, 119.

Skolråd: Lyceilektorn K. A. Wegelius (ordförande), lektorn J. W. Ronimus (till år 1903), fruarna H. Cannelin, A. Nystén, I. Harlin och doktorn S. F. Parviainen (från år 1903).

Nikolaistad.

Svenska klassiska lyceet. Till kollega i tyska och franska språket befullmäktigades tjänstens provisoriska innehafvare, filosofiekandidaten Jonas Emil Ström den 6 December 1902. Å lektorstjänsten i religion, logik och psykologi erhöll filosofiekandidaten Gustaf Adolf Hedberg fullmakt den 23 December 1902. Den 1 September 1903 utnämndes tjänstförrättande kollegan, filosofiemagistern Torsten Viktor Teodor Sältin till kollega i latin och svenska språket. Den 29 Oktober sistnämnda år utnämndes kollegan i ryska språket vid svenska reallyceet i Uleåborg Karl Fredrik Napoleon Åström till enahanda tjänst vid detta lyceum samt den 18 Januari 1905 till lektor i samma språk.

Vid lyceets fyra högre klasser har fortfarande upprätthållits en reallinje, till hvars inrättande tillstånd meddelats af Kejsarliga Senaten redan den 12 Juli 1900. För upprätthållande af denna reallinje beviljades den 13 November 1904 fortsatt statsunderstöd efter beräkning af 1 000 mark för klass eller 4 000 mark om året, för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908. Till anslaget för diverse utgifter beviljades den 26 November 1902 ett tillskott af 400 mark.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Fredrik Richard Westlin. Till prorektor förordnades den 2 Oktober 1903 lektorn Gustaf Adolf Hedberg.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 202, 185, 182.

Skolråd: Hofrättsråden C. L. Carp (ordförande) och A. Tujulin, hofrättsassessorerna J. A. Rehnström (alla till år 1903) och G. W. Cajanus samt stadsläkaren K. K. Ekholm, kommerserådet A. Schauman, assessorn J. A. Burman och öfverste E. Bruun (de tre sistnämnda från år 1903).

Finska reallyceet. Den 1 November 1904 utnämndes kollegan i ryska språket Emil Nordqvist till lektor i samma ämne vid finska klassiska lyceet i St. Michel, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Januari 1905. Sagda kollegatjänst har därefter handhafs af vikarier. Den 22 Mars 1905 utnämndes kollegan i matematik Fredrik William Pesonen till kollega i samma ämne vid finska klassiska lyceet i Tammerfors, med rätt att tillträda denna tjänst den 1 September 1905.

Jämlikt de i nådiga brefvet af den 13 September 1894 angifna grunder har vid de tre högre klasserna af detta lyceum en provisorisk latinlinje inrättats. Genom nådig föreskrift af den 8 Januari 1904 meddelades tillstånd därtill, att eleverna å klasserna VI—VIII äfven framgent under fem års tid skulle erhålla undervisning i latin i stället för sådan i teckning, i franska och engelska språken och skulle, till dess att den för reallyceerna i Finland den 26 Juli 1903 i nåder fastställda lektionsplanen skulle i detta lyceum införas, å enhvar af nämnda klasser för undervisning i latin bestännas i stället för en af timmarne i teckning en timme i gymnastik. Den 28 Januari 1904 beviljade Kejsrerliga Senaten, på samma gång nyss nämnda nådiga föreskrift meddelades Öfverstyrelsen, för upprätthållande af ifrågavarande latinlinje, ur rättemedlen i aflidne referendariesekreteraren H. R. Baecks donationsfond för en tid af fem år, räknadt från början af läsåret 1903—1904, högst 2 800 mark om året.

Ett extra anslag af 4 700 mark beviljades den 4 Oktober 1904 att af Byggnadsstyrelsen disponeras för uppförande af ett nytt latrinhus, för ändringsarbeten i karcerrummet samt för uppförande af en tvättstuga.

Rektorsvården har fortfarande handhafs af kollegan Edvard Eliel Levón.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 224, 224, 216.

Skolråd: Hofrättsassessorn O. J. Revell (ordförande), landskamreraren K. J. Eskelin, bataljonsläkaren E. E. Pfaler och sekreteraren vid landtmäterikontoret K. F. Lindberg (alla till år 1903), bankdirektörn K. H. Majander, vicehärads höfding F. A. Pehkonen, packhusinspektorn V. Sareljus och handlanden F. Tingvald (de tre sistnämnde från år 1903).

Svenska fruntimmersskolan. Den 11 Februari 1904 beviljades åt kollegan i svenska och finska språken Anna Evelina Hellman på gjord ansökan afsked från tjänsten, räknadt från den 1 September 1904, jämte en årlig listidspension af 2 600 mark. Till den sålunda ledigblifna kollegatjänsten transporterades

den 1 November 1904 kollegan vid realläroverket i Mariehamn Henrik Walter Sjöblom, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905. Till lediga kollegatjänsten i matematik och naturkunnighet transporterades den 24 Mars 1904 kollegan vid realläroverket i Mariehamn Karl Walter Poppus.

Följande extra anslag hafva beviljats: För undervisning i grekisk-katolsk religionslära 280 mark den 20 Oktober 1903, att utgå från början af läsåret 1903—1904; till betäckande af en i löneförmånerna för kollegan i svenska och finska språken uppkommen brist 400 mark den 9 September 1904; för repartition af gamla möbel och anskaffande af nya pulpeter 1 050 mark den 11 September 1902; till betäckande af en i anslagen för ved och ljus samt för diverse utgifter under år 1903 uppkommen brist 1 537 mark 9 penni den 19 April 1904.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 171, 168, 168.

Skolråd: Hofrättsassessorn R. A. Hasselblatt (ordförande), stadsläkaren A. T. Ehrström, fru I. Kihlman, bankkommissarien N. E. Sundman och fru F. Cajanus (de tre sistnämnda till år 1903), handlanden J. E. Moe och fru H. Schauman (bägge från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Sedan Vasa privata finska fruntimmersskola på förut anfördt sätt öfvertagits af Staten, och Öfverstyrelsen erhållit rätt att utan vidare omgång utnämna föreståndarinnan Naëmi Ingman samt lärarinnorna Hilja Waldén och Hilja Tolvanen till tidigare (sid. 49) nämnda tjänster, att tillträdas den 1 September 1904, äfvensom förordna lärarinnan Helmi Heininen att tillsvidare bestrida lärarinnetjänsten i franska, beslöt Öfverstyrelsen att härom i skrifvelse af den 31 Augusti 1904 underrätta vederbörande skolråd.

Sedermera har skolans lärarepersonal tillvuxit genom följande utnämningar.

Den 20 Februari 1905 erhöll fröken Hanna Maria Leidenius konstitutorial på lärarinnetjänsten i gymnastik. Till kollega i geografi, historia och finska språket för tiden från den 1 September 1905 utnämndes den 22 Mars samma år filosofiekandidaten Onni Ilmari Lehtonen. Den 29 Mars 1905 utnämndes fröken Anna Suihko till lärarinna i matematik, naturkunnighet och hälsolära, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905. Till kollega i finska och svenska språken för tiden från den 1 September 1905 utnämndes den 5 April samma år filosofiekandidaten Salu Latvala. Till lärarinna i sång konstituerades den 16 Oktober 1905 fröken Hilja Tolvanen.

För anordnande af undervisning i grekisk-rysk religionslära beviljades den 4 Oktober 1904 ett belopp af 280 mark för läsåret 1904—1905 äfvensom framgent för så lång tid som sådan undervisning i skolan är af nöden.

Fråga om anskaffandet af eget hus för skolan har under dessa år framkastats, men ärendet har ej ännu blifvit slutligt afgjort.

Eleverna utgjorde under läseåret 1904—1905: 125.

Skolråd: Doktorn K. Hedman, apotekaren K. F. Mandelin, fruarna E. Westlin och E. Levón samt doktorn H. E. Aspelin.

Gamlakarleby.

Svenska elementarskolan. Att tillsvidare bestrida vikariatet för lediga kollegatjänsten i matematik och naturalhistoria förordnades den 19 Oktober 1904 filosofiekandidaten Hagar Maria Hansson. Kollegatjänsten i finska och svenska språken har icke ännu blifvit ordinariter besatt.

För inköp af gymnastikredskap beviljades 375 mark den 18 Juni 1903 samt för målning af skolans pulpeter ett extra anslag af 200 mark den 20 Oktober 1903.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Johan Fredrik Sandelin.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 89, 87, 66.

Skolråd: Provinsialläkaren E. F. Staudinger (ordförande till år 1903), apotekaren F. Löfhjelm, stationsinspektorn J. E. Bengelsdorff, borgmästaren J. E. Lagerlöf (till år 1903) och konsul O. Rodén (ordförande från år 1903).

Jyväskylä.

Finska klassiska lyceet. Till lediga kollegatjänsten i tyska och franska språken befullmäktigades filosofiekandidaten Toivo Richard Hirn den 30 December 1902. Till lektorstjänsten i ryska språket, hvilken filosofiekandidaten Taavetti Saarinen förordnats att såsom vikarie tillsvidare bestrida, utnämndes den 22 Mars 1905 kollegan i samma ämne vid finska reallyceet i Åbo Juuso Putro.

Följande extra anslag hafva under nu ifrågavarande tid beviljats. Den 11 April 1903 för befordrande af undervisningen i naturvetenskaper 230 mark samt den 29 April 1905 för anskaffande af en skiopticon-bildsamling 400 mark; till anslaget för diverse utgifter 700 mark den 17 November 1903 äfvensom till anslaget för ved och ljus ett tillskott af 400 mark. Den 1 November 1904 beviljades till sistnämnda anslag för fyllande af en motsedd brist 400 mark, hvarhos ifrågavarande anslag höjdes från 1 250 till 1 650 mark, räknadt från ingången af kalenderåret 1905. Såsom tillskottsarfvode för utförande af biblioteksarbeten beviljades den 11 Mars 1905 för detta och följande tvänne kalenderår inalles högst 600 mark.

Vid lyceets högre klasser från och med V har med af Kejserliga Senatens den 29 Augusti 1900 meddeladt tillstånd varit organiserad en af Jyväskylä stad bekostad reallinje.

På därom gjord ansökan befriade Kejserliga Senaten den 22 Mars 1905 på grund af styrkt sjuklighet rektorn Verner Donatus Peltonen från rektorsbefattningen och förordnade prorektorn vid lyceet, lektorn Kaarlo Jonathan Jalkanen att tillsvidare fungera såsom rektor. Till lyceets prorektor förordnade Öfverstyrelsen den 26 April 1905 lektorn Otto Ernesti Wänttinen.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 233, 211, 203.

Skolråd: Hofrättsrådet A. W. von Zweygberg (ordförande) och stadsläkaren H. E. Nilsson (bägge till år 1903), kyrkoherden E. Cleve, doktorinnan B. Relander och rådmannen J. Castrén (hvardera från år 1902), lasarettsläkaren G. Palander och apotekaren F. Kiljander (bägge från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. Sedan kollegan i matematik och naturkunighet August Alexander Alho den 2 December 1902 hade erhållit fullmakt på lektorstjänsten i samma ämnen vid seminariet i Raumo, utnämndes filosofiemagistern Uno Brynolf Roos den 19 November 1903 till denna kollegatjänst, hvilken såsom vikariat under kalenderåret 1903 enligt förordnande häandhades af filosofiemagistern Arthur Daniel Leinberg. Då kollegan Roos den 2 September 1904 förordnades att bestrida vikariatet för kollegatjänsten i matematik vid svenska klassiska lyceet i Åbo och den 8 November samma år ordinariter utnämndes till sistsagda tjänst, som skulle tillträdas den 1 September 1905, förordnades studeranden Elsa Matilda Mäkinen att under läsåret 1905—1906 bestrida vikariatet för ifrågavarande kollegatjänst vid detta lyceum.

Den 20 Januari 1903 erhöll lärarinnan i tyska språket vid skolan Maria Natalia Gejtél fullmakt på enahanda tjänst vid finska fruntimmersskolan i Viborg. Efter henne befullmäktigades den 28 Juli 1903 till ifrågavarande tjänst lärarinnan i samma ämne vid klassiska lyceet i Kuopio Ellen Sigríd Alida Hahl, hvilken likväl på egen begäran erhöil afsked från denna tjänst, räknadt från den 1 September 1905, jämte det hon tillades en årlig lifstidspension af 1200 mark. Efter hennes afgang erhöil skolans förra lärarinna, fröken Gejtél den 25 September ånyo fullmakt på tjänsten.

Den 30 November 1904 afled kollegan i religion och svenska språket Niilo Ferdinand Spolander, och har tjänsten efter honom ännu icke blifvit ordinariter besatt.

På gjord ansökan erhöil lärarinnan i sång Anna Länkelä den 2 Augusti 1905 afsked från sin tjänst, räknadt från den 1 September samma år.

Följande extra anslag hafva beviljats: den 30 September 1903 283 mark för särskilda behof; den 1 Mars 1904 ett tillskott af 250 mark till anslaget

för diverse utgifter, hvilket anslag tillika höjdes till 750 mark; den 23 Augusti 1905 för inköp af 15 nya pulpeter 300 mark.

Elevantalet här under de skilda åren varit: 94, 102, 114.

Skolråd: Detsamma som för lyceet.

Uleåborg.

Finska klassiska lyceet. I skrifvelse från Ecklesiastik-Expeditionen af den 26 Maj 1903 meddelades, Öfverstyrelsen till kännedom och vederbörandes förständigande, att Hans Kejsrerliga Majestät den 7 Maj 1903 hade från tjänsten afskedat lektorn i religion, logik och svenska språket vid detta lyceum Maunu Rosendal. Att under tvänne profår, räknadt från den 1 Juni 1904, bestrida den sålunda ledig-vordna lektorstjänsten förordnade Kejsrerliga Senaten den 29 Oktober 1903 filosofiemagistern Juhani Hämäläinen.

Den 14 April 1904 meddelade Kejsrerliga Senaten, på skedd ansökan, lektorn i latinska språket Wilhelm Nordlund rätt att vid hörjan af läseåret 1904--1905 ingå tjänstebyte med lektorn i samma ämne vid klassiska lyceet i Joensuu Walter Johannes Snellman.

Den 10 Juli 1904 utnämndes lektorn i matematik och fysik, filosofiedoktorn Ivar Alfred Rosenqvist till lektor i matematik, fysik och kemi vid finska reallyceet i Åbo, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1904. Till den lediga lektorstjänsten, hvilken filosofiekandidaten Juho Kahilus hade förordnats att såsom vikarie bestrida under läseåret 1904--1905, utnämndes den 21 December 1904 kollegan vid finska fruntimmersskolan i Uleåborg Santeri Dahlström, som ägde att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Den 1 November 1904 förordnade Kejsrerliga Senaten filosofiemagistern Toivo Walter Salonen att under tvenne profår, räknadt från den 1 Januari 1905, handhafva lektorstjänsten i ryska språket.

Då kollegan i naturalhistoria, historia och geografi Antti Rietrikki He-laakoski den 26 November 1904 erhållit transport till finska klassiska lyceet i Åbo, räknadt från den 1 November följande år, förordnades kollegan i gymnastik vid reallyceet i Nyslott Einar Ferdinand Cannelin att från sistsagda dag under ett års tid bestrida vikariatet för ifrågavarande kollegatjänst.

Kollegan i svenska språket Otto Puupponen utnämndes den 12 April 1905 till kollega i finska och svenska språken vid reallyceet i samma stad, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Vid läroverket hafva under de förflutna åren funnits realafdelningar, be-kostade såväl af staten som till en början af enskilda personer.

Såsom redan i senaste treårsberättelse omtalats, beviljades den 19 Sep-tember 1900 för upprätthållande af en reallinje vid läroverkets fyra högsta

klasser ett årligt statsbidrag 1 000 mark för hvarje klass eller inalles 4 000 mark för fem års tid, räknadt från den 1 September 1900. På garantiföreningens för denna reallinje ansökan, att Staten antingen fullständigt skulle öfvertaga ifrågavarande reallinje eller ock för dess upprätthållande åt garantiföreningen bevilja nödigt statsunderstöd eller 8 400 mark om året, täcktes Hans Kejslerliga Majestät den 13 Augusti 1903 gifva sitt bifall till Kejslerliga Senatens underdåniga hemställning att sagda reallinje skulle från den 1 September 1903 af Staten öfvertagas, till dess att ett särskildt finskt reallyceum möjligen komme att på orten inrättas. Med anledning häraf beviljade Kejslerliga Senaten den 6 Oktober 1903 för läsåret 1903—1904 ett anslag af 9 810 mark för upprätthållande af ifrågavarande afdelning äfvensom den 11 Juni 1904 för följande läseår 9 670 mark.

Angående den vid lyceets lägre klasser, den III och den IV, inrättade reallinjen förordnade Kejslerliga Senaten den 2) Augusti 1904 att densamma skulle fortfarande upprätthållas, till dess att motsvarande klasser vid reallyceet på orten blefve finskspråkiga, samt beviljade för detta ändamål för läsåret 1904—1905 ett anslag af 1 680 mark. För samma ändamål hade redan tidigare, den 27 Juni 1904 beviljats 1 444 mark för vårterminen 1904. För upprätthållandet af de reala parallelafdelningarna vid lyceets samtliga sex högsta klasser under läsåret 1905—1906 beviljade Kejslerliga Senaten den 19 Juli 1905 sammanlagt 16 012 mark 67 penni. Tidigare har redan (sid. 45) omtalats att, då finska språket från ingången af läsåret 1904—1905 bestämdes till undervisningsspråk vid det svenskspråkiga reallyceet på orten, det tillika förordnades att ifrågavarande reallinje skulle klass för klass indragas.

Förutom nämnda reala parallelafdelningar har vid lyceet varit organiserad en klassisk parallelafdelning vid I klassen under läsåret 1903—1904, för hvilken ett belopp af 4 500 mark anslogs den 3 Septembor 1903, samt under läsåret 1904—1905 vid II klassen, till hvars upprätthållande 4 435 mark beviljades den 10 Augusti 1904.

För inköp af ett pianino till skolan beviljades den 26 Maj 19 ett extra anslag af 1 000 mark.

Rektorsvärden har under den förflutna treårsperioden handhafts af kollegan Sakari Adolf Westerlund. Sedan lektorn Anton Oskar Forsman på grund af styrkt sjuklighet befriats från uppdraget att vara prorektor, förordnade Öfverstyrelsen den 7 September 1904 lektorn Walter Johannes Snellman att handhafva samma befattning.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 282, 297, 302.

Skolråd: Provinsialläkaren K. K. Relander (ordförande), vicekonsuln Hj. Hägg, bataljonspredikanten V. G. Julin, bankdirektörn J. F. Kerttula, ingenjören A. J. Almborg samt bankkommisarien E. Rehnbeck (från år 1905).

Reallyceet. Såsom ofvan omtalats förordnades beträffande detta lyceum att, från ingången af läsåret 1904—1905, finska språket i stället för det svenska skulle successivt klass för klass införas såsom undervisningsspråk. Med anledning häraf besattes ordinariter de läraretjänster, som tillsvidare stått lediga, hvarjämte äfven en del andra anordningar och förändringar beträffande tjänsterna under denna period vidtagits.

Sedan filosofiemagistern Ivar Ossian Bergroth den 23 December 1902 hade erhållit fullmakt på kollegatjänsten i naturalhistoria, geografi och historia samt han på gjord ansökan redan den 28 Augusti 1903 erhållit afsked från denna tjänst, har densamma bestridts af vikarier.

Då kollegan i finska språket Juho Fredrik Ollinen dnn 6 Oktober 1903 hade utnämnts till enahanea tjänst vid svenska normallyceet, förordnades filosofiemagistern Kaarlo Heikki Hornborg den 18 December 1903 att tillsvidare bestrida vikariatet för kollegatjänsten i finska. Den 12 April 1905 utnämndes sedermera kollegan vid finska klassiska lyceet i Uleåborg Otto Puupponen till kollega i finska och svenska språket vid detta lyceum, med rätt att tillträda tjänsten den 1 September 1905.

Den 20 Maj 1904 utnämndes och transporterades kollegan i matematik och naturlära, filosofiedoktorn Carl Axel Alenius till lektor i matematik och fysik vid svenska klassiska lyceet i Viborg, räknadt från den 1 November 1904. Till den sålunda ledigblifna tjänsten förordnades den 24 Oktober 1905 filosofiekandidaten Väinö Johannes Laine på två profår.

Sedan kollegan i ryska språket Karl Fredrik Napoleon Åström den 29 Oktober 1903 utnämnts till kollega i samma språk vid svenska klassiska lyceet i Nikolaistad, har kollegatjänsten i sågda språk omhänderhafts af särskilda vikarier. Till lektor i ryska, med rätt att tillträda tjänsten den 1 Januari 1905, utnämndes den 21 December 1904 filosofiemagistern Väinö Verner Hannelius, hvilken redan förut hade bestridit vikariatet för samma tjänst.

Vid utgången af läsåret 1903—1904 afgick läraren i tyska och franska språket Arno Wilhelm Heikel. Till lediga lektorstjänsten i tyska och franska, hvilken provisoriskt hade handhafts af vikarier, utnämndes och transporterades den 12 Maj 1905 kollegan vid klassiska lyceet i Joensuu Kaarlo Kustaa Östberg.

Konstitutorial på lärarinnetjänsten i sång utfärdades den 26 Juli 1905 för fröken Saima Maria Snellman, som ägde tillträda tjänsten den 1 September samma år.

Följande extra anslag hafva under nu ifrågavarande år beviljats skolan: den 22 Januari 1903 till aflönande af lärare i grekisk-rysk religionslära 280 mark om året, att utgå tillsvidare från den 1 September 1902; för komplettering af den fysikaliska undervisningsmaterielen 300 mark den 25 November

1902; för bestridande af tryckningskostnaderna för ett bihang till programmet 237 mark 84 penni den 2 December 1904 samt den 28 Juni 1905 260 mark för anskaffande af möbel.

Rektorsvården har fortsättningsvis handhafs af lektorn Gustaf Reinhold Törngren, tills han den 1 Mars 1905 på gjord ansökan af Kejsrerliga Senaten befriades från detta uppdrag, hvarefter prorektorn vid lyceet, lektorn Alf Einar Engelbrekt Rancken den 18 April förordnades till rektor. Såsom prorektor för lyceet har lektorn Georg Adolf Waenerberg fungerat, tills att han på egen begäran den 12 November 1904 befriades från uppdraget och lektorn Rancken förordnades till prorektor.

Elevantalet har under nu ifrågavarande år varit: 82, 72, 72.

Skolråd: Stadsläkaren S. A. Granberg, apotekaren A. Hasselblatt, löjtnanten J. R. Weckman, stadsläkaren G. G. W. Borg och läneagronomen K. Laurin (begge till år 1903), vicelandkamreraren J. A. Levonius och tullförvaltaren N. A. Forsström (begge från år 1903).

Finska fruntimmersskolan. På gjord ansökan erhöil läraren i sång Karl August Bäckman afsked den 1 September 1903; och förordnades fröken Saima Maria Snellman den 18 September samma år att handhafva tjänsten under två profår, räknadt från den 1 September 1904. Den 21 December 1904 utnämndes kollegan i matematik, fysik och naturkunnighet, filosofiemagistern Santeri Dahlström till lektor i matematik och fysik vid klassiska lyceet på orten.

Den 16 Juli 1902 meddelade Kejsrerliga Senaten tillstånd att inrätta parallelafdelningar vid skolans I och II klass för läseåret 1902—1903 samt beviljade för deras upprätthållande sammanlagdt 8 770 mark. Likaså beviljades den 27 Juni 1903 för samma ändamål för I och II klassen 8 280 mark för läseåret 1903—1904 samt den 13 Juli 1904 för upprätthållandet af en parallelafdelning vid III klassen under läseåret 1904—1905 4 250 mark.

Den 3 September 1902 förhöjdes vaktmästarens aflöning från 400 till 600 mark, att utgå från början af år 1903.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 196, 197, 188.

Skolråd: Prosten A. W. Wallin (ordförande till år 1903), länelandtmätaren K. H. Lindh samt fruarna L. Hällfors, M. Kivijärvi (till år 1903), J. Winckelman, M. Bergdahl (från år 1903) landtränsmästaren G. V. Rehnäck (från år 1903).

Svenska fruntimmersskolan. Förut har redan anförts huru det beträffande svenska fruntimmersskolan i Uleåborg förordnades, att skolan från början af läseåret 1904—1905 skulle klass för klass omgestaltas till ett femklassigt svenskt realläroverk för barn af hvarterdera könet. Skolan är ännu under organisation.

Lärarinnan i gymnastik Irene Landtman erhöil på begäran entledigande den 9 Augusti 1905.

Extra-ordinarie anslag hafva beviljats: den 19 Oktober 1904 för undervisning i ryska språket på I klassen 720 mark för läsåret 1904—1905 samt för undervisning i grekisk-rysk religionslära för samma tid 280 mark; för anskaffande af undervisningsmateriel 300 mark den 11 November 1902; för inköp af nya möbel och reparation af gamla 704 mark 50 penni den 15 Februari 1905 äfvensom den 8 December 1903 ett tillskott af 150 mark till anslaget för diverse utgifter.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 74, 70, 77.

Skolråd: Kommerserådet K. A. Snellman (ordförande), bataljonsläkaren O. W. Moberg, fruarna A. Borg (till år 1903) och S. Sohlberg, kaptenen E. Bruun (till år 1903) samt fruarna I. Lagus och F. Sandman (båda från år 1903).

Brahestad.

Finska elementarskolan. Till lärarinnetjänsten i flickelevernas gymnastik m. m. konstituerades fröken Tyyne Pohjola den 6 December 1902 samt, efter det tjänsten å nyo blifvit ledig, fröken Aina Matilda Hägg den 3 December 1904.

För anskaffande af gymnastikredskap beviljades 700 mark den 18 Juni 1903 samt för inköp af 20 nya pulpeter 360 mark. Till skolans anslag för diverse utgifter har i skilda poster beviljats ett tillskott af sammanlagdt 245 mark 50 penni, hvarjämte 216 mark anvisats för anskaffande af historisk och geografisk undervisningsmateriel.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Hugo Anshelm Ingman.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 69, 66, 66.

Skolråd: Borgmästaren A. Luoma (ordförande), handlanden K. A. Almgren, kronofogden W. Rehnäck, fruarna H. Rehnäck, A. Lackström (till år 1903) samt E. Schlüter (från år 1903).

Torneå.

Finska elementarskolan. Under nu ifrågavarands treårsperiod hafva inga förändringar inom lärarepersonalen inträffat.

Till betäckande af en i skolans anslag till diverse utgifter motsedd brist beviljades den 2 December 1902 ett tillskott af 300 mark.

Rektorsvården har fortfarande handhafts af kollegan Johan Ulrik Nordberg.

Elevantalet har under de skilda åren varit: 71, 58, 56.

Skolråd: Stadsläkaren E. A. Kalm (ordförande), apotekaren F. G. Borg, fru E. Winter (till år 1903) och fru A. Sundqvist (från år 1903).

III. Privata skolor.

Helsingfors.

Genom nådigt bref, af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *finska samskolan* statsunderstöd efter beräkning af 4 000 mark för enhvar af de fem lägsta klasserna, sammanlagdt 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet 1902—1905 var under de skilda åren: 286, 288, 282.

För upprätthållande af fröken Lucina Hagmans *nya finska samskola* beviljades genom nådigt bref af den 30 November 1904 statsbidrag efter beräkning af 2 500 mark för hvarje i verksamhet varande klass, högst 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1903 på fem klasser 125, 1903—1904 på sex klasser 153, 1904—1905 på sju klasser 203.

Åt *läroverket för gossar och flickor* beviljades genom nådigt bref af den 26 Augusti 1903 ett fortsatt statsunderstöd af 20 000 mark om året, att utgå från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905, samt den 30 November 1904 fortsättningsvis ett lika stort statsbidrag, 20 000 mark, för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1905: 307, 286, 274.

Åt *nya svenska läroverket* beviljades genom nådigt bref af den 30 November 1904 ett statsunderstöd af 22 000 mark om året, att utgå från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1905: 240, 219, 224.

Nya svenska samskolan tillförsäkrades genom nådigt bref af den 26 Augusti 1903 ett fortsatt statsunderstöd af 20 000 mark om året, att utgå från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905, samt den 21 Februari 1905 fortsättningsvis samma statsbidrag 20 000 mark under tre års tid, räknadt från den 1 Januari 1905. Elevantalet var 1902—1905: 277, 280, 274.

Genom nådigt bref af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af det fröken Viktoria Laurell tillhöriga *svenska privata läroverket för flickor*, för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908, statsbi-

drag efter beräkning af 1 200 mark för den första egentliga skolklassen, 1 300 för den andra samt 2 500 mark för enhvar af de följande fem klasserna, eller inalles 15 000 mark om året. Läroverket erhöi den 1 Mars 1905 rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera elever. Elevantalet var 1902—1905: 172, 166, 170.

Genom nådigt bref af den 30 November 1904 anvisades för upprätthållande af den fröken Helena Forsman tillhöriga *privata svenska flickskolan* bidrag af allmänna medel efter beräkning af 2 500 mark för hvarje i verksamhet varande klass, högst 15 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1903 på fem klasser 82, 1903—1904 på sex klasser 95, 1904—1905 på sex klasser 96.

Genom nådigt bref af den 26 Augusti 1903 beviljades för upprätthållande af *Sörnäs finska femklassiga samskola* ett statsbidrag af 12 000 mark för läseåren 1902—1903 och 1903—1904. Det af läroverket åtnjutna understödet fastställdes genom nådigt bref af den 30 November 1904 för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908 till 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass eller för hela läroverket till högst 20 000 mark, hvarjämte skolan för tiden från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905 beviljades i ett för allt 6 000 mark. Elevantalet var 1902—1903 på en klass 32, 1903—1904 på två klasser 55, 1904—1905 på tre klasser 77.

Den 24 Maj 1905 fann Kejslerliga Senaten godt meddela fröken *Olga Johanna Heinonen* rätt att från början af läseåret 1905—1906 i Helsingfors stad i Sörnäs inrätta en läroanstalt för att förbereda elever till I klassen af Sörnäs finska samskola.

Borgå.

Den 5 November 1902 meddelade Kejslerliga Senaten *finska samskolan* rätt att i stadgad ordning till Universitetet dimittera elever, som genomgått fullständig kurs, med villkor likväl att den för reallyceerna fastställda läseplanen i skolan följdes. Elevantalet var 1902—1905: 170, 168, 168.

Den 11 Oktober 1904 biföll Kejslerliga Senaten därtill, att lyceikollegan, filosofielicentiaten Anders Allardt finge från den 1 September 1905 omorganisera *privata svenska fyraldassiga fruntimmersskolan* till en femklassig fruntimmersskola. Genom nådigt bref af den 21 Februari 1905 beviljades för läroverkets upprätthållande under en tid af två år och fyra månader, räknadt från den 1 September 1905, statsbidrag efter beräkning af 2 500 mark för klass, inalles 12 500 mark om året. Elevantalet var 1902—1905: 83, 90, 93.

Ekenäs.

För den af staten underhållna fyraklassiga elementarskolans ombildning till en *femklassig kommunal samskola* har tidigare redogjorts. Elevantalet i fruntimmersskolan var 1902—1904 på sju klasser: 84, 78; 1904—1905 på fem klasser 76.

Åbo.

Genom nådigt bref af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *Heurlinska fruntimmersskolan* ett årligt statsbidrag af 2 500 mark för hvarje i verksamhet varande klass, eller högst 15 000 mark om året, för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. På därom gjord anhållan biföll Kejsrerliga Senaten den 5 April 1905 därtill, att skolans föreståndarinna Alina K. Lilius finge från den 1 September 1905 öfverlåta läroverket jämte detsamma tillförsäkradt statsbidrag till filosofiekandidaten Maria Aminoff. Elevantalet var 1902—1905: 201, 200, 195.

Genom nådigt bref af den 21 Februari 1905 anvisades för upprätthållande af *svenska samskolan* för en tid af två år och fyra månader, räknadt från den 1 September 1905, ett årligt statsbidrag af 15 000 mark. Elevantalet var 1902—1905: 130, 135, 135.

För upprätthållande af *finska fortbildningsläroverket* beviljades genom nådigt bref af den 26 Augusti 1903 fortsatt statsunderstöd efter beräkning af 2 000 mark för hvarje af läroverkets tre klasser, att utgå från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905. Genom Kejsrerliga Senatens resolution af den 26 April 1904 förlängdes detta understöd för ytterligare fem års tid, räknadt från den 1 Januari 1905, likväl sålunda att, om fortbildningsläroverkets elevantal under någon tid befunnos i medeltal understiga tio på klass, statsbidraget småningom indrages. Elevantalet utgjorde 1902—1905: 39, 34, 36.

Sedan direktionen för de *privata fortsättningsklasserna* vid svenska fruntimmersskolan anhållit, att för dessa klassers upprätthållande under vårterminen 1904 ett extra anslag af 1 800 mark måtte ur allmänna medel beviljas och Öfverstyrelsen till Senatens bepröfvande öfverlämnat, huruvida icke direktionens ansökan kunde åtminstone delvis bifallas, beviljade Kejsrerliga Senaten den 9 Februari 1904 för ifrågavarande ändamål 1 000 mark. Elevantalet uppgick 1902—1903 på två klasser till 22, 1903—1904 på en klass till 5.

På gjord ansökan meddelade Kejsrerliga Senaten den 13 Oktober 1903 tillstånd att i Åbo stad inrätta en *finsk samskola* med uppgift att förbereda elever till Universitetet, hvilken skola hösten 1903 började sin verksamhet med I klassen. Elevantalet utgjorde 1904—1905 på I—II klasserna 75.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 förordnade Hans Kejslerliga Majestät, att såsom bidrag för den af föreståndarinnan Olga Lemberg i Åbo stad upprätthållna *finska förberedande skolan* ett understöd af 1 400 mark skulle utgå för tiden från den 1 Januari 1905 till slutet af läsåret 1905—1906, sålunda att 1 000 mark skulle utbetalas under år 1905 och 400 mark under år 1906, hvarefter statsbidraget för denna skola skulle upphöra.

Lärarynningen Emilia Erika Jernström erhöi den 12 April 1905 af Öfverstyrelsen rätt att öfvertaga den s. k. *Wianderska svenskspråkiga förberedande skolan*, hvilken senast hade varit i kaptenskan Naëma Ekqvists ägo.

Salo köping.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *finska samskolan* ett årligt statsbidrag af 4 000 mark för klass eller sammanlagdt högst 20 000 mark, att utgå för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet utgjorde 1902—1905: 94, 98, 95.

Mariehamn.

Då realläroverket i Mariehamn vid början af läsåret 1903—1904 erhöi eget hus, anhöll direktionen för de *privata fortsättningsklasserna*, att realläroverkets förra, statsverket tillhöriga gård skulle uthyras åt fortsättningsklasserna. Genom resolution af den 7 April 1903 biföll Kejslerliga Senaten därtill, att ifrågavarande byggnad tillsvidare från början af läsåret 1903—1904 finge användas för fortsättningsklassernas behof mot en årlig hyra af 300 mark. Sedermera fann Ecklesiastik-Expeditionen den 29 Januari 1904 godt bevilja direktionen för fortsättningsklassorna en ersättning af 306 mark 52 penni för de reparationer, som under sommaren 1903 på direktionens bekostnad hade utförts i sagda lokal. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af dessa fortsättningsklasser ur allmänna medel 2 000 mark för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1906, 5 000 mark för kalenderåret 1906 och 2 000 mark för kalenderåret 1907. Elevantalet har 1902—1905 varit: 22, 22, 18.

Björneborg.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *finska fruntimmersskolan* fortsatt statsbidrag 2 500 mark för klass eller högst 15 000 mark, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet utgjorde 1902—1905: 167, 174, 174.

Svenska samskolan tillförsäkrades genom nådig resolution af den 30 November 1904 årligt understöd ur allmänna medel efter beräkning af 2 500 mark för en hvar af skolans fem lägre klasser, eller högst 12 500 mark, för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1905: 150, 151, 151.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 förordnades att för upprätthållande af *finska förberedande skolans* högsta klass ett understöd af 600 mark skulle utgå för läsåret 1905—1906, däraf 200 mark under år 1905 och 400 mark under år 1906.

Nystad.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *finska samskolan* statsbidrag efter beräkning af 4 000 mark för enhvar af de fem lägsta klasserna, inalles 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Den 17 Maj 1905 fastställde Kejserliga Senaten ny läseplan för läroverket. Elevantalet har 1902—1905 varit: 159, 172, 158.

Raumo.

Den 20 Juli 1904 fastställde Kejserliga Senaten ny läseplan för *finska samskolan* samt beviljade åt skolan till bekostande af undervisning i latin fortsättningsvis 2 380 mark ur Baeckska donationsfonden. Den 10 Maj 1905 förnyades dessa förfoganden. Elevantalet har under 1902—1905 varit: 185, 196, 212.

Den afidne prosten V. Kaitila meddelade rätten att upprätthålla den af seminariidirektorn V. Högman i Raumo stad inrättade *finska förberedande skolan* öfverflyttades, på därom gjord ansökan, den 23 Februari 1904 af Öfverstyrelsen på samskoleföreståndaren J. S. Suomalainen.

Forssa.

För upprätthållande af *finska samskolan* beviljades genom nådig resolution af den 30 November 1904 statsbidrag efter beräkning af 4 000 mark för klass, högst 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Den 7 December 1904 fastställde Kejserliga Senaten nya stadgar för skolans garantiförening och berättigade föreningen att genast inrätta i stadgarna omnämnda förberedande klasser. Elevantalet har under 1902—1905 varit: 130, 130, 131.

Den 18 September 1903 meddelade Kejserliga Senaten på gjord underdånig ansökan tillstånd att å Forssa fabriksområde i Tammela kommun inrätta

en *svenskspråkig samskola* med två förberedande och fyra eller fem egentliga skolklasser. Skolan begynte sin verksamhet hösten 1903. Elevantalet var 1903—1904 på en klass 22, 1904—1905 på två klasser 21.

Tyrvis.

På gjord ansökan meddelade Kejslerliga Senaten den 20 Juli 1904 tillstånd att i Tyrvis kommuns kyrkoby öppna en *finsk samskola*, afsedd att blifva femklassig, där den för landets reallyceer fastställda läroplanen skulle följas, och börja sin verksamhet med en klass vid början af höstterminen 1904. Elevantalet har 1904—1905 på en klass varit 30.

Ikalis.

Den 16 December 1902 meddelade Kejslerliga Senaten på gjord ansökan garantiföreningen för samskolan i Ikalis, hvars stadgar den 2 December samma år blifvit vederbörligen fastställda, rätt att i sagda köping inrätta en femklassig *finsk samskola*. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af denna läroanstalt statsbidrag, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908 efter beräkning af 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass, högst 20 000 mark om året, samt dessutom för tiden från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905 i ett för allt 6 000 mark. Elevantalet var 1902—1903 på en klass 26, 1903—1904 på två klasser 43, 1904—1905 på tre klasser 64.

Tavastehus.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *finska fruntimmersskolan* statsunderstöd, att utgå för tiden från den 1 Januari 1906 till den 1 Januari 1908 med 2 500 mark för en hvar af skolans sex klasser eller årligen 15 000 mark, samt för tiden mellan den 1 September 1905 och den 1 Januari 1906 6 333 mark 33 penni. Elevantalet var under 1902—1905: 165, 155, 169,

Den 20 Juli 1904 meddelade Kejslerliga Senaten åt *finska samskolans* i Tavastehus aktiebolag, hvilket genom köp hade öfvertagit privata finska fruntimmersskolan i staden, rätt att från början af läsåret 1904—1905 klass för klass, börjande med fruntimmersskolans förberedande klass, omorganisera skolan till en femklassig samskola, där den för landets reallyceer fastställda läseplanen skulle följas. Läseplan för skolan fastställdes af Kejslerliga Senaten den 15 Juni 1905.

I *svenska fruntimmersskolan*, hvilken från början af läseåret 1901—1902 klass för klass ersattes af svenska samskolan, var elevantalet 1902—1903 på tre klasser 16, 1903—1904 på en klass 9.

Den 5 Maj 1903 beviljade Kejslerliga Senaten åt garantiföreningen för *svenska samskolan* för upprätthållande af sagda läroanstalt, utöfver hvad föreningen förut var berättigad att åtnjuta af det för de återstående klasserna af svenska fruntimmersskolan anvisade anslaget, årligen 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass, att utgå från den 1 September 1903 till den 1 Januari 1905. Den 13 Juli 1904 fastställde Kejslerliga Senaten läseplan för skolan, att iakttagas från början af läseåret 1904—1905. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för skolans upprätthållande statsbidrag efter beräkning af 2 500 mark för en hvar af de fem egentliga skolklasserna, högst 12 500 mark årligen, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908, med villkor att antalet gosselever på de egentliga skolklasserna utgör minst 25 procent af dessa klassers hela elevantal och att detta i medeltal stiger till minst 12 på hvarje klass. Elevantalet var 1902—1903 på två klasser 41, 1903—1904 på tre klasser 65, 1904—1905 på fyra klasser 93.

Tammerfors.

På underdånig ansökan af direktionen för finska samskolan och jämlikt Öfverstyrelsens i ärendet afgifna utlåtande godkände och fastställde Kejslerliga Senaten den 23 Januari 1903 läseplan för skolan, och skulle enligt denna undervisning i ryska språket genast införas på skolans lägre klasser, men på de fyra högre först vid början af instundande läseår, hvarigenom de elever på sistnämnda klasser, som tidigare hade valt latin i stället för ryska, fortfarande finge läsa sagda språk. På gjörd ansökan fann Kejslerliga Senaten den 21 Januari 1904 godt tilldela skolan rätt att i föreskrifven ordning till Universitetet dimittera de elever, som genomgått fullständig lärokurs. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för skolans upprätthållande 27 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1905: 236, 255, 265.

På ansökan af *finska fruntimmersskolan* beviljade Kejslerliga Senaten den 21 April 1904 för upprätthållande af skolans sjätte parallellklass 2 500 mark för tiden från den 1 September 1903 till den 1 September 1904. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för skolans upprätthållande statsbidrag, efter beräkning af 2 500 mark för en hvar af skolans sex klasser, årligen 15 000 mark, att utgå från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908, äfvensom för parallellklassernas upprätthållande efter beräkning af 2 000 mark för hvarje klass eller årligen högst 12 000 mark, att utgå från den 1 Januari

1905 till den 1 Januari 1908, samt dessutom för upprätthållande af skolans sjätte parallellklass för tiden från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905 i ett för allt 1 000 mark, alla dessa anslag under villkor att läroverket underordnar sig de förändringar i skolans läseplan, hvilka måhända föreskrivas såsom nödvändiga äfvensom att parallelafdelning icke må inrättas vid skolans första klass, om icke antalet af de till denna klass godkända inträdesökandenes antal jämte på klassen kvarstannade stiger minst till 60. Elevantalet var 1902—1905: 353, 375, 382.

Den 26 April 1904 beviljade Kejserliga Senaten för upprätthållande af *finska fruntimmersskolans fortsättningsklasser* ett statsunderstöd af 2 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass eller sammanlagdt 6 000 mark om året, att utgå under fem års tid, räknadt från den 1 Januari 1905, samt för tiden från den 1 September 1904 till slutet af samma år i ett för allt 2 000 mark, likväl med det villkor att, om elevantalet på dessa klasser skulle nedgå till i medeltal under tio på klass, statsunderstödet successivt skulle indragas. Elevantalet var 1902—1905: 43, 53, 66.

Åt *svenska samskolan* meddelade Kejserliga Senaten den 20 September 1902 rätt att i stadgad ordning till Universitetet dimittera de elever, som avslutat fullständig lärokurs. Den 2 December 1902 fastställdes läseplan för läroverkets högre klasser. Elevantalet var 1902—1905: 185, 189, 190.

Riihimäki.

På gjord ansökan fann Kejserliga Senaten den 20 Maj 1905 godt meddela garantiföreningen för Riihimäki finska samskola rätt att i grannskapet af Riihimäki järnvägsstation inrätta en femklassig *finsk samskola*, hvilken vidtog med sin verksamhet den 1 September 1905.

Lahtis köping.

Den 11 November 1902 meddelade Kejserliga Senaten finska samskolan rätt att i stadgad ordning till Universitetet dimittera de elever, som genomgått fullständig lärokurs. Genom nådig resolution af den 26 Augusti 1903 täcktes Hans Kejserliga Majestät i nåder förordna att för upprätthållande af parallellklasser vid skolans tre lägsta klasser ett statsbidrag af 2 500 mark om året för hvarje klass skulle utbetalas och utgå för tiden från den 1 September 1903 till den 1 Januari 1905, med villkor likväl att understödet för parallelafdelningen vid första klassen utbetalas endast i det fall att antalet godkända inträdesökande till denna klass tillsammans med på klassen möjligen kvarstannade stiger till minst 60. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 bevil-

jades för skolans upprätthållande statsunderstöd efter beräkning af 4 000 mark för enhvar af de fem lägsta klasserna och 2 500 mark för tre parallelklasser, inalles högst 27 500 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908, med villkor att parallelafdelning inrättas vid skolans första klass, endast om de till klassen godkända inträdessökandes antal jämte på klassen kvarstannade uppgår till minst 60. Elevantalet utgjorde 1902—1905: 225, 256, 282.

Jämsä.

Genom resolution af den 9 Augusti 1905 fann Kejslerliga Senaten godt, på ansökan af Jämsä *finska samskolas* aktiebolag, bifalla därtill, att en finsk samskola finge inrättas i Jämsä kommuns kyrkoby, till en början med två klasser samt sedermera år för år utvidgas, till dess densamma blefve femklassig.

Viborg.

Genom nådigt bref af den 30 November 1904 täcktes Hans Kejslerliga Majestät föreskrifva att för upprätthållande af *finska samskolan* bidrag af allmänna medel skulle, efter beräkning af 4 000 mark för hvarje af skolans fem lägsta klasser, utgå med inalles 20 000 mark om året för tiden från den 1 Januari 1906 till den 1 Januari 1908 samt dessutom för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1906 i ett för allt 7 666 mark 66 penni. Den 15 Februari 1905 meddelade Kejslerliga Senaten skolan tillstånd att till Kejslerliga Alexanders-Universitetet i stadgad ordning dimittera de elever, som afslutat fullständig lärokurs. Elevantalet har under 1902—1903 varit på fem klasser 180, under 1903—1904 på sex klasser 209, 1904—1905 på sju klasser 242.

Den 11 November 1902 meddelade Kejslerliga Senaten *fortsättningsklasserna* vid svenska fruntimmersskolan rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera de elever, som afslutat fullständig lärokurs. Elevantalet har varit, 1902—1903 på en klass 9, 1903—1904 på en klass 8, 1904—1905 på en klass 14.

Genom nådigt resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af lärarinnan Fanny Brandts *svenska förberedande skola* statsunderstöd 1 400 mark för tiden från den 1 Januari 1905 till slutet af läsåret 1905—1906, af hvilket belopp 1 000 mark skulle utbetalas under år 1905 samt 400 mark under 1906, hvarefter statsbidraget för denna skola skulle upphöra. Samma dag och på samma villkor beviljades den af lektorn U. Saxén och kollegan Y. O. Roseudal inrättade *finska förberedande skolan* ett understöd af 600 mark för läsåret 1905—1906, af hvilket anslag 200 mark skulle utgå under år 1905 och 400 mark under år 1906.

Fredrikshamn.

Den 23 September 1904 meddelade Kejslerliga Senaten *finnska samskolan* rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera de elever, som afslutat fullständig lärokurs. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af skolans tre högsta klasser tillskottsanslag efter beräkning af 2 000 mark för klass, 6 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet utgjorde 1902—1903 på sex klasser 155, 1903—1904 på sju klasser 168, 1904—1905 på åtta klasser 162.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af *svenska samskolan* statsunderstöd, nämligen 4 000 mark för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1906, 11 000 mark för år 1906 samt 8 000 mark för år 1907. Elevantalet var 1902—1905: 78, 78, 77.

Kotka.

Den 20 Juli 1904 fastställde Kejslerliga Senaten läseplan för *finnska samskolan* att tillämpas från början af läseåret 1904—1905. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af parallelafdelningar vid II och III klassen statsbidrag att utgå med 3 333 mark 34 penni för vårterminen 1905 samt för höstterminen 1904 med 1 666 mark 66 penni, med villkor att eleverna på hvardera klassen öfverstege 40. Den 19 Juli 1905 täcktes Hans Kejslerliga Majestet i nåder förordna att för läroverkets upprätthållande under höstterminen 1905 i ett för allt ett belopp af 1 666 mark 66 penni finge utbetalas. Elevantalet utgjorde under 1902—1905: 232, 244, 245.

Den 2 December 1902 meddelade Kejslerliga Senaten *svenska samskolan* rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera de elever, som afslutat fullständig lärokurs. För skolans garantiförening fastställdes nya stadgar den 23 Januari 1903, och skall skolan jämlikt dessa från 9-klassig ombildas till 8-klassig. Den 7 April 1903 beviljades läroverket för det löpande året ett tillskottsanslag af 5 000 mark äfvensom ett förhöjdt statsbidrag af 5 000 mark för en hvar af skolans fem lägsta klasser, att utgå under ett års tid, räknadt från den 1 Januari 1904. Statsunderstöd till lika högt belopp och beräknadt efter samma grunder anvisades den 11 Oktober 1904 att fortsättningsvis utgå under fem års tid, räknadt från den 1 Januari 1905. Elevantalet var under 1902—1905: 140, 139, 144.

Willmanstrand.

Den 9 December 1902 meddelade Kejslerliga Senaten *real och borgareskolan* rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera de elever, som avslutat fullständig lärokurs. Elevantalet var under 1902—1905: 198, 198, 204.

Kouvola.

På underdånig ansökan af folkskolläraren K. Fr. Kettunen m. fl. meddelade Kejslerliga Senaten den 25 Maj 1903 tillstånd att i granskapet af Kouvola järnvägsstation inrätta en femklassig *finsk samskola*. Elevantalet var 1903—1904 på tre klasser 72, 1904—1905 på fyra klasser 110.

Sordavala.

Privata finska fruntimmersskolans öfvertagande af staten har tidigare omtalats. Elevantalet i privata finska fruntimmersskolan utgjorde 1902—1904: 158, 163.

Genom resolution af den 4 Oktober 1904 meddelade Kejslerliga Senaten lärarinnorna Hilja Huchtman och Tilda Hagan tillstånd att i Sordavala stad upprätthålla en *tvåklassig förberedande skola*.

Kexholm.

Den 8 Mars 1905 godkände och fastställde Kejslerliga Senaten nya stadgar för garantiföreningen för fortsättningsklasserna vid *real- och borgareskolan*. Den 12 Juli 1905 fann Kejslerliga Senaten godt berättiga direktionen för fortsättningsklasserna vid real- och borgareskolan att vid sagda femklassiga samskola organisera tre fortsättningsklasser, af hvilka den första eller VI klassen skulle börja sin verksamhet den 1 September 1905 och de bägge följande klasserna samma tid åren 1906 och 1907. Elevantalet var under 1902—1905: 95, 105, 111.

S:t Michel.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 täcktes Hans Kejslerliga Majestät förordna att för upprätthållande af *finska fruntimmersskolan* statsbidrag skulle utgå med 1 000 mark för hvardera af de två lägsta klasserna samt med 2 200 mark för en hvar af skolans fem högsta klasser eller inalles 13 000 mark om året för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var under 1902—1905: 195, 195, 183.

På gjord ansökan meddelade Kejserliga Senaten den 22 Mars 1905 föreståndaren för döfstumskolan i S:t Michel Aaro Iivari Savolainen och särskilda andra personer tillstånd att i S:t Michels stad inrätta en åttaklassig, af enskilda personer underhållen *finsk samskola*, i hvilken den för statens reallyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen skulle följas, och hvilken skola skulle börja sin verksamhet vid början af läsåret 1905—1906.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 täcktes Hans Kejserliga Majestät i nåder förordna att för upprätthållande af fröken Alina Antells svenska fruntimmersskola statsbidrag skulle utgå med 12 500 mark för år 1905, 11 000 mark för år 1906 och 9 333 mark 33 penni för år 1907. Elevantalet var 1902—1905: 128, 126, 132.

Nyslott.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för den af föreståndarinnan Aura Harlin uppehållna *finska fruntimmersskolan* statsbidrag efter beräkning af 2 000 mark för en hvar af de fem egentliga skolklasserna, 10 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var 1902—1905: 60, 65, 70.

Kuopio.

Den 25 Oktober 1904 godkändes den för landets reallyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen till iakttagande vid *finska samskolan*. Genom nådig resolution af 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af skolans fem lägsta klasser statsbidrag 20 000 mark samt 2 500 mark för en hvar af skolans fyra fortsättningsklasser, sammanlagdt 30 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. På ansökan af skolans direktion fann Kejserliga Senaten den 22 Mars 1905 godt förklara de af skolans elever, hvilka under läsåret 1903—1904, då skolan var sjukklassig, hade genomgått fullständig lärokurs på fjärde klassen, i afseende å kunskaper likställda med dem, hvilka afslutat fullständig lärokurs i privat femklassig sam- eller borgareskola. Elevantalet var 1902—1905: 289, 368, 384.

Genom resolution af den 3 September 1904 meddelade Kejserliga Senaten *svenska reallyceet för gossar och flickor* tillstånd att införa den för landets reallyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af detta läroverk fortsatt statsbidrag, 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Elevantalet var under 1902—1905: 146, 143, 135.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för den af lärarinnan Hanna Dahlström uppehållna *finska förberedande skolan* understöd för läsåret 1905—1906 till belopp af 1 000 mark, hvaraf 333 mark 33 penni skulle utgå under år 1905 och 666 mark 67 penni under år 1906, hvarefter statsbidraget för denna skola skulle upphöra.

Idensalmi.

Med stöd af nådiga kungörelsen af den 19 Juni 1901 fann Kejsrerliga Senaten den 11 September 1902 godt förordna, att det för upprätthållande af *femklassiga real- och borgareskolan* beviljade statsunderstödet, 15 000 mark, skulle, räknadt från den 1 September 1902, höjas till 4 000 mark för klass eller 20 000 mark om året, hvilket statsbidrag Idensalmi stad berättigades att tillsvidare åtnjuta, likväl med villkor att undervisning i ryska språket i sagda real- och borgareskola meddelas under det för reallyceernas motsvarande klasser bestämda timantalet samt att skolans elevantal i medeltal uppgår till 12 på klass. På gjord ansökan fann Kejsrerliga Senaten den 18 September 1903 godt bifalla därtill, att denna läroinrättning finge utvidgas till en åttaklassig till Universitetet ledands real- och borgareskola för hvardera könet. Elevantalet var 1902—1903 på fem klasser 99, 1903—1904 på fem klasser 105, 1904—1905 på sex klasser 123.

Joensuu.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för upprätthållande af lektorn K. A. Wegelius' och lärarinnan Emilia Hällströms *finska förberedande skola* ett statsunderstöd af 600 mark för läsåret 1905—1906, och skulle däraf 200 mark utgå under år 1905 samt 400 mark under 1906, hvarefter det af denna skola åtnjutna statsbidraget skulle indragas.

Nurmes.

Den 17 November 1903 fastställde Kejsrerliga Senaten stadgar för *samskolans* i Nurmes garantiförening samt meddelade densamma rättighet att öfvertaga den å nämnda ort verkande femklassiga borgareskolan och utvidga denna till ett fullständigt, till Universitetet ledande läroverk. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för skolans upprätthållande statsbidrag, 20 000 mark för de fem lägsta och 2 500 mark för en hvar af de tre högsta klasserna eller inalles 27 500 mark årligen, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908. Läseplan för skolan fastställdes

den 10 Maj 1905. Elevantalet var 1902—1903 på fem klasser 97, 1903—1904 på fem klasser 105, 1904—1905 på sex klasser 112.

Nikolaistad.

Privata *finska fruntimmersskolans* öfvertagande af staten har tidigare omtalats. Elevantalet i privata finska fruntimmersskolan var under 1902—1903 160, under 1903—1904 160.

Den 9 December 1902 fann Kejslerliga Senaten godt meddela rillstånd till bildande af garantiföreningen för *finska fortbildningsläroverket* samt fastställde stadgar för nämnda förening. Den 26 April 1904 beviljade Kejslerliga Senaten för fortbildningsläroverkets upprätthållande ett statsunderstöd af 2 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass under en tid af fem år, räknadt från den 1 Januari 1905 äfvensom för senare hälften af kalenderåret 1904 i ett för allt 1 000 mark för klass. Elevantalet var 1903—1904 på en klass 11, 1904—1905 13.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades för den af kollegan A. A. Gröndahl uppehållna *finska förberedande skolan* ett statsunderstöd af 1 400 mark för tiden från den 1 Januari 1905 till utgången af läsåret 1905—1906, och skulle häraf 1 000 mark utbetalas under år 1905 samt 400 mark under år 1906, hvarefter statsbidraget för denna skola skulle upphöra.

För den af lärarinnan Emilia Akola uppehållna, *Vasa primärskola* benämnda *förberedande skolan* beviljades den 26 Augusti 1903 ett fortsatt statsbidrag af 600 mark för hvardera af skolans två högre klasser, att utgå från den 4 September 1904 till den 1 Januari 1905. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 beviljades åt samma läroverk ett statsunderstöd af 1 400 mark, att utgå från den 1 Januari 1905 till utgången af läsåret 1905—1906, och skulle af detta anslag 1 000 mark utbetalas under år 1905 och 400 mark under år 1906, hvarefter det af skolan åtnjutna understödet skulle upphöra.

För upprätthållande af lärarinnan Elin Kocks *svenska förberedande skola* beviljades den 30 November 1904 för läsåret 1905—1906 ett understöd af 600 mark, hvaraf 200 mark skulle utbetalas under år 1905 och 400 mark under år 1906, hvarefter det af skolan åtnjutna statsbidraget skulle upphöra.

Kristinestad.

På gjord ansökan meddelade Kejslerliga Senaten den 1 Mare 1905 stadsfullmäktige rätt att fortsättningsvis uppehålla de tre fortsättningsklasserna vid *svenska samskolan*, hvilka utan vederbörligt tillstånd redan tidigare inrättats,

och berättigade läroverket att samma vår till Universitetet i stadgad ordning dimittera de elever, som avslutat fullständig lärokurs. Elevantalet var 1902—1905: 113, 115, 115.

Nykarleby.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 täcktes Hans Kejsersliga Majestät i nåder förordna att för upprätthållande af privata *svenska samskolan* statsbidrag skulle utgå för tiden från den 1 September 1905 till den 1 Januari 1906 för skolans två högsta klasser med 666 mark 66 penni, för kalenderåret 1906 med 1 666 mark 66 penni samt för kalenderåret 1907 med 666 mark 67 penni för skolans tredje klass, hvarefter statsunderstödet skulle upphöra vid utgången af läsåret 1906—1907, Elevantalet var under 1902—1905: 17, 25, 18.

Jakobstad.

Den 26 November 1902 förordnade Kejsersliga Senaten att det för upprätthållande af 5-klassiga *real- eller kommunalskolan* i Jakobstad den 5 September 1905 beviljade understödet, 15 000 mark, skulle tillsvidare från och med den 1 Januari 1903 utgå efter beräkning af 4000 mark för klass eller 20 000 mark för hela läroverket, likväl med villkor att elevantalet i medeltal vore 12 på klass. Elevantalet var 1902—1903 på fem klasser 101, 1903—1904 på fem klasser 102, 1904—1905 på sex klasser 123.

Lappo.

Den 25 Augusti 1904 meddelade Kejsersliga Senaten kyrkoherden Wilhelm Malmberg och särskilda andra personer tillstånd att i Lappo kommuns kyrkoby inrätta en *5-klassig finsk samskola*, i hvilken skulle följas samma läroplan, som på motsvarande klasser af statens reallyceer. Elevantalet var 1904—1905 på en klass 40.

Gamla Karleby.

På ansökan af direktionen för *finska samskolan* fann Kejsersliga Senaten godt genom resolution af den 3 Mars 1903 åt denna skola bevilja för undervisning i latinska språket såsom valbart läroämne på VI, VII och VIII klasserna, under 4 timmar i veckan på VI, samt under 6 timmar i veckan på såväl VII som VIII klassen, af räntemedlen i referendariesekreteraren Baecks donationsfond, så långt tillgångarna det medgäfvde och högst följande belopp: för läsåret 1902—1903 560 mark, för följande läsåår 1 540 mark samt därefter från och med läsåret 1905—1906 tillsvidare oeh så länge som undervisning

i latin i detta läroverk meddelas under anför anförda antal veckotimmar, 2 380 mark för läseåret. Genom nådig resolution af den 30 November anvisades för skolans upprätthållande för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908 ett statsbidrag af 20 000 mark om året samt dessutom ytterligare 2 500 mark för en hvar af de tre högsta klasserna eller sålunda inalles 27 500 mark om året. På gjord ansökan meddelade Kejslerliga Senaten den 7 December 1904 samskolan rätt att i stadgad ordning till Kejslerliga Alexanders-Universitetet dimittera de elever, som afslutat fullständig lärokurs. Elevantalet var 1902—1903 på sex klasser 168, 1903—1904 på sju klasser 190, 1904—1905 på åtta klasser 212.

Jyväskylä.

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 förordnades att såsom understöd för den af föreståndarinnorna Fanny och Natalia Granath uppehållna *finska förberedande skolan* 1 400 mark skulle utgå för tiden från den 1 Januari 1905 till utgången af läseåret 1905—1906, och skulle af detta belopp 1 000 mark belöpa sig på år 1905 samt 400 mark på år 1906, hvarefter statsunderstödet för skolan skulle upphöra.

Uleåborg.

Genom nådig resolution af den 26 Augusti 1903 anvisades för upprätthållande af *finska fortbildningsläroverket* fortsatt statsunderstöd efter beräkning af 2 000 mark för hvarje klass om året, att utgå från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905. Genom resolution af den 26 April 1904 beviljade Kejslerliga Senaten för upprätthållande af fortbildningsläroverket ett årligt statsbidrag af 2 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass, eller sammanlagdt 6 000 mark, under fem års tid, räknadt från den 1 Januari 1905. Elevantalet utgjorde 1902—1905: 43, 40, 35.

För *finska samskolans* garantiförening fastställde Kejslerliga Senaten nya stadgar den 21 Januari 1904. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 anvisades af allmänna medel understöd för denna skolas upprätthållande, efter beräkning af 4 000 mark för hvarje i verksamhet varande klass, högst 20 000 mark om året, att utgå från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908 samt dessutom för tiden från den 1 September 1904 och den 1 Januari 1905 i ett för allt 6 000 mark. Elevantalet var 1902—1903 på en klass 24, 1903—1904 på två klasser 36, 1904—1905 på tre klasser 64.

För den af rektorn Sakari A. Westerlund uppehållna *finska förberedande skolan* anvisades genom nådig resolution af den 30 November 1904 statsbidrag 1 400 mark för tiden från den 1 Januari 1905 till utgången af läseåret 1905—1906,

af hvilket anslag 1 000 mark skulle utgå under år 1905 och 400 mark under år 1906, hvarefter statsunderstödet för skolan skulle upphöra.

Till den lektorn G. Waenerberg, kollegan A. Dahl och extraordinarie professorn J. E. Rosberg tillhöriga *svenska samskolans* öfverlåtande åt frökarnarna Jenny Fellman och Castalia Fogelholm biföll Öfverstyrelsen den 6 April 1904. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 anvisades för upprätthållande af denna skola statsunderstöd att utgå med 1 400 mark för tiden från den 1 Januari 1905 till utgången af läseåret 1905—1906, och skulle af detta belopp 1 000 mark belöpa sig på år 1905 samt 400 mark på år 1906, hvarefter skolans understöd skulle upphöra.

Brahestad.

På ansökan af direktorn för handelsinstitutet Alfred Heinrichs m. fl. meddelade Kejsersliga Senaten den 15 Juli 1903 sökandene tillstånd att i sagda stad inrätta en *tvåklassig svensk förberedande skola*, benämnd »Privata svenska småbarnskolan i Brahestad».

Genom nådig resolution af den 30 November 1904 anvisades för upprätthållande af privata *svenska samskolan* statsunderstöd att med 2 533 mark 33 penni utgå för kalenderåret 1905, med 1 731 mark 33 penni för året 1906 samt med 888 mark för år 1907, hvarefter statsbidraget för skolan skulle upphöra. Elevantalet var 1902—1905: 31, 33, 32.

Kemi.

Den 23 Februari och den 1 November 1904 meddelade Kejsersliga Senaten *finska samskolan* dimissionsrätt till universitetet för det löpande året. Den 1 November 1904 biföll Kejsersliga Senaten därtill, att vid läroverket den för statens reallyceer den 26 Juli 1903 fastställda läseplanen skulle införas. Genom nådig resolution af den 30 November 1904 anvisades för upprätthållande af denna skola för tiden från den 1 Januari 1905 till den 1 Januari 1908 ett tillskottsanslag af 2 000 mark för en hvar af skolans tre högsta klasser, eller årligen 6 000 mark, samt dessutom för tiden från den 1 September 1904 till den 1 Januari 1905 i ett för allt 3 000 mark. Elevantalet var 1902—1903 på sju klasser 121, 1903—1905 på åtta klasser 122, 113.

Kajana.

På samma gång Kejsersliga Senaten den 22 Mars 1905 fastställde läseplan för stadens *femklassiga samskola*, att iakttagas från början af läseåret

1905—1906, beviljade den för bekostande af undervisning i latinska språket i denna skola ur referendariesekreteraren Baecks donationsfond för läseåret 1904—1905 2 380 mark för 17 veckotimmar och därefter för 9 veckotimmar 1 260 mark för hvarje läseår, likväl med villkor att särskild undervisning i latin, hvilken vidtager på skolans III klass, finge vid början af läseåret 1905—1906 införas på denna klass endast i det fall, att minst tre elever anmälas till deltagande däri. Elevantalet var 1902—1905: 67, 83, 74.

Den lifskraftig befunna samskoleorganisationen i vårt land har äfven under denna period, såsom af det föregående framgår, varit stadd i rask utveckling.

Nya läroverk hafva inrättats: på initiativ af enskilda personer i städerna Åbo och St Michel finska samskolor, afsedda att blifva 8-klassiga till universitetet ledande läroverk; 5-klassiga finska samskolor, likaså på privat initiativ, hafva inrättats i Ikalis köping, vid Riihimäki och Kouvola järnvägsstationer, i Tyrvis, Jämsä och Lappo kyrkobyar äfvensom en svenskspråkig sådan å Forssa bruk. Dessutom har en ombildning af privata finska fruntimmersskolan i Tavastehus till femklassig samskola vidtagit klass för klass. Två nya förberedande skolor hafva uppstått, bägge finskspråkiga, nämligen Sörnäs förstad invid Helsingfors och i Sordavala.

Femklassiga kommunala real- och borgareskolorna i Kexholm och Idensalmi äfvensom den af enskilda personer upprätthållna femklassiga samskolan i Nurmes hafva utvidgats till åttaklassiga, till universitetet ledande läroverk. Därjämte hafva de vid svenska samskolan i Kristinestad inrättade fortsättningsklasserna under detta tidsskede vederbörligen auktoriserats.

Rätt att i föreskrifven ordning dimittera elever till universitetet har meddelats fröken Viktoria Laurells svenska fruntimmersskola i Helsingfors, de af enskilda personer upprätthållna finska samskolorna i Tammerfors, Lahtis, Viborg, Fredrikshamn och Gamla Karleby, real- och borgareskolan i Willmanstrand, de svenska samskolorna i Tammerfors och Kotka äfvensom svenska fruntimmersskolans i Viborg fortsättningsklasser.

Helsingfors, å Öfverstyrelsen för Skolväsendet den 30 Maj 1906.

Y. K. Yrjö-Koskinen.

W. Tavaststjerna.

Alexander Jefremow.

L. Nevanlinna.

Artturi H. Wirkkunen.

E. J. Tammio.

Carl Svibergsson.